

DIT

**JAARVERSLAG
LITERATUUR
VLAANDEREN**

WAS

2023

 **LITERATUUR
VLAANDEREN**

INHOUD

INLEIDING	4
Voorwoord	
Mijn plek	
2023 in cijfers	
OVER LITERATUUR VLAANDEREN	13
Team	15
Organisatie	17
Raad van bestuur	
Adviescommissies	
Beslissingscollege	
Beroepscommissie	
Twee commissieleden getuigen	
Welzijn	23
Digitalisering	25
Verhuizing	28
WAAR IDEEËN RIJPEN	32
AUTEURS	33
Subsidies	34
Werkbeurzen	
- Nieuw reglement in 2024	
- Gesprekken tussen literaire makers en commissieleden	
- Auteurs die voor het eerst een werkbeurs aanvragen	
- Werkbeurzen en gender	
- Getuigenissen van literaire makers	

Opname op auteurslezingen.be	
Talentontwikkelingsbeurzen	
... en meer	50
Vlaamse Auteursvereniging	
Slow Writing Lab	
SchrijversAcademie	
Het gezeefde gedicht	
Parijsresidentie deBuren	
VERTALERS	55
Subsidies	56
Projectbeurzen voor literair vertalers in het Nederlands	
Stimuleringsubsidies voor literair vertalers in het Nederlands	
Projectsubsidie fragmentvertalingen in en uit het Nederlands	
... en meer	58
Vertalershuis	
Vertalers aan het woord	
Expertisecentrum Literair Vertalen	
Literaire vertaaldagen	
Vertalersvakschool	
Viceversa-vertaalworkshop Milaan	
UITGEVERS	70
Subsidies	71

Subsidies voor literaire tijdschriften	
Subsidies voor bijzondere literaire publicaties	
Subsidies voor doelgroepgerichte literaire publicaties	
... en meer	73
Generieke boekencampagne	
Boektopia	
ORGANISATIES	80
Subsidies	81
Subsidies voor literaire organisaties	
Roel Daenen van Stripgids	
Subsidies voor literaire projecten	
Subsidies voor leesbevordering	
Subsidies voor literaire uitwisselingen	
Subsidies voor auteurslezingen	
Subsidies voor projecten auteurslezingen	
Hilde Van Cauteren over de Voorleestoer	
... en meer	91
Herman de Coninckprijs	
DE WERELD IN	92
Subsidies	93
Subsidie voor vertalingen	
Internationale auteursbezoeken	
Projectsubsidie voor de vertaling van een theatertekst uit het Nederlands	

... en meer	98
Internationale gastschrijvers	
Residenties	
Internationale bezoeken	
Publishers tours	
Internationale promotie	
Theaterpromotie	
Poëziepromotie	
Foire du Livre Brussel	
ALTIJD WELKOM	117
Netwerken	118
Boekenoverleg	
Jos Geysels en Willem Bongers-Dek	
De Boon	
Elk verhaal telt	
Verslag startmoment Elk verhaal telt	
Overleg Literaire Organisatoren	
Folio	
Internationale netwerken	
Samenwerking	136
Nederlands Letterenfonds	
Taalunie	
CANON Cultuurcel	

Eva Kamanda en Kristof Bohez	
ELK VERHAAL TELT	145
Iedereen Leest	146
Vijf speerpunten	
Nog nauwer samenwerken	
Dit deed Iedereen Leest in 2023	
Het Leesoffensief	153
Acties in 2023	
Auteursresidenties	
Auteurs over hun residentie op school	
De KANTL	163
Extra middelen	
Canonfestival	
COMMUNICATIE	165
Interne communicatie	166
Inspiratiedagen	
Intranet	
Communicatiebeleid	167
Ontmoetingen	
Nieuwsbrieven	
Verhalen	
Sociale media en websites	

Nieuwe website auteurslezingen	
Publicaties	158
Postkaartjes	
Nieuwe boekenfiches op flandersliterature.be	
CIJFERS	177
Balans	178
Activa	
Passiva	
Resultatenrekening	183
Opbrengsten	
Kosten	
Resultaat	
Afschrijvingen	
Besluit van de raad van bestuur	194
Verslag van 28 februari 2024	
Verslag van 28 maart 2023	
COLOFON	196

Er zit vaart in de letterensector. Door verschillende expertises samen te brengen creëren we substantiële meerwaarde. Dwarsverbanden leggen is altijd winst. Je leest er meer over in het voorwoord van directeur Paul Hermans.

INLEIDING

Samen hebben we meer impact

In 2023 vielen veel puzzelstukjes in elkaar, en dat gaf ons met z'n allen veel energie. Wat tot dan droge beleidsmaatregelen op papier waren, konden we nu in de praktijk brengen. Ik licht er graag enkele voorbeelden uit.

BREDER EN RIJKER AANBOD

Op 30 november 2023 vond 'Samen naar meer impact' plaats, een sectorbreed netwerkmoment rond inclusie. Hotel Dumont was letterlijk tot de nok gevuld met literaire makers, uitgevers, bibliotheekmedewerkers, boekhandelaren, leesbevorderaars, literaire organisatoren en vele anderen die zowel hun vragen als ervaringen over inclusie in de sector met elkaar deelden. Niet zomaar in het wilde weg, maar tijdens vooraf geplande een-op-eengesprekken. Wie ervaring had met een

bepaald thema werd gekoppeld aan iemand die net op dat thema vastliep, en omgekeerd. Het was een hoogtepunt in het werkjaar van Literatuur Vlaanderen, en een topervaring voor mezelf en veel van de deelnemers.

Aan dat moment ging een heel traject vooraf. We keren even terug naar 2020: toen gaf Literatuur Vlaanderen in haar beleidsplan aan dat de letteren- en boekensector op vele vlakken nog te homogeen is wanneer we kijken naar de boeken op de markt en naar wie er actief is in het boekenvak.

Het gaat dan niet alleen over wie schrijft (en wie gestimuleerd wordt om te schrijven), maar ook over wie gepubliceerd wordt, wie op een podium staat, wie in de zaal zit, hoe mensen in beeld gebracht worden en welke lezers zich in boeken kunnen herkennen. ‘Elk verhaal telt’ is niet voor niets een van de vier slagzinnen van Literatuur Vlaanderen: we werken aan een breder en rijker aanbod van boeken én makers. En van lezers, dat volgt vanzelf.

In april 2019 lanceerde het BoekenOverleg al een charter voor meer inclusie in de boeken-sector. Dat wees op concrete aandachtspunten rond creatie, presentatie, programmatie, publieksbereik, personeelsbeleid en toegankelijkheid. Meer dan 200 organisaties en individuen uit het boekenvak ondertekenden het charter. Zinnvolle intenties, goeie tips, maar wat met de impact op het terrein? Hoe vertalen we die goede bedoelingen in meetbare resultaten?

In 2022 liet Literatuur Vlaanderen in de schoot van het BoekenOverleg een onderzoek uitvoeren. Zestig deelnemers uit dertig organisaties namen deel aan focusgesprekken, ingedeeld op basis van etniciteit, genderidentiteit en seksuele oriëntatie, en fysieke beperking en neurodiversiteit. Het onderzoeksrapport bundelde heel wat verbeterpunten voor alle thema’s die ook in het charter aan bod kwamen.

“Er zit vaart in de sector. Samenwerking is een deel van de oplossing. Door verschillende expertises samen te brengen creëren we substantiële meerwaarde. Dwarsverbanden leggen is altijd winst.

In 2023 maakten we samen met een divers samengestelde groep uit het boekenvak een stappenplan, met als eerste actie het netwerkmoment op 30 november. Waarom het zo'n succes was? Omdat de dag niet draaide rond een koepelconcept of een containerbegrip, maar antwoorden probeerde te vinden op eenduidige vraagstukken en struikelblokken van individuen. Een abstracte beleidspijler werd op die manier heerlijk concreet.

En natuurlijk bleef het daar niet bij. De een-op-een-gesprekken vormden op hun beurt het startpunt van enkele leertrajecten op maat van verschillende spelers uit de boekensector. Zo lanceerden we begin 2024 een oproep voor organisaties die willen werken aan een inclusief personeelsbeleid. Daar blijkt een grote nood aan te zijn. Later volgt nog een leertraject voor makers, gericht op creatie.

Kortom: er zit vaart in de sector. Samenwerking is een deel van de oplossing. Door verschillende expertises samen te brengen, creëren we substantiële meerwaarde. Dwarsverbanden leggen is altijd winst.

STIJGENDE BOEKENVERKOOP

Neem nu Boektopia, het najaarsmomentum rond boeken en lezen. In 2023 werd het evenement voor het eerst gedragen door alle spelers samen. Uitgevers en boekhandelaars organiseerden negen dagen lang de grootste boekenwinkel van Vlaanderen. Daarnaast zette de hele sector grote en kleine manifestaties van auteurs en boeken op in heel Vlaanderen, met een focus op

“ Er is met Boektopia iets in gang gezet. Nu moeten we verder bouwen. Beter doen, vertrouwen vergroten, in alle richtingen, en knallen!

---

leesbevordering en voorleesbuddy's. Bovendien konden we de boekenverkoop stimuleren dankzij boekencheques. En dat heeft gewerkt.

Het aantal verkochte boeken lag in de laatste twee maanden van 2023 7,1% hoger dan in dezelfde periode van het voorgaande jaar. Vlaanderen is daarmee de enige van onze buurlanden die in 2023 een groei van het aantal verkochte boeken mocht noteren van bijna 3% in aantal exemplaren en meer dan 10% in omzet. Ter vergelijking: in Nederland daalde de afzet met 0,3% en in Franstalig België met 5,9%; in Duitsland -2% en in Frankrijk -4%.

Natuurlijk kan het altijd beter, en uiteraard volgt een evaluatie om het boekenaanbod en het literaire programma op de beurs te optimaliseren. De communicatie tussen de partners kan sneller. De zichtbaarheid in Vlaanderen kan straffer. De boekenverkoop stijgt, maar de opmars van het Engelstalige boek ook. Die trend is nu goed voor nagenoeg één op vijf verkochte boeken. Debuteren met een Nederlandstalig literair werk wordt er niet makkelijker op.

Allemaal waar. Maar er is met Boektopia iets in gang gezet. Nu moeten we verder bouwen. Beter doen, vertrouwen vergroten, in alle richtingen, en knallen!

MEER WERKBEURZEN DAN OOIT

Van knallen gesproken. Vorig jaar investeerde Literatuur Vlaanderen via de werkbeurzen in een recordaantal auteurs en illustratoren. We kenden 545 eenheden of € 1.526.000 toe aan 157 auteurs en illustratoren. Net geen 200 makers dienden een aanvraag in. 23% van de aanvragers vroeg voor het eerst een werkbeurs en 58% van die eerste aanvragers kreeg ook effectief een beurs. Die percentages zien we nu al voor het tweede jaar op rij terugkeren. Met andere woorden: nee, het zijn niet altijd dezelfde auteurs die blindelings subsidies ontvangen. Natuurlijk investeren we ook in oevrebouwers, al zien we daar ook makers (al dan niet tijdelijk) wegvallen door het inkomensplafond.

Ligt de lat bij de beoordeling dan lager? Integendeel. Onze adviescommissies zijn doordrongen van de moeilijke taak die hun wordt toebedeeld. Ze wijden zich nauwgezet en gewetensvol aan hun opdracht. Hun oordeel blijft uiteraard intersubjectief, daar zijn we ons van bewust. En ook van het feit dat het altijd beter kan. Daarom organiseerden we in 2023 voor het eerst gespreksmomenten, waarbij makers die een werkbeurs willen aanvragen de kans kregen om vrijblijvend iets af te toetsen en vragen te stellen aan leden van ons team en de commissies. Die ontmoetingen zijn niet bedoeld om hun project te pitchen, maar wel om misverstanden in de twee richtingen te vermijden.

We voegden ook een genre toe aan de werkbeursregeling: podiumliteratuur en literaire performances. Makers die

literatuur op een mondelinge manier overbrengen aan een publiek, zoals slamdichters, spokenwordartiesten en literair performers, komen in 2024 ook in aanmerking en worden beoordeeld door een nieuw samengestelde commissie.

NOG EEN GASTLANDSCHAP

Nog iets waar we al lang naartoe werken, en waar al veel (beleids)nota's over zijn geschreven: de Leipziger Buchmesse. Van 20 tot 24 maart 2024 is het eindelijk zover: dan zijn Vlaanderen en Nederland gastland op de grootste publieksboekenbeurs van Duitsland onder de noemer 'Alles ausser flach'. De beurs vindt op hetzelfde moment plaats als Leipzig Liest, het grootste literaire stadsfestival van Europa met 2.500 evenementen op 300 podia in de stad, goed voor zo'n 274.000 bezoekers. Indrukwekkend is het sowieso.

“ In 2023 organiseerden we voor het eerst gespreksmomenten, waarbij makers die een werkbeurs willen aanvragen de kans kregen om vrijblijvend iets af te toetsen en vragen te stellen aan leden van ons team en de commissies.

Waarom we dat doen, nog eens investeren in een gastland-
schap in Duitsland? De vorige keer dat de Nederlandse en
Vlaamse literatuur er in de kijker stonden, was tijdens de
Frankfurter Buchmesse in 2016. Duitsland is nog altijd de
springplank naar de rest van de wereld, en het land waar
uitgevers met de grootste interesse onze boekenmarkt
volgen. Het gastlandschap zorgde toen voor een nieuwe
impuls voor de hele Nederlandstalige boekensector,
door de groei van het aantal vertalingen in het Duits en
daarna in veel andere talen. Ook nu rekenen we op een
hernieuwde boost voor de bekendheid van onze literatuur
in het buitenland.

Niet alleen bij ons, maar wereldwijd staan uitgeverijen
onder druk door papierschaarste, ontleding en de

“ Het gastlandschap in Frankfurt
in 2016 zorgde voor een nieuwe
impuls voor de hele Nederlandstalige
boekensector, door de groei van het
aantal vertalingen in het Duits en
daarna in veel andere talen. Ook
nu rekenen we op een hernieuwde
boost voor de bekendheid van onze
literatuur in het buitenland.

concurrentie van andere media. Buitenlandse uitgevers
willen nog steeds vertalingen uitgeven, maar durven niet
langer het risico te lopen om dat te doen zonder onder-
steuning. Daardoor kende de vraag naar vertaalsubsidies
in 2023 een sterke groei: 134 subsidies voor vertalingen
in 25 talen in 2023. Dat is 15% meer dan de 115 subsidies
voor vertalingen in 29 talen in 2022.

In aanloop naar het gastlandschap op de Leipziger
Buchmesse telden we de jongste twee jaar al meer dan
50 vertalingen in het Duits, en er zijn er nog op komst.
Dat is niet alleen fijn voor de auteur en de uitgever, die
zo een veel groter publiek bereiken, maar zeker ook voor
de literair vertaler, die dankzij de vertaalsubsidie op een
billijke vergoeding kan rekenen.

VERTALERS OP DE COVER

Literair vertalers, hooggekwalificeerde ambassadeurs van
boeken, hebben het moeilijk. Slechts een handvol van
hen kan leven van louter literair vertalen. Het beroep is
onaantrekkelijk geworden als gevolg van slechte arbeids-
omstandigheden, een lage verloning en een onzekere
status. Daarbij komt nog een gebrek aan erkenning
en zichtbaarheid. Er zijn minder studenten die talen
studeren en vertaalopleidingen volgen, en de situatie is
met name zorgwekkend voor kleinere talen. Het wordt
steeds moeilijker om een nieuwe generatie vertalers aan
te trekken. Dat vormt een rechtstreekse bedreiging voor
de diversiteit, de rijkdom aan talen en de culturele positie
van de Europese literatuur.

Daarom werd er een werkgroep van deskundigen uit verschillende Europese lidstaten samengesteld, waar ook Literatuur Vlaanderen aan deelnam. Daar kwam een lijvig rapport uit dat inzoomt op de veelkoppige problematiek van de vertaalsector en hoe overheidsfinanciering kan bijdragen tot de circulatie van vertaalde boeken. Titel van het rapport: ‘Translators on the cover’.

Dat hebben we bij Literatuur Vlaanderen letterlijk genomen. Om de zichtbaarheid van vertalers te stimuleren kennen we aan buitenlandse uitgevers een aanmoedingspremie van € 250 toe als ze de naam van de vertaler op de cover zetten. Het resultaat is een groot succes: in ruim een jaar tijd verschenen – met onze steun – al 119 vertaalde boeken met de naam van de vertaler op de cover. Laat het een oproep zijn aan Vlaamse uitgeverijen om hetzelfde te doen.

PARELS IN DE MODDER

Tot slot, een bedenking vanuit de urgentie om het prozaïsche gehalte van dit voorwoord deels in te ruilen voor wat meer poëzie. Literatuur Vlaanderen zit in de parelvisserij. Onze internationale werking is gericht op de promotie van literaire parels. In Vlaanderen creëren we een optimaal klimaat om parels te laten ontstaan. Als wij de parelduikers zijn, zijn de auteurs, illustratoren en vertalers de wilde oesters. Slechts een op de 15.000 wilde oesters bevat een natuurlijke parel. De meeste oesters worden een beetje geholpen door een korreltje in de schelp te plaatsen dat vervolgens wordt ingekapseld in parelmoer, zodat de parel kan groeien. Die korreltjes zijn onze werkbeurzen,

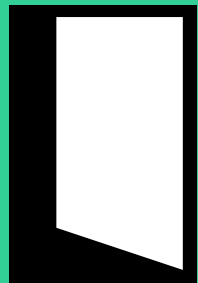
“ In ruim een jaar tijd verschenen – met onze steun – al 119 vertaalde boeken met de naam van de vertaler op de cover. Laat het een oproep zijn aan Vlaamse uitgeverijen om hetzelfde te doen.

---

waardoor er tijd vrijkomt om te schrijven. Elke parel, natuurlijk of – vergeef me de ongelukkige vergelijking op dit punt – gekweekt, is uniek. Geen enkele parel is even groot of heeft exact dezelfde vorm. Let op: we spreken hier niet over synthetische parels. Dat zijn imitaties, allemaal even wit en mooi rond, zielloos. Met wat verbeelding is dat wat AI vandaag produceert. Maar goed: parels dus. Voor de lezer, voor de zwijnen, voor een betere wereld, voor meer begrip. In de parelvisserij is een één ding heel belangrijk. Multatuli zei het al: “een parelduiker vreest den modder niet.” Modder moet er zijn. En alleen door hard werk en met de handen vuil (samenwerken! dwarsverbanden en nieuwe denkpijpen!) raken we vooruit. Moedig voorwaarts dus.

Paul Hermans, directeur
Luc Devoldere, voorzitter
23 april 2024

MIJN PLEK

Wat is jouw favoriete plek in Hotel Dumont? Die vraag stelden we aan alle medewerkers van Literatuur Vlaanderen. Je vindt hun antwoorden doorheen dit jaarverslag en krijgt zo meteen een beeld van de vele prachtige hoeken en kanten van ons nieuwe pand in de Lange Leemstraat 57.

DE ZOLDER EN MIJN BUREAU

“Ik kan niet kiezen. De zolder is een magische plek. Het hoge dak en de houten steunbalken geven de ruimte iets majestueus, terwijl de mogelijkheden om die plek heruit te vinden (als multifunctionele podcaststudio of als schrijfplek voor toekomstige writers-in-residence – ik noem maar wat) de zolder in gedachten naar het 'nu en morgen' brengen. Maar ik kan dus niet kiezen, want mijn bureau op de eerste verdieping met uitzicht op de tuin en het tuinpaviljoen door kleurrijke ruiten, is een heerlijke plek. Nu eens vol rumoer van de kantoordrukte die vanuit de hal de deur binnenwaait, dan weer een en al gebenedijde stilte en dat midden in de stad. Bofkont ikke.”

| **Paul Hermans**, directeur.

2023 IN CIJFERS

Literatuur Vlaanderen investeerde in 2023 € 3.150.206,29 in de financiële ondersteuning van auteurs, illustratoren en vertalers. Dat betekent dat onze organisatie maar liefst 31,83% van haar overheidsdotatie investeert in makers. In 2023 is de steun aan auteurs toegenomen met € 316.513,94. Dat komt vooral door een grote toename van de werkbeurzen en de translation grants. Ook het aantal auteurslezingen is in 2023 gestegen. Via subsidies voor literaire organisaties, projecten, publicaties en tijdschriften vloeit er bovendien indirect geld naar makers. En via de auteursresidenties (waarvoor Literatuur Vlaanderen extra middelen krijgt van het departement Onderwijs) ging in 2023 nog € 109.000 extra naar auteurs.

In 2023 is de steun aan auteurs toegenomen met € 316.513,94.

Werkbeurzen

197 auteurs dienden een aanvraag in voor een werkbeurs bij Literatuur Vlaanderen. 157 auteurs kregen een werkbeurs toegekend, goed voor in totaal € 1.526.000 of gemiddeld € 9.719,35 per auteur. Er was een sterke toename in het aantal aanvragen voor non-fictie, proza en strips.

Auteurslezingen

In 2023 vonden er 2.925 lezingen met korting plaats. Dat betekent dat we bijna weer op het recordaantal van 2019 zitten. De meeste lezingen worden, net als alle vorige jaren, georganiseerd door scholen en bibliotheken: in 2023 goed voor 76,8% van de aanvragen. En er zijn nog meer mooie cijfers in 2023. In totaal waren er 152.611 toeschouwers, wat neerkomt op gemiddeld 52 bezoekers per lezing. 495 auteurs gaven minstens één lezing en gemiddeld gaven auteurs vier lezingen.

OVER LITERATUUR VLAANDEREN

Literatuur Vlaanderen, dat is niet alleen een team van 26 gedreven collega's, maar ook een heleboel gepassioneerde mensen uit het letterenveld die zich engageren voor de adviescommissies, het Beslissingscollege, de Beroepscommissie en de raad van bestuur. In dit hoofdstuk lees je twee getuigenissen van commissieleden.

LITERATUUR VLAANDEREN investeert in de letterensector, van auteur tot lezer, en creëert zo de ruimte voor alle spelers om professioneel te werken. Door die spelers ook met elkaar te verbinden, laat Literatuur Vlaanderen een efficiënt, divers en dynamisch letterenveld tot bloei komen, waar elk verhaal telt.

Team

26 medewerkers in december 2023
23,1 FTE in december 2023

ALGEMEEN

COMMUNICATIE

BELEID IN VLAANDEREN

INTERNATIONALE PROMOTIE

<p>Paul Hermans directeur</p>	<p>Els Aerts coördinator</p>	<p>Lara Rogiers coördinator</p>	<p>Lore Piers beleidsmedewerker</p>	<p>Joris Smeets beleidsmedewerker</p>	<p>Marieke Roels coördinator <i>zwangerschapsverlof vanaf 10 december 2023</i></p>	<p>Karen Thys ondersteuning</p>
<p>Koen De Smedt financieel beheer en IT <i>uit dienst na 28 februari 2023</i></p>	<p>Anja Goyens medewerker <i>ziekteverlof in 2023</i></p>	<p>Adinda Aryanto ondersteuning</p>	<p>Mies Van Dun ondersteuning</p>	<p>Patrick Peeters beleidsmedewerker</p>	<p>Diego Rodriguez ondersteuning</p>	<p>Lien Devos beleidsmedewerker</p>
<p>Valérie Geerinck office manager <i>vanaf 30 oktober 2023</i></p>	<p>Lotte de Snijder medewerker</p>	<p>Arman Erdil beleidsmedewerker</p>	<p>Nanne de Viet beleidsmedewerker</p>	<p>Justine Demeulenaere <i>vervanging Stefanie tot 31/8/2023 en vervanging Marieke vanaf 1/12/2023</i></p>	<p>Elise Vanoosthuyse beleidsmedewerker</p>	<p>Rein Desmet ondersteuning</p>
	<p>Petra Beeckx medewerker <i>ziekteverlof vanaf 21 augustus 2023</i></p>	<p>Lien Heselmans ondersteuning</p>	<p>Noa Heyndrickx projectmedewerker</p>	<p>Yannick Geens beleidsmedewerker <i>ziekteverlof vanaf 10 oktober 2023</i></p>	<p>Esther de Gries ondersteuning</p>	
			<p>Sandra Luyckx ondersteuning</p>	<p>Matthias Dillen beleidsmedewerker <i>uit dienst na 4 juni 2023</i></p>		
			<p>Stefanie Luppens ondersteuning <i>loopbaanonderbreking tot 4 augustus 2023</i></p>			

© Bob Van Mol
en Andy Huysmans

DIT ZIJN WIJ

Literatuur Vlaanderen: dat is een team van 26 enthousiastelingen die mee het beleid voor literatuur in Vlaanderen uittekenen, subsidieaanvragen opvolgen en projecten in binnen- en buitenland ondersteunen en organiseren. In dit jaarverslag leer je ons team wat beter kennen. Als je op de foto's van de medewerkers klikt, ontdek je hun favoriete plekken in Hotel Dumont, ons kantoor sinds mei 2023.

Organisatie

De organisatie van Literatuur Vlaanderen bestaat naast het team van medewerkers uit een raad van bestuur, adviescommissies, een Beslissingscollege en een Beroepscommissie.

Per genre en thema zijn er verschillende adviescommissies die inhoudelijk advies uitbrengen over subsidieaanvragen. Over die adviezen wordt vervolgens beslist door het Beslissingscollege. De Beroepscommissie is onafhankelijk en beslist over de bezwaarschriften die door aanvragers worden ingediend.

RAAD VAN BESTUUR

In 2023 zaten de volgende leden in de raad van bestuur:

Luc Devoldere (voorzitter)*

Bart Van Damme*

Els Snick*

Paul Hermans (directeur, adviserend)*

Hanneleen Broeckx (regeringscommissaris, adviserend)

Jan Stuyck (voorzitter Beslissingscollege, adviserend)

Koert Debeuf

Ilona Terkessidis

Jan Huijbrechts

Louis Ide

Tom Naegels

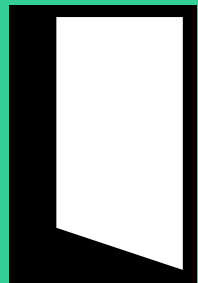
Nele Hendrickx

Liesbet Heyvaert

Ellen Van Tichelt

---

* dagelijks bestuur

**MIJN
PLEK**

DE HOOFDINGANG AAN DE LANGE LEEMSTRAAT

“De entree van Hotel Dumont, met het paviljoen al zichtbaar in de binnentuin, en een travee die uitnodigt om binnen te stappen in een huis vol van literatuur: wat een welkom!”

Sandra Luyckx ondersteunt
auteurslezingen en de Boon.

ADVIESCOMMISSIES

Voor inhoudelijk advies over subsidieaanvragen, projectvoorstellen en beoordelingsprocedures rekent Literatuur Vlaanderen op adviescommissies.

Literatuur Vlaanderen heeft dertien adviescommissies. Daarin zitten vijf tot zeven experts in een bepaald genre of thema: auteurs, vertalers, journalisten, academici, uitgevers of bestuursleden van een literaire vereniging.

Adviescommissies genres

adviescommissie illustratie & kinder- en jeugdliteratuur

Ingrid Godon
Lies Lavrijssen
Mattias De Leeuw
Najiba Abdellaoui
Sara Van den Bossche (voorzitter)
Veerle Vanden Bosch
Wally De Doncker

adviescommissie non-fictie

Bruno De Wever
Liesbeth D'Hoker
Pete Wu (tot en met juli)
Sofie Gielis
Tinneke Beeckman (voorzitter)

adviescommissie poëzie

Bas Kwakman (voorzitter)
Charlotte Van den Broeck
Hind Eljadid
Obe Alkema
Piet Joostens

adviescommissie proza

Bram Lambrecht (voorzitter)
Dimitri Bontenakel (vanaf juli)
Dirk Van Weelden
Hilde Vandermeeren
(tot en met juni)
Lieselot De Taeye
Sayonara Stutgard

adviescommissie strips

Jana Vasiljevic
Jean-Claude Van Rijckeghem
Joris Vermassen
Judith Vanistendael
Marc Bastijns (voorzitter)

adviescommissie theater

Dounia Mahammed
Hanneke Reiziger
Pieter 'T Jonck
Sarah Eisa (vervangen door
Barbara Wyckmans van januari
tot en met juni)
Tom Helmer (voorzitter)

Adviescommissies thema's

adviescommissie auteurslezingen

Hilde Van Belle (voorzitter)

Jan Van Coillie

Joris Pinseel

Linde Dessoy

Robin Hagemans

adviescommissie

letteren en samenleving

Ann Van de Vyvere

Diego Anthoons

Eefje Raets

Ghizlane Zaid

Jana Kerremans

Nora Mahammed

Vincent Coomans (voorzitter)

adviescommissie

literaire projecten en organisaties

An Pauwels

Andy Fierens (vanaf september)

Bart Govaert

Carmien Michels

Flore Keersmaekers

Kim Sanders (voorzitter)

Shantie Singh

adviescommissie

literaire tijdschriften

Lars Bernaerts

Lotte Dodion

Kris Latoir

Yves Joris (voorzitter) (tot en met juni)

Zeynep Kubat (tot en met juni)

adviescommissie

literaire uitwisselingen

Ange Jessurun

Dean Bowen

Lies Wijnterp (voorzitter)

Tessa Leuwsha

Vincent Coomans

adviescommissie uitgeversteun

Chris Boudewijns

Johanna Pas (tot en met april)

Harold Polis

Mara Joustra (vanaf september)

Roel Daenen (voorzitter)

Sigrid Bousset

adviescommissie

vertalingen in het Nederlands

Adri Boon (voorzitter vanaf juli)

Arthur Langeveld

Arvi Sepp (voorzitter tot en met juni)

Elies Smeyers

Griet Boone

Katrien Lievois

BESLISSINGSCOLLEGE

Het Beslissingscollege is samengesteld uit een voorzitter en alle voorzitters van de adviescommissies.

Adri Boon

(voorzitter vertalingen in het Nederlands, vanaf juli)

Arvi Sepp

(voorzitter vertalingen in het Nederlands, tot en met juni)

Bas Kwakman (voorzitter poëzie)

Bram Lambrecht (voorzitter proza)

Hilde Van Belle (voorzitter auteurslezingen)

Jan Stuyck (voorzitter Beslissingscollege)

Kim Sanders (voorzitter literaire projecten en organisaties)

Lies Wijnterp (voorzitter literaire uitwisselingen)

Marc Bastijns (voorzitter strips)

Roel Daenen (voorzitter uitgeverssteun)

Sara Van den Bossche

(voorzitter illustratie, kinder- en jeugdliteratuur)

Tinneke Beeckman (voorzitter non-fictie)

Tom Helmer (voorzitter theater)

Vincent Coomans (voorzitter letteren en samenleving)

Yves Joris (voorzitter literaire tijdschriften)

BEROEPSCOMMISSIE

Karina Rommens (voorzitter)

Pieter Serrien

Steven Vandervelden

Toon Horsten

Yasmien Naciri

De Beroepscommissie behandelde 11 dossiers in 2023.

5 bezwaarschriften voor een werkbeurs literaire auteurs
→ 1 x herziening besluit; 4 x handhaving besluit

---

1 bezwaarschrift voor een opname als auteur op
www.auteurslezingen.be
→ handhaving besluit

---

4 bezwaarschriften voor literaire projecten
→ 3 x herziening besluit; 1 x handhaving besluit

---

1 bezwaarschrift voor bijzondere literaire publicaties
→ handhaving besluit

TWEE COMMISSIELEDEN GETUIGEN

© Irwan Droog

Dean Bowen is dichter, performer, programmamaker en lid van de adviescommissie literaire uitwisselingen. In zijn werk is hij bezig met de dynamiek van de samengestelde

identiteit en hoe die zich verhoudt tot de politieke en maatschappelijke positionering van het individu.

“Als je het mij vraagt, mogen er meer subsidies voor literaire uitwisselingen in het leven geroepen worden, want het zorgt voor verdere culturele ontwikkeling. Taal is cultuur, en cultuur is een ruilmiddel. Het enige ruilmiddel dat altijd blijft bestaan, ongeacht de economische context. Specifiek voor het Nederlandse taalgebied lijken die samenwerkingen me essentieel om elkaars tradities en geschiedenis te ontsluiten. Het is een klein taalgebied, maar de muziek in de verschillende soorten Nederlands is zo gevarieerd. Er zit een potentieel dat we niet mogen verwaarlozen. We moeten er net onze collectieve verbeelding op los laten en zo de relatie met elkaar herschrijven, dieper en gezonder maken. Misschien kijken we soms ook nog te veel met een klassieke bril: je kunt literatuur ook in andere arena’s aanbieden, en daarmee meteen het soort publiek veranderen. Als we die durf hebben, kunnen we blijven enthousiasmeren, en denkkelijk de ontlezing tegengaan.”

Diego Anthoens is teamverantwoordelijke promotie en communicatie bij Luisterpuntbibliotheek en lid van de adviescommissie letteren en samenleving bij Literatuur Vlaanderen.

Hij besteedt extra aandacht aan de manier waarop mensen die moeite hebben met lezen (vooral dan door een leesbeperking) bereikt worden.

“Laagdrempeligheid is heel belangrijk bij Luisterpunt: alle lezers, ongeacht hun beperking, leeftijd of achtergrond, moeten de bibliotheek vlot kunnen leren kennen en kunnen gebruiken. Ook als commissielid focus ik daarop: ik denk mee na over de toegankelijkheid en laagdrempeligheid van de projecten die ingediend worden. Er komen steeds meer aanvragen vanuit scholen, en dan kijk ik of er aandacht is voor leerlingen met leesmoeilijkheden. Ik beoordeel de dossiers natuurlijk ook ruimer dan alleen op dat vlak. Zelf haal ik heel veel uit mijn werk voor de commissie: ik leer nieuwe organisaties kennen en nieuwe invalshoeken waar ik zelf dagdagelijks minder mee bezig ben. Ik raak geïnspireerd door de projecten en voel vaak de goesting van de aanvragers om rond leesbevordering te werken.”

Welzijn

In 2022 ging Literatuur Vlaanderen in gesprek met andere organisaties zoals deBuren en de Vlaamse Auteursvereniging over wat we kunnen doen voor onze sector rond grensoverschrijdend gedrag. In samenwerking met de Genderkamer (in 2023 opgenomen in het Vlaams Mensenrechteninstituut) organiseerden we in april 2022 een webinar om de werking van de Genderkamer bekender te maken in de literaire sector.

GEDRAGEN GEDRAGSCODE

Het bleek moeilijk om in één keer de noden van de hele sector in kaart te brengen en daarbij een beleid te ontwikkelen dat ook op de volledige sector van toepassing is. Daarom zijn we eerst in onze eigen organisatie met het thema aan de slag gegaan. Christa Criel, consulente van het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten, vertelde ons hoe er rond grensoverschrijdend gedrag gewerkt wordt in de podiumkunsten. Ze gaf ons ook handvaten mee en bracht ons in contact met Nelle Hens. Nelle begeleidt organisaties bij de ontwikkeling van een beleid voor grensoverschrijdend gedrag.

In het najaar van 2022 organiseerden we voor het team een eerste inspiratiesessie om bewustwording rond dat thema te creëren. We brachten de waarden van collega's in kaart, en keken daarbij naar arbeidsinhoud, voorwaarden, organisatie, omstandigheden en relaties. Daarna vormden enkele collega's een welzijnsteam (in wisselende samenstelling) om de resultaten van die oefening verder uit te werken en de belangrijkste waarden voor onze organisatie te formuleren.

Tijdens een tweede inspiratiesessie in het voorjaar van 2023 koppelden we het overzicht van die waarden terug naar het volledige team. Onder begeleiding van Nelle zetten we de waarden om naar concrete formuleringen voor de gedragscode. Daar kwam een lange lijst uit die het welzijnsteam vervolgens samenvatte in de huidige gedragscode. Die code wordt door het hele team gedragen, maar is nadrukkelijk een dynamisch document. We zullen die jaarlijks evalueren en, als dat nodig is, aanpassen. De gedragscode is opgenomen in het welkomstpakket voor nieuwe collega's en is raadpleegbaar via het intranet van Literatuur Vlaanderen. In ons kantoor komen nog enkele posters met daarop een QR-code naar de gedragscode.

In 2024 willen we ook andere organisaties op weg helpen bij de ontwikkeling van een eigen gedragscode. In een artikel op onze website zullen we het stappenplan dat we zelf volgden daarom delen met de sector. Daarnaast willen we het bereik van onze eigen gedragscode vergroten door die niet alleen voor onze medewerkers beschikbaar te maken, maar ook voor onze commissieleden, stagiairs, freelancers en andere partners.

INTERNE VERTROUWENSPERSOON

In 2023 besloten we ook om een interne vertrouwenspersoon aan te stellen. Dat is een eerste aanspreekpunt voor medewerkers voor alle vragen over psychosociale risico's zoals stress, burn-out, ongewenst gedrag ... Via een bevraging konden medewerkers aangeven of ze geïnteresseerd waren in een opleiding tot vertrouwenspersoon. Zo kreeg Esther in het voorjaar van 2023 de kans om de opleiding te volgen. Informatie over hoe de medewerkers haar als vertrouwenspersoon kunnen bereiken en wat ze voor hen kan betekenen, is te vinden in het welkomstpakket voor nieuwe medewerkers, op het intranet van Literatuur Vlaanderen en op de posters in Hotel Dumont.

Digitalisering

In het beleidsplan voor 2021-2025 spraken we de ambitie uit om de planlast en administratie van onze werking te verminderen en te vereenvoudigen. Verdere digitalisering met gerichte investeringen in digitale infrastructuur is daarvoor de sleutel.

ORGANISATIEANALYSE

In 2023 rondde collega Lore de opleiding ‘Digitaal leiderschap in de Cultuursector’ van Cultuurconnect af, waarmee we de expertise van onze organisatie versterken voor een duurzame digitale strategie. Met de kennis uit die opleiding ging ze aan de slag om in het najaar van 2023 een brede organisatieanalyse uit te voeren. Daarvoor ging Lore in gesprek met collega’s uit elk team. Het doel van die analyse was om de huidige processen en software van alle teamleden in kaart te brengen en om op basis daarvan enkele noden te identificeren. De belangrijkste nood bleek al snel duidelijk: een aangepast Customer Relationship Management-systeem (CRM) om al onze contacten met het brede literaire veld beter te beheren.

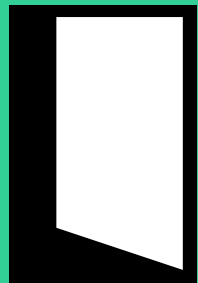
Daarnaast is het nodig om ons huidige dossier-beheersysteem (Axi Case Management) te upgraden. Die applicatie werkt nog steeds goed, maar met de huidige mogelijkheden op de markt moeten er verschillende verbeteringen mogelijk zijn. De analyse dient als basis voor gesprekken met mogelijke leveranciers in het voorjaar van 2024. De input van die verkenningronde zullen we dan gebruiken voor het opmaken van een heldere aanbesteding, waarop leveranciers kunnen intekenen. We hopen voor de zomer een beslissing te kunnen nemen en na de zomer van start te gaan met de implementatie.

OVERSTAP NAAR MS TEAMS VOLGENS DE BESTBURO-METHODE

Na de coronacrisis bleef thuiswerk en hybride werk een deel van onze manier van werken. Dat betekent ook dat er meer digitaal samengewerkt wordt. Om dat efficiënter te laten verlopen, gingen we in 2022 in zee met BestBuro voor inspiratiesessies over Outlook en Excel. Een deel van het team startte vanaf eind 2022 ook het groeitraject

Digital efficiency. Collega's Lara, Els, Lotte, Petra, Esther en Lore leerden via de BestBuro-methode om individueel met MS Office 365 te werken, uniform samen te werken en als team tijd te winnen. In 2023 zetten die collega's de nieuwe kennis om in een traject voor het hele team, zodat iedereen beter digitaal kan samenwerken. We organiseerden vier opleidingen (één voor elk onderdeel van samenwerken: communiceren, bestanden, taken en overleggen), planden herhalingsessies en voorzagen individuele ondersteuning. Tijdens het hele traject besteedden we veel aandacht aan *change management*. Vandaag werkt het hele team van Literatuur Vlaanderen 'efficiënter' samen in MS Teams, SharePoint en OneNote.

MIJN PLEK

DE SERRE

“Het is fijn om me hier op rustige dagen te installeren. Van de prachtige houten vloer tot aan het eeuwenoude plafond: je hebt een open zicht op onze tuin, de bomen en de wolken.

Valérie Geerinck (*rechts op de foto*) is office manager.

“Ik hou van groen en vat daarom het liefst post aan mijn bureau in de Serre. De hoge ramen, de lichtinval, het zicht op de tuin en de groene muren zorgen voor rust en harmonie. Vooral in de zomer, als de deuren aan de tuinkant openstaan, is het een heerlijke werkplek.”

Mies Van Dun (*links op de foto*) ondersteunt team Vlaanderen voor vertalingen in het Nederlands, illustratie & kinder- en jeugdliteratuur, proza en strips.

Verhuizing

Op 2 mei 2023 was het eindelijk zover: Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest namen samen hun intrek in Hotel Dumont. “Het gerenoveerde neogotische huis met binnentuin en nieuwbouw, die als gezamenlijke bibliotheek en ontmoetingsplek zal dienen, is prachtig”, schreef onze directeur in zijn column van januari 2023, toen we volop aan het organiseren en verhuizen waren. “Kom binnen”, klonk het in de column van september 2023, waar Paul Hermans samen met Sylvie Dhaene, de directeur van Iedereen Leest, iedereen welkom heette in ons nieuwe pand.

Van mei tot september namen we de tijd om het gebouw gewoon te worden, net als het samen op één plek werken met Iedereen Leest. In september openden we de deuren voor de sector, de burens, en iedereen die van boeken houdt, om hen mee te laten genieten van onze prachtige werk- en ontmoetingsplek. Hotel Dumont moet immers een bruisende plek worden, waar de literaire sector elkaar ontmoet, nieuwe ideeën rijpen en inspirerende samenwerkingen worden aangegaan.

“Dit nieuwe ‘Huis van de Letteren’ zal het ideale atelier worden om samen te schrijven aan een inspirerend en wervend verhaal voor onze literatuur.

Jan Jambon,
Vlaams minister van Cultuur

“We gingen met Literatuur Vlaanderen een erfpachtovereenkomst aan voor 35 jaar. Zo vinden stedelijk patrimonium en Vlaamse literatuur elkaar in een nieuw en mooi lang leven.

Nabilla Ait Daoud,
Antwerpse Schepen van Cultuur

We vergaten daarbij onze burens niet: we maakten een plan om hen geregeld bij ons te ontvangen. Een startpunt was een boekenruilkast, die tijdens de openingsdagen voor het eerst gevuld werd. Zo knipten eregasten Jan Jambon en Nabilla Ait Daoud geen lintje door, maar plaatsten ze de eerste boeken in de kast voor de buurt.

HIER WIL IK OOK WERKEN

“Hier zou ik ook wel willen werken”, kregen we meermaals te horen. Ook van de leden van de Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement, die langskwamen om met ons naar de toekomst te kijken, en om de opening van Hotel Dumont te vieren. Hun secretaris, Wilfried Van Vinckenroye, was in zijn nopjes. Hij tekent in zijn vrije tijd, en ging meteen meedoen met illustrator Mattias de Leeuw, toen die aan zijn raamtekening begon.

Bezoekers konden de architectuur van Hotel Dumont bewonderen, werden mee in het verbouwverhaal gezogen tijdens een rondleiding (met de architecten), en beleefden literatuur ter plekke. Hind Eljadid las haar gedicht 'Toekomstmuziek' voor, dat ze voor Hotel Dumont schreef, samen met haar zontje. Troubadour Peter Holvoet-Hansen deed een regendans en kreeg iedereen aan het zingen om Hotel Dumont in te zegenen.

DOOR DE OGEN VAN ONZE BEZOEKERS

We kregen drie dagen verschillende bezoekers over de vloer: van ouders van medewerkers en burens tot auteurs en boekenmensen met wie we vaak samenwerken. Hier lees je enkele van de vele getuigenissen over hoe zij onze nieuwe werk- en ontmoetingsplek ervaren.

Britta Benert is professor vergelijkende literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Straatsburg en een vaste bezoeker van de vakbibliotheek van Iedereen Leest. Ze was onder de indruk van het paviljoen: “Simpelweg fantastisch om hier binnenkort opzoekingen te mogen doen, rustig te kunnen werken en een beroep te kunnen doen op de vakkennis en nabijheid van de medewerkers. Ik kijk er ook naar uit om de collega’s van Literatuur Vlaanderen te kunnen ontmoeten en samen plannen te smeden voor de toekomst!”

Marc Paredis, de communicatieman van de Taalunie, keek zijn ogen uit. “Wij zijn altijd op zoek naar vergaderplekken in Vlaanderen om Nederlands-Vlaamse gesprekken en netwerkmomenten te organiseren. Zou dat ook hier kunnen?” Natuurlijk kan dat. Hotel Dumont wil een open huis zijn, en alle drempels weghalen voor de sector. We hopen dat velen net als Marc de mogelijkheden zien en de weg hiernaartoe vinden. En ons op die manier ook beter leren kennen.

Julie Verhaert en **Elly Simoens**, uitgevers kinder- en jeugdliteratuur bij Pelckmans en De Eenhoorn, volgden samen een van de rondleidingen. Ze waren het roerend eens: “Wat een heerlijke, inspirerende en uitnodigende plek is Hotel Dumont!” Ze waren meteen gewonnen voor het Wikipedia-schrijfproject over Vlaamse kinder- en jeugdauteurs en illustratoren dat Iedereen Leest samen met het Letterenhuis eind 2023 organiseerde. Iedereen met een hart voor jeugdliteratuur was welkom om mee te komen schrijven aan de digitale encyclopedie met Hotel Dumont als uitvalsbasis.

Literatuur Vlaanderen stimuleert een breed en rijk aanbod van literair werk, dat ze tot bij steeds meer lezers brengt. In dit hoofdstuk vind je een overzicht van alle subsidieregelingen waarmee onze organisatie investeert in het letterenveld: van auteur tot lezer. Je leest hier ook meer over de Voorleestoer, een grootschalig leesbevorderingsproject in Sint-Niklaas.

WAAR IDEEËN RIJPEN

AUTEURS
VERTALERS
UITGEVERS
ORGANISATIES

Subsidies

WERKBEURZEN

---

196 aanvragen

---

157 toekenningen

---

545 eenheden

€ 1.526.000 toegekend

€ 1.501.801,48 uitbetaald

€ 9.719,75 gemiddeld per werkbeurs

Beoordeling: adviescommissies genres

Een goed boek, een bevlogen theatertekst of een wervelend stripverhaal begint met een idee van een literaire maker. Om dat idee tot in de puntjes uit te werken hebben makers tijd en ruimte nodig. Literatuur Vlaanderen ondersteunt hen daarom met een werkbeurs, dat is een subsidie voor literaire creatie.

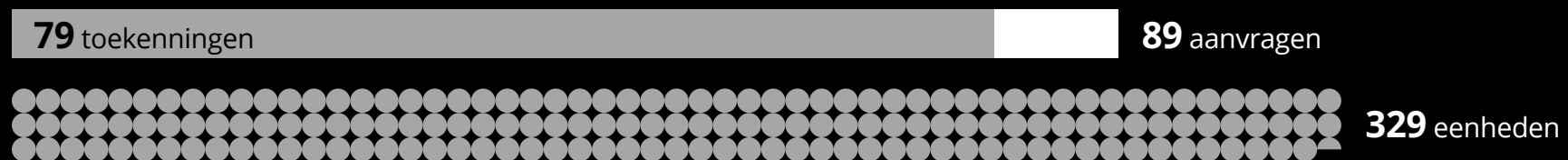
- Literaire makers van alle genres (illustratie & kinderen jeugdliteratuur, non-fictie, poëzie, proza, strips en theater) kunnen een werkbeurs aanvragen.

- Werkbeurzen worden toegekend in eenheden. Eén eenheid staat in 2023 gelijk aan € 2.800.
- Literaire makers ontvangen een werkbeurs van twee tot acht eenheden, afhankelijk van de beoordeling van hun werkplan.
- Toegekende bedragen worden niet per se ook volledig aan de aanvrager uitbetaald. Literatuur Vlaanderen werkt met een inkomensgrens: verdient een maker meer, dan wordt maar een deel van de subsidie ook werkelijk betaald (of soms zelfs helemaal niets). In 2023 lag de inkomensgrens op 47.500 euro.

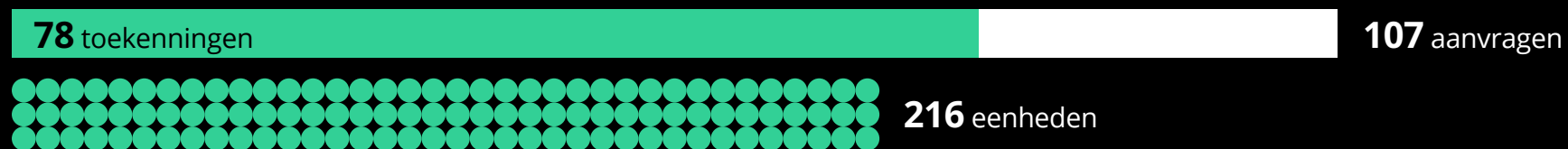
Wil je weten welke literaire makers in 2023 een werkbeurs ontvingen om zich toe te leggen op de creatie van nieuw literair werk? Je vindt alle toegekende werkbeurzen in 2023 op onze website. Je kunt nog verder verfijnen op genre of een zoekterm intikken, bijvoorbeeld de familienaam van een auteur. Welke bedragen werkelijk werden uitbetaald, kun je niet terugvinden. Literatuur Vlaanderen maakt dat niet bekend om de privacy van literaire makers te beschermen.

WERKBEURZEN IN 2023

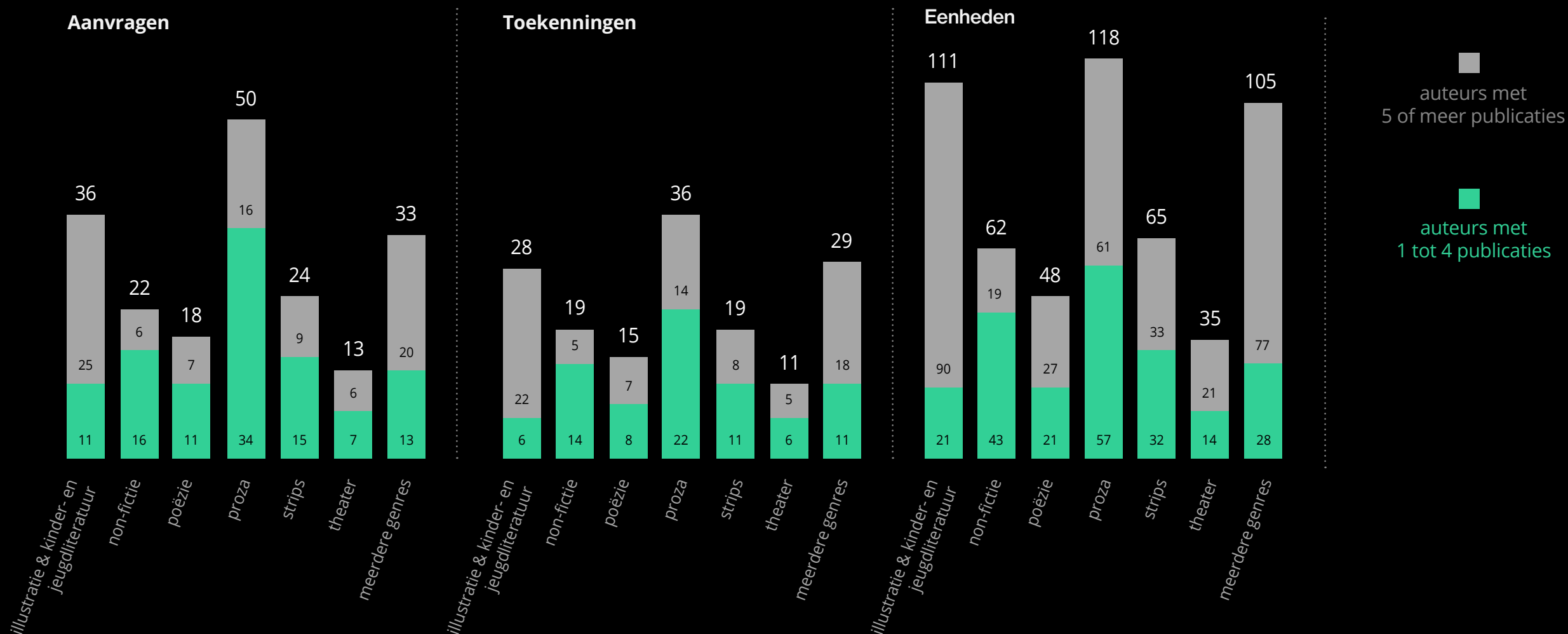
auteurs met 5 of meer publicaties

auteurs met 1 tot 4 publicaties

WERKBEURZEN PER GENRE

NIEUW REGLEMENT IN 2024

In 2023 werkte het team van Literatuur Vlaanderen aan een nieuw reglement voor 2024. Dit zijn de belangrijkste wijzigingen voor literaire makers vanaf 2024:

- Literaire makers kunnen een werkbeurs aanvragen in verschillende genres. In 2024 voegen we daar **podiumliteratuur en literaire performances** aan toe. Er wordt een nieuwe adviescommissie podiumliteratuur samengesteld met experts uit het veld: een academisch profiel, een slamauteur of spokenwordartiest, een organisator van literaire podiumevenementen, een dichter en iemand uit het veld van de podiumkunsten.
- We creëren **meer openheid voor de samenstelling van een werkplan**, dat persoonlijk en authentiek is. Literaire makers kunnen hun werkplan vanaf nu indienen op de manier die hen het beste ligt: schriftelijk, in de vorm van een filmpje of vertrekkend vanuit illustraties. Daarnaast geven we in het reglement enkele richtvragen mee die kunnen helpen om het plan inhoudelijk vorm te geven.
- We trekken de **individuele inkomensgrens** op voor de bedragen die effectief uitgekeerd worden als een beurs wordt toegekend: van € 47.500 naar **€ 50.000**.

GESPREKKEN TUSSEN LITERAIRE MAKERS EN COMMISSIELEDEN

Literaire makers hebben vaak veel vragen voor ze een aanvraag indienen. Daarom organiseren we sinds het najaar van 2023 twee keer per jaar gesprekken tussen aanvragers en team- en commissieleden: één keer in het najaar voor makers met vijf of meer publicaties en één keer in het voorjaar voor auteurs met één tot vier publicaties of makers van podiumliteratuur en literaire performances. Met die gesprekken wil Literatuur Vlaanderen literaire makers de kans geven om vrijblijvend iets af te toetsen en vragen te stellen aan teamleden van Literatuur Vlaanderen en commissieleden over hun werkbeursaanvraag. Uiteraard betekent dat niet dat er automatisch een subsidie volgt: dat blijft de keuze van de adviescommissies.

AUTEURS DIE VOOR HET EERST EEN WERKBEURS AANVRAGEN

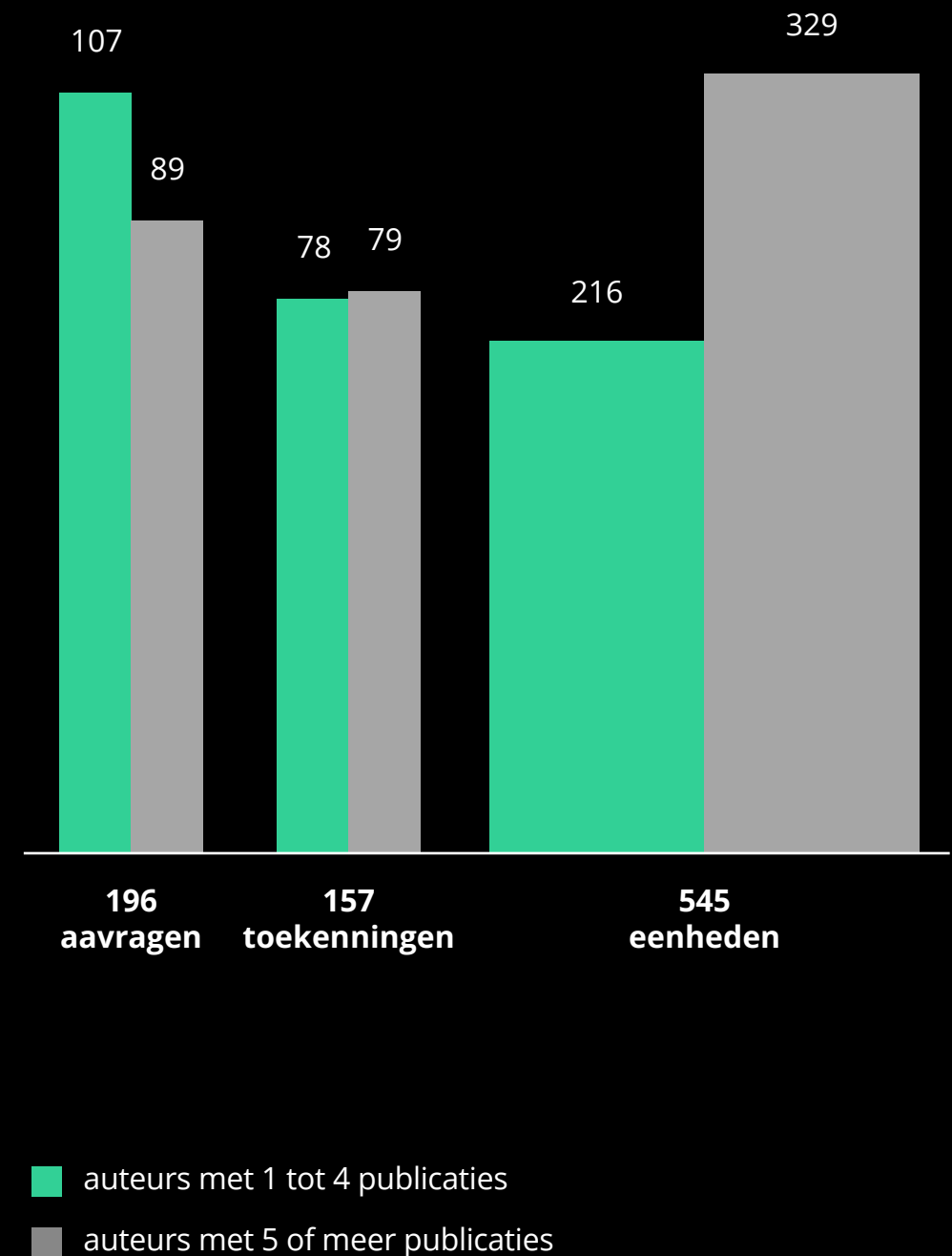
Sinds 2021 is er één regeling voor alle literaire makers die subsidie aanvragen voor literaire creatie. Afhankelijk van het aantal publicaties dat al van een literaire maker verscheen, zijn er twee verschillende aanvraagrondes: één ronde voor wie vijf of meer publicaties heeft en één ronde voor wie één tot vier publicaties heeft.

23% van de auteurs vraagt voor het eerst een werkbeurs aan

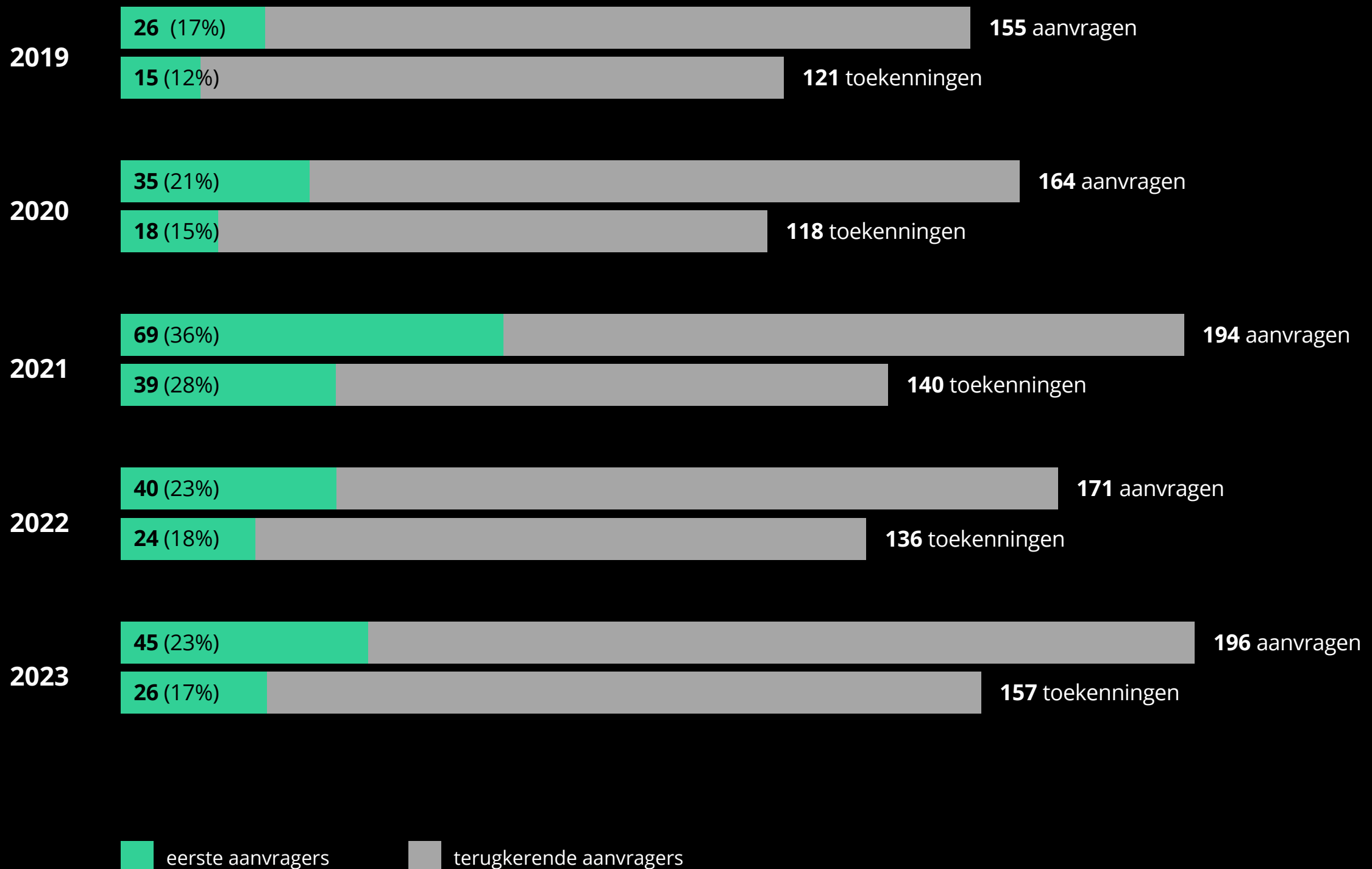
Tot en met 2020 waren er vier verschillende reglementen, ingedeeld op basis van het genre. De samenvoeging van die reglementen tot één regeling zorgde in 2021 voor een opvallende stijging in het aantal aanvragen én het aantal toekenningen.

De verwachting was dat die stijging minder uitgesproken zou zijn na 2021 en dat is ook het geval. In 2022 en 2023 kwamen 23% van de aanvragen van literaire makers die nog niet eerder een beroep deden op dit systeem, tegenover 36% van de aanvragen in 2021, het eerste jaar van de vernieuwde regeling. Nieuwe auteurs blijven dus hun weg vinden naar de werkbeurzen voor literaire makers. Het blijft de bedoeling om met dit reglement niet alleen de gevestigde waarden, maar ook nieuwe namen aan te spreken.

WERKBEURZEN EERSTE AANVRAGERS 2023

WERKBEURZEN EERSTE AANVRAGERS 2019-2023

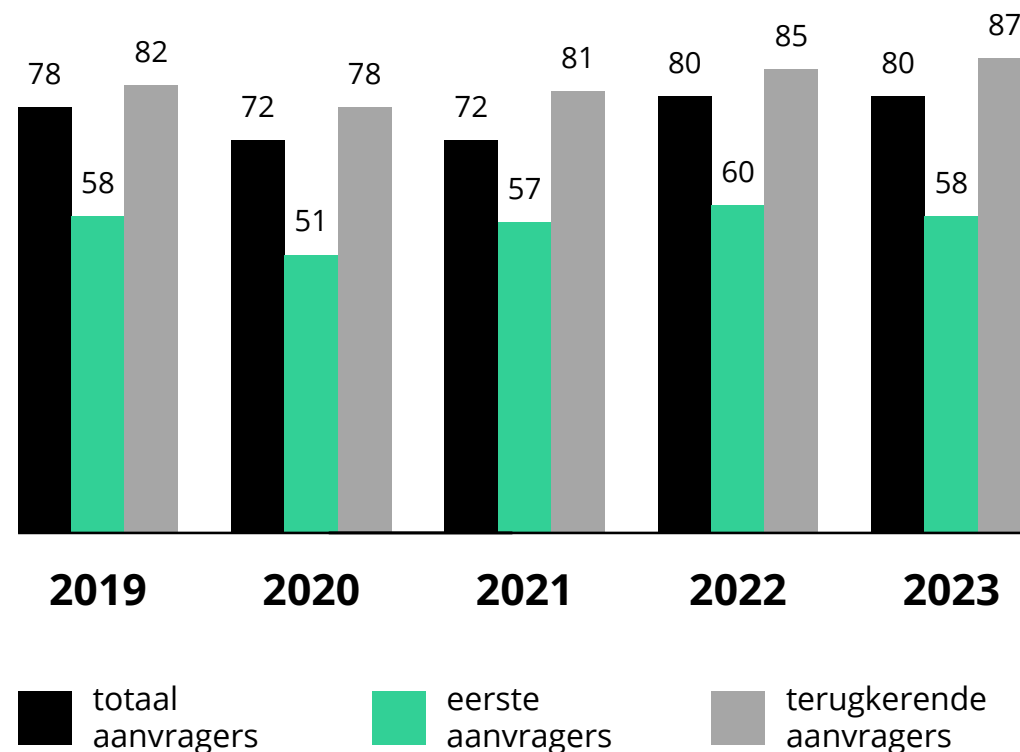

58% van de eerste aanvragers krijgt een werkbeurs

Daarnaast is het interessant om het slaagpercentage van nieuwe en terugkerende aanvragers naast elkaar te leggen. Daarbij zien we dat het slaagpercentage voor een eerste aanvraag beduidend lager ligt dan het slaagpercentage bij een terugkerende aanvraag. Dat is logisch: terugkerende aanvragers hebben namelijk niet alleen meer kennis van het systeem, maar vragen na eerder succes makkelijker opnieuw aan. Toch blijkt het voor nieuwe aanvragers de moeite om een aanvraag in te dienen, gezien 58% procent een positief antwoord kreeg.

SLAAGPERCENTAGE AANVRAGERS 2019-2023

uitgedrukt in %

WERKBEURZEN EN GENDER

Subsidies voor literaire makers en gender: het blijft een broos evenwicht. Literatuur Vlaanderen maakt er een punt van om haar team en de adviescommissies hiervan bewust te blijven maken en erover in dialoog te gaan. Sinds 2019 houden we cijfers bij over de werkbeurzen en gender, die we ook in onze jaarverslagen delen.

De cijfers in 2023

- Vrouwelijke literaire makers dienden **47% van de aanvragen in**, de overige 53% van de aanvragen werden geschreven door mannelijke makers. Dat is het dichtst bij een evenredige verdeling sinds de start van de metingen. We zien de voorbije jaren een voorzichtige stijging in het percentage aanvragen door vrouwen: 37% in 2019, 41% in 2020, 45% in 2021, 43% in 2022 en nu dus 47% in 2023.
- Mannelijke literaire makers hadden een slaagkans van 82% in 2023. Bij vrouwelijke auteurs lag die **slaa kans 4 procent lager, op 78%**. Dat is gelijk aan het slaagpercentage van vorig jaar en nog steeds een significante stijging ten opzichte van vorige jaren, waar de slaagkans van vrouwelijke auteurs 62% in 2019 en 65% in 2020 en 2022 was.
- Van alle toegekende beurzen in 2023 ging 46% naar een vrouw en 54% naar een man. Het trechtereffect is in tegenstelling tot vorig jaar terug, al gaat het maar om een verschil van één procent. In 2022 werd het

onevenwicht van vrouwen uit de aanvragen voor het eerst helemaal niet versterkt in de toekenningen.

- **De gemiddelde beurshoogte bedroeg in 2023** € 9.719,75. Voor alle succesvolle mannelijke aanvragers lag dat gemiddelde nog steeds hoger (€ 10.541,18), voor alle vrouwelijke aanvragers met een beurs dan weer lager (€ 8.750).
- De algemene **mediaan was** € 8.400 in 2023. Voor alle succesvolle mannelijke aanvragers viel het samen met de algemene mediaan, voor alle succesvolle vrouwelijke aanvragers lag dat cijfer aanzienlijk lager, op € 5.600.
- De **hoogste beurs toegekend aan een man bedroeg** € 22.400. Voor het tweede jaar op rij was de hoogst toegekende beurs voor een vrouw even hoog.

Onderzoek door RoSa

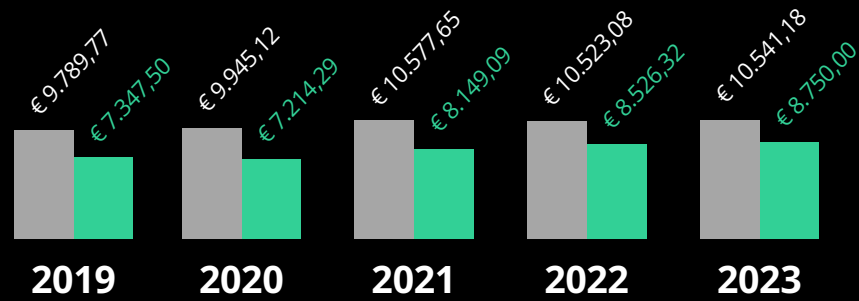
In 2023 bestelde Literatuur Vlaanderen een onderzoek bij RoSa vzw, het kenniscentrum voor gender en feminisme. Dat er een onevenwicht tussen mannelijke en vrouwelijke aanvragers bestaat, toonde ons eerder cijferonderzoek al aan. Het onderzoekstraject in samenwerking met RoSa hebben we opgestart om een diepgravende en intersectionele analyse te maken van waar dat onevenwicht precies ontstaat en hoe we het kunnen tegengaan.

Zo onderzocht RoSa onder andere de verschillende onderdelen van een werkbeursaanvraag en het gewicht dat een commissie daaraan geeft in de verslagen, denk bijvoorbeeld aan het werkplan, eerdere publicaties of de oeuvre-opbouw en de literaire persoonlijkheid van auteurs. De screening ging dieper in op hoe het impliciete samenspel van die criteria kan verschillen bij mannelijke en vrouwelijke auteurs en bood ook andere suggesties om te werken aan het genderevenwicht. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat vrouwen veel selectiever zijn in waar ze zich kandidaat voor stellen. Door bewust in te zetten op representatie van vrouwen die een werkbeurs ontvingen, kunnen we de drempel voor vrouwelijke aanvragers verlagen. We letten erop dat we ook altijd vrouwen aan het woord laten in getuigenissen.

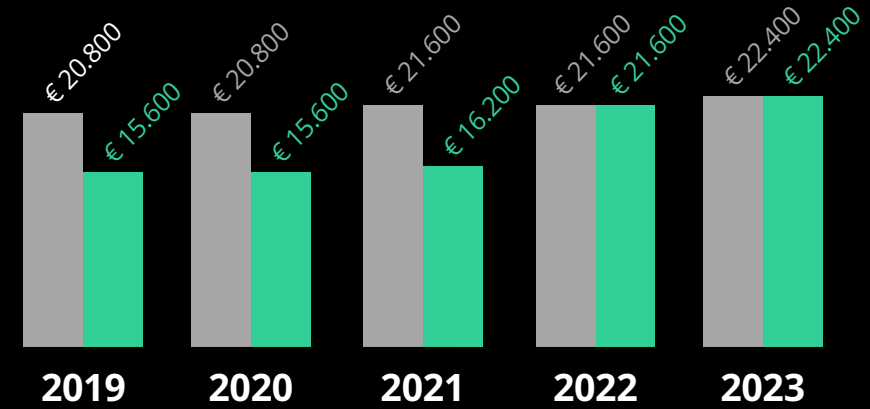
Op het vlak van inclusie adviseert het rapport ten slotte om duidelijk naar voren te schuiven op welke speerpunten we deze beleidsperiode focussen en wat we daar concreet mee willen bereiken. Op die manier verlagen we drempels en creëren we openheid naar de sector. Met het project Elk verhaal telt is er al een start gemaakt, maar we willen zeker nog meer doen.

WERKBEURZEN EN GENDER 2019-2023

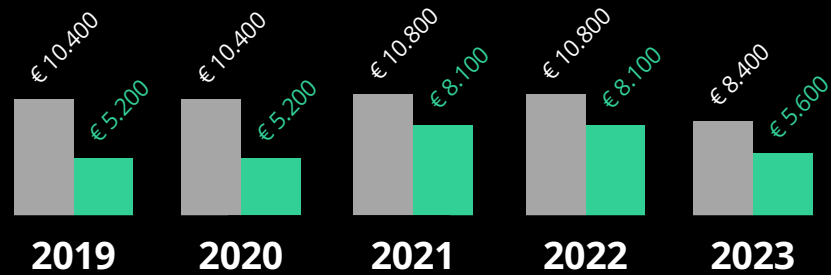
GEMIDDELDE

HOOGSTE

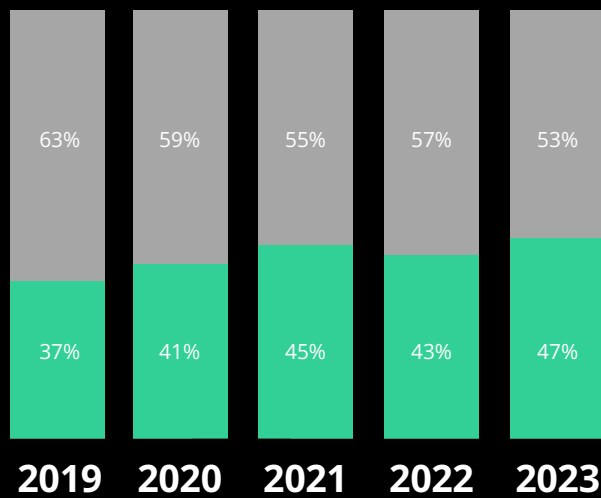
MEDIAAN

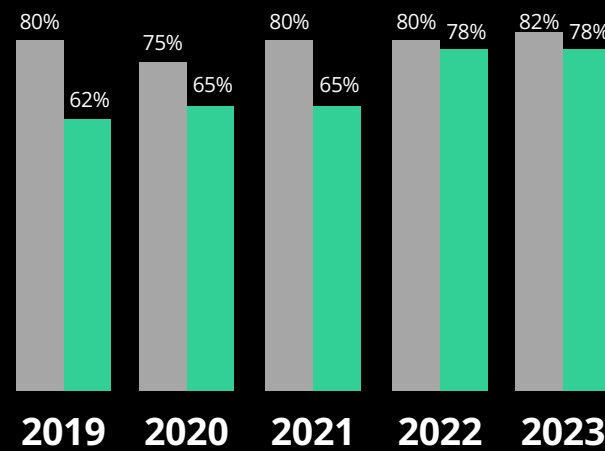
LAAGSTE

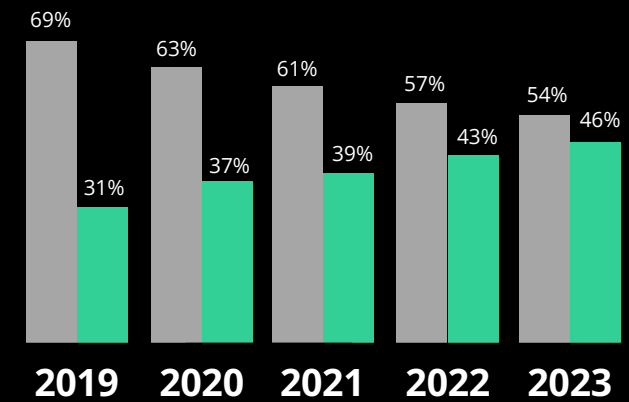
% AANTAL AANVRAGERS

% SLAAGKANS

% AANDEEL IN TOEKENNINGEN

■ mannen ■ vrouwen

GETUIGENISSEN VAN LITERAIRE MAKERS

We vroegen aan zes auteurs – eentje per genre – die in 2023 een werkbeurs hebben ontvangen, wat dat voor hen betekent. Hoe hebben ze hun aanvraag aangepakt? Wat heeft hen daarbij geholpen?

© Sacha De Boer

“Het beste cadeau dat ik mezelf ooit gaf”

Lara Taveirne ontving in 2023 voor het eerst een werkbeurs voor proza. “Ik raak in paniek van invulpapieren. Daarom durfde ik nooit een beurs aan te vragen. Ook omdat ik dacht dat die beurzen naar échte schrijvers gingen. Het is Peter Verhelst die me er met veel lawaai van overtuigde dat ik dat ook ben, een échte schrijver. Hij gaf me een lift en de hele rit lang foeterde en vloekte hij. Ik had hem verteld dat ik al meer dan een jaar niks meer had geschreven, omdat ik daar door mijn job als leerkracht gewoon niet aan toekwam.”

“Toen ik levend uit die auto kwam, heb ik me voorgenomen om me over mijn angst voor officiële papieren heen te zetten. Dat is niet gelukt. Maar ik heb wel een heel zorgzame redacteur die me stapsgewijs heeft

begeleid bij het invullen van de aanvraag. Ik kreeg daarbij meer aanmoedigende smileys dan er doorgaans in een heel manuscript staan.”

“Ik schrijf aan een boek over mijn broer Wolf die op zijn achttiende verdween en zes maanden later dood werd teruggevonden in een bos in Lapland. Op zijn lichaam had hij zijn dagboek vastgebonden, met daarin het verslag van zijn laatste dagen. Het is het verhaal dat in al mijn romans de ondertoon voert. Maar toen was het fictie. Nu wil ik het echte verhaal vertellen, tenzij dat me niet lukt en ik per ongeluk toch weer vlucht in een verhaal. Dat heeft dat broertje van me tenslotte ook gedaan.”

“ Een werkbeurs stelt me in staat om een van mijn lesopdrachten te schrappen, waardoor ik nu een dag per week aan mijn schrijftafel kan zitten. Veruit het beste cadeau dat ik mezelf ooit gaf.

“Mijn werkplan is hetzelfde als bij mijn vorige boeken: elk gestolen moment gebruiken om te schrijven. Ook wil ik mijn broer achterna reizen. Niet dat ik geloof dat ik zijn voetsporen ga terugvinden, wel omdat ik wil nagaan of het klopt wat hij in zijn dagboek schrijft: het is hier anders stil dan thuis.”

“Een werkbeurs is broodnodige financiële steun”

Max Greyson ontving in 2023 een werkbeurs voor theater. “De werkbeurs van Literatuur Vlaanderen betekent voor mij broodnodige financiële steun om de tijd die ik aan een manuscript wil wijden, ook effectief aan dat manuscript te kunnen besteden. Dankzij de werkbeurs wordt het hele proces mee gedragen, zoals vooronderzoek, tussentijdse feedback en herwerking. Zonder een werkbeurs is het haast onmogelijk om dat proces op het juiste tempo te laten ontwikkelen, en zou ik gedwongen worden tot een erg productiegerichte creatiefase, wat toch steeds ten koste gaat van diepgang en literaire onderbouw. Dit jaar schrijf ik aan ‘Portici’, een hedendaagse bewerking van de opera ‘De stomme van Portici’.”

“Voor de aanvraag tracht ik eerst helder te verwoorden hoe ik mijn eigen artistieke noodzaak in een manuscript wil omzetten. Dat gebeurt tamelijk organisch. Van daaruit volgt een (voorzichtige) planning, die vaak tijdens het schrijfproces nog verandert. Daarom is de planning niet te specifiek, maar eerder een realistische inschatting van de nodige werktijd voor verschillende fases van het proces, die daarna nog onderling kunnen schuiven.”

“ In mijn werkplan probeer ik de plannen voor een nieuw werk ook binnen de ontwikkeling van mijn eigen schrijverschap te plaatsen en tegelijk te verbinden met wat ik in de kunsten en de maatschappij relevant vind.

“Het idee voor de voorstelling is ontstaan in samenwerking met een dramaturg en speler, die mijn aanvraag voor een werkbeurs ook mee hebben gelezen. De aanvraag heeft zo mijn visie op het script voor de voorstelling naar hen kunnen verhelder. In die zin was de aanvraag een onderdeel van het vooronderzoek en de dramaturgie. Hun feedback heeft omgekeerd ook bijgedragen tot het helder vertalen van het idee in de aanvraag. Maar de grootste tip die ik zou geven, is om eerst de kern van het werk dat je gaat schrijven in twee zinnen te formuleren. Als die twee zinnen helder zijn, worden ze de basis voor het hele werkplan. Voor mij luidt dat als volgt: ‘Portici’ is een hedendaagse operabewerking, een interdisciplinair dovemansgesprek over de (on)mogelijkheid om te communiceren in een meertalige maatschappij.”

“Mecenassen heten nu werkbeurzen”

Annemarie Estor ontving in 2023 een werkbeurs voor poëzie. “Sinds mijn achttiende dringen gedichten zich te pas en te onpas aan mij op. Vaak was dat onder werktijd, met alle rampzalige gevolgen van dien. Dat was hanteerbaar zolang het ging om kleine ideeën, die ik snel-snel optekende en buiten werktijd uitwerkte. Maar na de verschijning van mijn eerste twee boeken merkte ik dat het niet meer voldoende was. De ideeën werden groter, veelomvattender, en ik moest tijd in afzondering doorbrengen om mijn gedachten te beschermen tegen de verdwijning in de veeleisende maalmolen van het ‘normale leven’. Ik was blijkbaar niet langer ‘iemand die schreef’, maar ik was ‘schrijver’ geworden: je moet je positie bepalen en je moet die ook steeds herijken in het licht van actuele discussies. Ook is het nodig dat je je boeken een handje de wereld in helpt.”

“**Professioneel schrijverschap betekent er voortdurend zijn voor je onaffe teksten.**”

“Ze bespringen je als je je laptop opent, ze roepen naar je vanuit je doucheputje, vanuit het houthok en vanuit je stofzuiger. Volledig openstaan voor de wil en het

bestaansrecht van die wezens, en ze een structureel doordacht kader geven, kan alleen maar dankzij mecenassen, en in onze tijd heten die dan werkbeurzen – ik dank de goden dat die bestaan.”

“Mijn werk ontstaat organisch, want ik ben de uitvoerder van iets wat mij vastgrijpt. Maar het is wel zaak om daar al in een vroeg stadium rationeel op te reflecteren, en onder woorden te brengen, zeker ook voor mezelf, wat dat ‘iets’ dan is, en hoe ik dat het beste vorm kan geven in een boek. Wat voor boek moet dat worden, waaróm moet dat een boek worden, en wat is de brede noodzaak van dat boek? Daarbij praat ik ook met mijn uitgever en redacteur.”

“Wat me bij mijn aanvraag geholpen heeft, waren de rondetafelgesprekken met commissieleden die Literatuur Vlaanderen eind 2022 organiseerde in het Letterenhuis. Ik hoorde daar dat de commissie zich vooral een beeld wil kunnen vormen van wat je bezielt, van je eigenheid, je uniciteit. Dat werkte bevrijdend, want eerder was ik wel eens bang dat de werkbeursaansvraag beoordeeld werd op normen die ik niet goed in het vizier had.”

“Prentenboeken zijn onze grootste passie”

Jacques & Lise ontvingen in 2023 een werkbeurs voor kinder- en jeugdliteratuur. “Het creëren van prentenboeken is onze grootste passie. We kunnen er onze verbeelding de vrije loop laten. Ieder nieuw werk is er dan ook ééntje van lange adem. De toekenning van een werkbeurs biedt ons de vrijheid om met volle overgave in een project te duiken in de hoop iets betekenisvols tot leven te roepen, en dat zonder financiële zorgen. Het maakt het werk leefbaar.”

“Voor de aanvraag en de creatie van een aanvraagdossier gaan we heel planmatig te werk. Literatuur Vlaanderen biedt een goed overzicht aan van de gewenste inhoud in een dossier, onderverdeeld in verschillende punten. Door ze voor onszelf neer te pennen, toetsen we al direct ons project af. Wat zit erin, wat halen we eruit, wat willen we vertellen, kunnen we al het werk voor het project rechtvaardigen?”

“Zodra de intentie er is om een werkbeursaanvraag in te dienen, heb je als illustrator of auteur waarschijnlijk al lang en goed nagedacht over het project waarvoor de aanvraag dient, en er misschien al over gesproken met een uitgeverij. Op dat punt is de zin om het project tot leven te roepen zo groot, dat het schrijven erover vaak vanzelf gaat. We raden dan ook aan om alles wat je zou willen vertellen – in eerste

instantie zeer ongegeneerd in het klad – neer te pennen. Laat je gedachten snel vloeien, als een woordenzee aan ideeën, zonder angst of belemmering rond zinsconstructies of het juiste taalgebruik. Daarna kan je rustig aan de slag met het herschrijven, de inhoud is er al!”

“Tijdens het beschrijven van het project, zijn we er ook meteen heel intens over aan het reflecteren en krijgen we nieuwe inzichten. Het schrijven van een dossier is voor ons dus een essentieel onderdeel van de overkoepelende brainstorm, of het nu gekoppeld is aan een aanvraag of niet.

“Een werkbeurs aanvragen helpt me bij het ordenen van mijn gedachten”

Maarten Vande Wiele ontving in 2023 een werkbeurs voor strips. “Ik heb een werkbeurs aangevraagd om een stripverhaal te maken over LGBT-activisten. Ik wil hun levensverhalen in stripvorm vertellen. Sommigen zullen zich afvragen waarom dat nodig is, maar als gemeenschap zijn we er nog lang niet. Overal wordt geprobeerd om verworven rechten te verminderen of zelfs af te nemen. De toekenning van de beurs is essentieel voor mijn project, aangezien het bepaalt hoeveel tijd ik eraan kan besteden. Het tekenwerk en onderzoek vergen veel tijd. Zonder werkbeurs zou het realiseren van dit project veel, veel langer duren.”

“Het creëren gebeurt bij mij organisch, terwijl het schrijven van een dossier het tegenovergestelde is. Een werkbeursaanvraag opstellen kost me veel tijd. Aan de andere kant helpt het schrijven me bij het ordenen van mijn gedachten. Het maakt zaken concreet. Soms voelt het als huiswerk en zou ik die tijd liever besteden aan het daadwerkelijk realiseren van mijn project, maar ik begrijp dat je niet zomaar een werkbeurs kunt krijgen.”

“ Ik begin altijd met het lezen van het reglement. Dat fungeert voor mij als leidraad en checklist. Ik probeer alle punten die worden genoemd in mijn aanvraag te behandelen.

“Ik maak mijn werkbeursaanvraag niet te lang: mijn werkplan telt elf pagina’s, waarvan vijf uitgewerkte strip-pagina’s. Die moeten de commissie een beeld geven van wat ik van plan ben. Als tip kan ik meegeven om je niet te laten afschrikken door de administratieve aspecten van het dossier.”

“Ik denk ook na over mijn eigen schrijverschap. Na een bepaalde tijd kun je genoeg afstand nemen van een project uit het verleden om er (bijna) objectief naar te kijken. Dan moet je proberen om er zo eerlijk mogelijk over te reflecteren. Is ieder project een groot succes? Nee, natuurlijk niet en dat geeft niet. Ieder project is geboren uit een idee dat een auteur graag wilde uitwerken en waarvan een boek het resultaat is.”

“Werkbeurzen geven me concentratie, rust, tijd”

Johan de Boose ontving in 2023 een werkbeurs voor non-fictie. “Een werkbeurs helpt me om me volledig te kunnen concentreren op mijn werk. Mijn werk is niet te combineren met andere jobs, behalve met eenvoudige journalistieke stukken of lezingen. Mijn project is een literair non-fictieboek over Joegoslavië: geschiedenis, cultuur, persoonlijke ervaring, ontmoetingen. Ik ben er al drie jaar mee bezig en zal er nog ongeveer twee jaar mee bezig zijn. Naast deze beurs heb ik nog andere beurzen aangevraagd en gekregen. Ik ben bijna permanent op reis. Werkbeurzen geven me concentratie, rust, tijd.”

“Ik heb mijn project zo helder mogelijk geformuleerd en uiteraard ook besproken met mijn uitgever (De Bezige Bij), die ervaring heeft met dit soort aanvragen. Ik werk planmatig, maar binnen het plan wil ik maximale vrijheid. Het plan is het fundament. Tijdens het bouwen is alles nog mogelijk. In mijn werkplan combineer ik een chronologische lijn met een geografische lijn. De chronologie volgt de geschiedenis van Joegoslavië (vanaf de Tweede Wereldoorlog tot begin 21ste eeuw), de geografie volgt de verschillende deelrepublieken waarin Joegoslavië uiteengevallen is.”

“Mijn obsessie is: ik wil alles zien, ik moet overal heen, ik moet iedereen spreken. En in gedachten moet ik in de tijd reizen.”

“Mijn uitgever en bevriende auteurs hebben me geholpen met de aanvraag. Ik denk dat je in de eerste plaats zo oprecht en helder mogelijk moet zijn. Wees streng voor jezelf: neem geen genoegen met een vaag plan, dwing jezelf om zo precies mogelijk te verwoorden wat je wilt doen. Tracht je lezer te overtuigen. Dat is ook wat je moet doen tijdens het schrijven van het boek zelf.”

OPNAME OP AUTEURSLEZINGEN.BE

---

707 auteurs opgenomen op auteurslezingen.be

---

495 auteurs gaven minimaal één lezing

---

56 nieuwe namen in 2023

Beoordeling: [adviescommissie auteurslezingen](#)

Auteurs, illustratoren, striptekenaars, vertalers of performancedichters die graag over hun werk vertellen, kunnen zich aanmelden om opgenomen te worden op de website [auteurslezingen.be](#). Zij komen dan in aanmerking voor subsidie wanneer zij een auteurslezing geven.

Auteurs moeten voldoen aan de criteria voor opname op de website en de lezingen moeten als doel hebben het publiek aan te zetten tot lezen. Na opname op de site kunnen auteurs maximaal 15 keer per jaar rekenen op een subsidie van € 100. De subsidie wordt verrekend als een korting van € 100 op het bedrag dat de organisator moet betalen.

In 2023 hebben zich in totaal 123 auteurs kandidaat gesteld voor de website [auteurslezingen.be](#). Van hen werden er 56 opgenomen (46%). Auteurs die op de website staan, gaven in 2023 gemiddeld vier gesubsidieerde lezingen.

Wil je weten wat de criteria zijn om als auteur in aanmerking te komen voor een subsidie voor lezingen? Je vindt [een overzicht op de auteurslezingen.be](#).

TALENTONTWIKKELINGSBEURZEN

---

47 aanvragen

---

33 toekenningen

€ 39.695,80 toegekend

In 2023 konden literaire makers en vertalers voor het tweede jaar een aanvraag voor een talentontwikkelingsbeurs indienen bij Literatuur Vlaanderen. Met een talentontwikkelingsbeurs kunnen ze kosten voor hun artistieke of professionele verdieping en ontwikkeling deels financieren. Het kan gaan om inhoudelijk-creatieve of zakelijke verdieping, in Vlaanderen of in het buitenland. De talentontwikkelingsbeurzen voor vertalers zijn er zowel voor vertalers in als uit het Nederlands.

Met de beurs wil Literatuur Vlaanderen inspelen op de steeds meer hybride beroepspraktijk van makers door de verschillende aspecten en de kosten die daaraan verbonden zijn in rekening te nemen. Auteurs, illustratoren en vertalers kunnen op een laagdrempelige manier en via een maandelijkse aanvraagronde een projectvoorstel en bijbehorende begroting indienen. Aanvragers kunnen per jaar maximaal € 2.500 subsidie krijgen voor één project of voor meerdere kleine projecten. Voor een project in het buitenland kunnen ze één keer per jaar een beurs ontvangen. Literatuur Vlaanderen vergoedt maximaal 80% van de begrote kosten. Minstens 20% van de kosten wordt dus door de aanvrager zelf gedekt.

In 2023 ontving Literatuur Vlaanderen 47 aanvragen, waarvan er 33 werden goedgekeurd. Naast literaire makers vonden ook enkele vertalers in en uit het Nederlands hun weg naar de regeling. In totaal werd € 39.695,80 van de beschikbare € 60.000 toegekend.

... en meer

VLAAMSE AUTEURSVERENIGING

€ 64.000

Literatuur Vlaanderen ondersteunde de werking van de Vlaamse Auteursvereniging (VAV) in 2023 met € 64.000.

VAV is de belangenvereniging van en voor Vlaamse auteurs. Ze vertegenwoordigt zowel auteurs van kinder- en jeugdliteratuur, literaire non-fictie, poëzie, proza, scenario's, strips en toneel als illustratoren en literair vertalers. De werking van de Vlaamse Auteursvereniging berust op twee pijlers: Vlaamse auteurs individueel informeren en bijstaan, en hen collectief vertegenwoordigen en verdedigen.

Literatuur Vlaanderen en VAV werken zowel formeel als informeel geregeld samen. Door de deelname van VAV aan de kerngroep van het BoekenOverleg zijn er veel kansen tot gesprek, overleg en uitwisseling van informatie. Thema's waren in 2023 onder meer:

- input en feedback voor aangepast reglement werkbeurzen voor literaire makers vanaf 2024;
- overleg over de sociale en fiscale positie van auteurs;
- overleg over auteurs die zelf hun werk publiceren;
- aanpak sectorbrede gedragscode en vertrouwenspersoon grensoverschrijdend gedrag.

In navolging van het gesprek tussen auteurs en commissieleden in november 2022 vonden er in het voorjaar van 2023 nog twee vervolggesprekken plaats om de noden en zorgen van startende en gevestigde auteurs nog beter in kaart te brengen. Enkele collega's van Literatuur Vlaanderen namen in november 2023 ook deel aan het werkcongres van de VAV. Zo houden we de vinger aan de pols over wat er leeft bij auteurs.

SLOW WRITING LAB

---

3 beurzen van € 7.000

In haar meerjarenplan voor de beleidsperiode 2021-2025 is talentontwikkeling een van de prioriteiten van Literatuur Vlaanderen. Naast de werkbeurzen die literaire makers financieel ondersteunen bij de uitwerking van hun ideeën, willen we artistiek talent ook op andere manieren stimuleren en cultureel ondernemerschap bevorderen.

In 2021 namen voor het eerst twee auteurs uit Vlaanderen deel aan het Slow Writing Lab, een Nederlands talentontwikkelingsproject waarin een aantal jonge auteurs een jaar lang hun creatief en professioneel talent kunnen ontwikkelen. Het is een samenwerking met Nederlandse kunstopleidingen en literaire organisaties, waaraan in 2022 de afdeling Woordkunst van het Koninklijk Conservatorium Antwerpen en de opleiding Schrijven van het Brusselse RITCS werden toegevoegd. Behalve twee deelnemers uit de schrijfopleidingen selecteren we ook een derde Vlaamse deelnemer in samenwerking met een literaire organisatie. In 2023 was dat Mama's Open Mic, een Antwerps platform voor woordkunst.

Voor de achtste editie van het Slow Writing Lab in 2023 vaardigde Literatuur Vlaanderen deze jonge literaire makers af:

- **Mona Thijs** (Conservatorium Antwerpen – Drama, afstudeerrichting woordkunst);
- **Sefora Sam** – aka Sesa (Mama's Open Mic);
- **Tine Decraemer** (RITCS – afstudeerrichting Schrijven).

De Nederlandse deelnemers van de achtste editie waren Emma Wiersma (Gerrit Rietveld Academie – Beeld en taal), Hasan Gök (Poetry Circle Nowhere), Houda Bibouda (Poetry Circle Nowhere), Joachim Schoones (Gerrit Rietveld Academie – Beeld en taal), Mila Haak (HKU – Writing for performance), Stan Frijsinger (ArtEZ – Creative Writing), Sumai Yahya (El Hizjra), Tine Tabak (HKU – Writing for performance) en Wietse Leenders (ArtEZ – Creative Writing).

Samen met de negen Nederlandse talenten werkten Mona, Sefora en Tine een jaar lang intensief aan een persoonlijk creatief onderzoek. Ze werden daarbij begeleid door mediakunstenaar Michiel Koelink, het Nederlands Letterenfonds en de andere partners. Sinds 2022 worden er ook bijeenkomsten van het Slow Writing Lab georganiseerd in Vlaanderen. Het RITCS zorgde voor een sessie 'location writing' waarbij de jonge auteurs op pad gingen door Brussel en het Conservatorium nam de deelnemers mee op een literaire dwaaltocht door Antwerpen met Maarten Inghels.

De deelnemers van het Slow Writing Lab deelden het tekstmateriaal dat tot stand kwam tijdens het traject in een avondvoorstelling op het podium van Mediamatic in Amsterdam. De groep stelde daarnaast een publicatie samen.

SCHRIJVERSACADEMIE

€ 10.000

Creatief Schrijven, het steunpunt voor al wie graag schrijft of wil schrijven, diende in 2021 een plan in bij Literatuur Vlaanderen om te investeren in zijn SchrijversAcademie. Die ondersteunt talentvolle aspirant-schrijvers bij de ontwikkeling van hun literaire persoonlijkheid en geeft hun een goede basis mee om het te kunnen maken als publicerend auteur. Dat doet het in een tweejarige opleiding en door gepaste theorie, oefeningen, begeleiding en feedback aan te bieden. Alle docenten bij SchrijversAcademie zijn publicerende auteurs.

Zowel Creatief Schrijven als Literatuur Vlaanderen engageert zich om de nodige inspanningen te doen om de vergoedingen van de auteurs-docenten de komende schooljaren structureel te kunnen verhogen. De middelen die Literatuur Vlaanderen investeert, worden gradueel afgebouwd: € 25.000 in 2021, € 15.000 in 2022 en een laatste bijdrage van € 10.000 in 2023. Daarmee werden de vergoedingen van de auteurs verspreid over drie jaar opgetrokken, van € 260 in schooljaar 2021-2022 over € 275 in schooljaar 2022-2023 tot € 300 in schooljaar 2023-2024. Ook de honoraria voor manuscriptbegeleiding en deelname aan de eindejaarsjury werden verhoogd. 96 studenten namen deel aan het basisjaar literair schrijven in het schooljaar 2022-2023. 28 studenten zijn in september 2023 gestart aan de tweejarige opleiding. In het voorjaar van 2023 hebben 9 studenten hun manuscript voorgesteld aan een uitgever.

HET GEZEEFDE GEDICHT

€ 1.900

Het gezeefde gedicht is een website die wordt onderhouden door Charles Ducal en Roel Richelieu van Londersele. Zij zeven niet alleen de parels uit de ingestuurde gedichten en publiceren die online in ‘De zeef’, maar geven ook alle inzenders feedback over waarom ze sommige verzen minder goed vinden of hoe inzenders hun gedichten kunnen verbeteren. Op die manier ontwikkelen ze het talent van auteurs die later eventueel publicatiekansen krijgen bij poëzie-uitgevers of bij hun eigen uitgeverij De Zeef. Daarnaast publiceren ze ook een rubriek over hetzelfde onderwerp in Poëziekrant.

PARIJSRESIDENTIE DEBUREN

€ 4.000

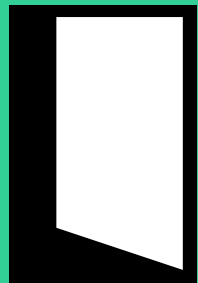

Literatuur Vlaanderen steunde in 2023 de schrijfresidentie van deBuren in Parijs. deBuren ontving na een open oproep 224 inzendingen voor dat talentontwikkelingsproject. 18 talige makers onder de leeftijd van 30 jaar werden geselecteerd: Benjamin De Roover, Daniëlle Zawadi, David Weel, Esmé van den Boom, Femke Zwiép, Flora Kenza Nacer, Francesca Birlogeanu, Gidi Pols, Jalil Sultani, Jordy Spyt, Ka(a)te Dejonckheere, Leonore Spee, Maite Vanthournout, Merel van Slobbe, Oumaima Belkhdar, Pieter Van de Walle, Sara Mertens en Zindzi Tillot.

Iedere deelnemer werkt aan één opdrachttekst en één eigen project (vrije tekst). Voor de opdrachttekst werd voor het zesde jaar op rij samengewerkt met het Rijksmuseum Amsterdam, dit jaar was het thema ‘Eureka?’

De residenten verbleven van 17 tot en met 31 juli 2023 in Parijs bij Fondation Biermans-Lapôtre. Naast tijd en ruimte voor onderlinge uitwisseling, schrijven en onderzoeken, kreeg elke deelnemer een individueel redactiegesprek, een redactiegesprek in groep, een groepsbijeenkomst rond schrijverschap en een professionele portretfoto. Er waren vier bijeenkomsten met gastsprekers: Babs Gons, Charlotte Van den Broeck, Gaea Schoeters en Raoul de Jong. Na het verblijf in Parijs was er ook nog een vervolg met onder andere redactiegesprekken en presentatiemomenten.

MIJN PLEK

DE TUIN

“De tuin is de ideale plek om even van achter het scherm te komen. Zeker als de zon schijnt, probeer ik toch een paar keer naar onze binnentuin te gaan om er even met gesloten ogen te pauzeren.”

Stefanie Luppens ondersteunt team Vlaanderen voor leesbevordering, doelgroepgerichte publicaties, podiumliteratuur & literaire performances, talentontwikkelingsbeurzen en Elk verhaal telt.

“Ik sta graag in het hoekje aan de groenbak met kiezels. Voorlopig ben ik nog een van de weinige rokers bij Literatuur Vlaanderen en daar ben je vlak bij de asbak. Zeker in de winter is het daar genieten van de zon. Je kunt er ook ijsberen terwijl je probeert na te denken.”

Patrick Peeters is beleidsmedewerker poëzie en non-fictie en hij promoot beide genres ook in het buitenland.

AUTEURS
VERTALERS
UITGEBERS
ORGANISATIES

Subsidies

PROJECTBEURZEN VOOR LITERAIR VERTALERS IN HET NEDERLANDS

---

41 aanvragen

---

37 toekenningen

€ 135.700 toegekend

Beoordeling: adviescommissie vertalingen in het Nederlands

Met een projectbeurs wil Literatuur Vlaanderen vertalers tijd en ruimte bieden om te werken aan de Nederlandse vertaling van literair werk. Vertalers kunnen een projectbeurs aanvragen als ze minstens twee literaire vertalingen of toneelteksten in het Nederlands gepubliceerd hebben. De projectbeurs is strikt gebonden aan een vertaalproject dat leidt tot een boekpublicatie of tot de opvoering van een toneelstuk.

Wil je weten welke vertalers in 2023 een beurs ontvingen om zich toe te kunnen leggen op een vertaalproject? Je vindt alle toegekende projectbeurzen in 2023 op onze website.

STIMULERINGSSUBSIDIES VOOR LITERAIR VERTALERS IN HET NEDERLANDS

---

3 aanvragen

---

3 toekenningen

€ 9.900 toegekend

Beoordeling: adviescommissie vertalingen in het Nederlands

Met een stimuleringssubsidie wil Literatuur Vlaanderen talentvolle vertalers de financiële slagkracht en extra motivatie geven om zich verder te ontwikkelen als literair vertaler. Beginnende vertalers kunnen een subsidie aanvragen wanneer ze al een eerste literaire vertaling gepubliceerd hebben. De subsidie wordt maximaal vier keer toegekend aan een vertaler.

Wil je weten welke vertalers in 2023 een stimuleringssubsidie ontvingen om zich toe te kunnen leggen op een vertaalproject? Je vindt de toegekende stimuleringssubsidie in 2023 op onze website.

PROJECTSUBSIDIE FRAGMENTVERTALINGEN IN EN UIT HET NEDERLANDS

---

35 aanvragen (**26** uit en **9** in het Nederlands)

---

26 toekenningen (**18** uit en **8** in het Nederlands)

---

12 vreemde talen

---

6 genres

€ 26.000 toegekend

€ 1.000 per project

Met haar subsidies voor een fragmentvertaling uit het Nederlands geeft Literatuur Vlaanderen literair vertalers ruimte en tijd om een fragmentvertaling te maken van een Vlaams literair werk dat ze graag willen vertalen en gepubliceerd zien. Zo werken we aan de promotie en verspreiding van onze literatuur in het buitenland.

Ook vertalers in het Nederlands die graag een project onder de aandacht willen brengen van Nederlandstalige uitgevers kunnen een projectsubsidie aanvragen voor een fragmentvertaling van een buitenlands boek. Met de fragmentvertaling kunnen ze uitgevers proberen te overtuigen om het volledige boek, de strip of de theatertekst in vertaling uit te geven of op te voeren. Op die manier wil Literatuur Vlaanderen vertalers bevestigen in hun rol van literaire ambassadeurs.

In 2023 werden de vaste aanvraagrondes losgelaten, wat betekent dat vertalers het hele jaar door een aanvraag kunnen indienen voor een projectsubsidie voor een fragmentvertaling. Dat leverde 35 aanvragen en 26

toekenningen op, waarvan het grootste deel voor vertalers uit het Nederlands was. Van de 18 fragmentvertalingen uit het Nederlands werd er in 12 verschillende talen en in 6 verschillende genres een fragment vertaald en dus ook verspreid.

Wil je weten welke vertalers een subsidie voor een fragmentvertaling kregen in 2023? Je vindt alle toegekende subsidies voor fragmentvertalingen [in het Nederlands](#) of [uit het Nederlands](#) op onze website.

... en meer

VERTALERSHUIS

---

32 vertalers (**31** uit het Nederlands en **1** in het Nederlands)

€ 27.000 leefgeld

€ 26.869,25 huur en vaste kosten

€ 3.124,70 andere kosten

Beoordeling: team internationaal (Literatuur Vlaanderen)

Het Vertalershuis is een plek in hartje Antwerpen waar Literatuur Vlaanderen elke maand twee tot vier vertalers uit het Nederlands verwelkomt. Zij verblijven daar twee weken tot twee maanden om rustig te werken aan de vertaling van Nederlandstalig literair werk in een andere taal en zich onder te dompelen in de Vlaamse cultuur en de gesproken taal.

Van begin januari tot eind december 2023 verbleven er 31 vertalers die Nederlandstalige literatuur in vijftien verschillende talen vertaalden: Bulgaars, Chinees, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Kroatisch, Noors, Oekraïens, Pools, Roemeens, Spaans, Tsjechisch en Zweeds.

Daarnaast was er ook één vertaler te gast die uit het Noors in het Nederlands vertaalt. De bezettingsgraad bedroeg 94%.

Wil je weten welke vertalers in het Vertalershuis verbleven in 2023? Je vindt [een overzicht van alle verblijven in het Vertalershuis op onze website.](#)

VERTALERS AAN HET WOORD

Verskillende vertalers die in 2023 in het Vertalershuis te gast waren, bezorgden ons achteraf een enthousiast verslag. Hier vind je enkele citaten uit die verslagen. Om de vertalers in de kijker te zetten op onze sociale media, vragen we hen ook altijd wat hun favoriete Vlaamse woord of uitdrukking is. Dat leverde al heel verrassende antwoorden op.

De kleine mens

Judit Gera, vertaler Nederlands-Hongaars, verbleef in februari in het Vertalershuis in Antwerpen om te werken aan haar Hongaarse vertaling van 'Minjan' van Margot Vanderstraeten voor Uitgeverij Európa. Eerder vertaalde ze voor dezelfde uitgever ook al 'Mazel tov'.

"Aangezien het Vertalershuis zich in het midden van de joodse wijk met zijn orthodox joodse bevolking bevindt, kwam het zeer goed uit dat ik elke dag de figuren kon zien die 'Minjan' bevolken. Ik pakte de sfeer onmiddellijk mee dankzij het boek. Mijn huisgenoot, collega-vertaler Gonzalo Fernández Gómez uit Spanje, bleek niet alleen zeer aangenaam gezelschap, maar hij inspireerde me ook om almaar intensiever te werken."

Iets wat Judit typisch Vlaams vindt, is het diminutief -ke in plaats van -je. "Dat vertedert me echt. Jefke, stukske, meiske, Suske, Wiske, slaapmutske, kindeke, wijveke, meneerke, op ons gemakske. Het diminutief -ke neemt me altijd meteen mee naar Vlaanderen. Naar de kleine mens, die soms met tederheid en liefde, soms met ironie – wat liefde en tederheid helemaal niet uitsluit – omschreven wordt. De kleine mens van Cyriel Buysse, Alice Nahon, Paul van Ostaijen, Louis Paul Boon, Willem Elsschot, Hugo Claus, Tom Lanoye, Annelies Verbeke, Kristien Hemmerechts en vele anderen."

**JEFKE
STUKSKE
SLAAPMUTSKE
OP ONS
GEMAKSKE**

De brouhaha van het ogenblik

“Aankomen in het Vertalershuis voelt als thuiskomen”, vertelt **Christiane Burkhardt**, die er van half maart tot half april verbleef. De vertaler Nederlands-Duits werkte aan de vertaling van ‘Wormmaan’ van Mariken Heitman voor Klett-Cotta. “Ik werd bijzonder hartelijk ontvangen door mijn Spaanse collega Gonzalo Fernández Gómez. Hij was op dat moment bezig met de vertaling van ‘Waagstukken’ van Charlotte Van Den Broeck, dat ik drie jaar geleden al had vertaald.”

Het verblijf in Antwerpen was voor Christiane de ideale gelegenheid om zich in het Vlaamse culturele leven te storten. “Uit De Standaard en De Morgen haalde ik geweldige tips en schitterende nieuwe woorden als ‘de brouhaha van het ogenblik’, ‘soloslim’ en ‘Chokowakije’ – Tom Lanoye over België. Ook literaire ontdekkingen werden mogelijk gemaakt, dankzij mijn afspraak met Marieke Roels, die me

zelfs de nieuwe roman van Yves Petry, ‘Overal zit mens’, cadeau gaf.”

Christianes favoriete Vlaamse woorden zijn de interjecties ‘amai’ en ‘allez’. “Ze zijn allesbehalve literair, maar je hoort ze vaak op straat en ze klinken zo mooi en zangerig. Vertaald naar het Duits is het ‘oh’ of ‘Jetzt komm schon’. In mijn oren saai. Maar niet op zijn Vlaams!”

ALLEZ
AMAI
ALLEZ
AMAI
ALLEZ
AMAI
ALLEZ

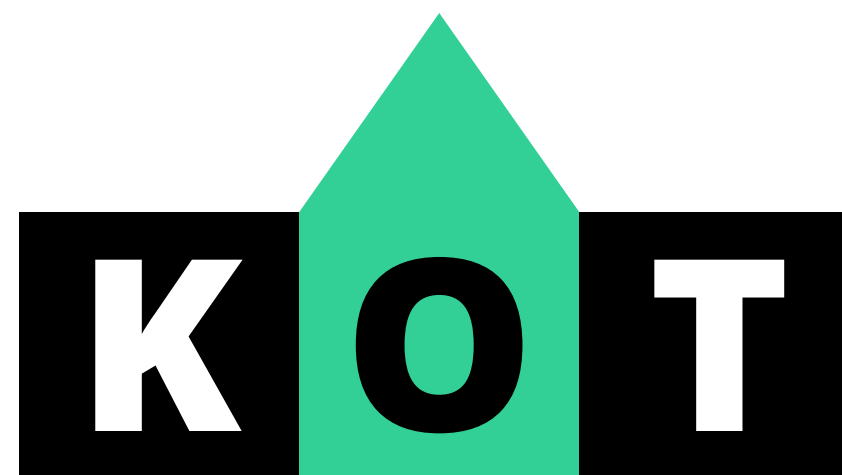
Vlaamse meesterwerken

In de eerste helft van juni kwam **Svetlana Grubić Samaržija**, vertaler Nederlands-Kroatisch, naar Antwerpen voor haar vertaling van 'De verwondering' van Hugo Claus voor Naklada Ljevak. Haar verblijf in het Vertalershuis heeft haar op verschillende vlakken geïnspireerd en in staat gesteld om niet alleen haar huidige vertaling te voltooien, maar ook om een toekomstig project op te starten, namelijk de vertaling van 'Mazzel tov'.

"Hoewel ik bijna mijn hele verblijf in Antwerpen aan literatuur heb besteed, heb ik toch de tijd gehad om een aantal musea te bezoeken, wat voor mij als kunsthistorica heel interessant was. Zo kon ik de meesterwerken in het KMSKA bekijken, de oude drukkerij en geweldige collectie boeken in het Museum Plantin-Moretus zien en van het panorama en de tentoonstellingen in het MAS genieten en mij zo helemaal in de Vlaamse cultuur verdiepen."

Ook haar favoriete woord is een Vlaamse klassieker. "Toen ik lang geleden een zomercursus Nederlands in Gent volgde, leerde ik een paar Vlaamse studenten kennen. Ze vroegen me meermaals of ik 'op kot zat'. Gelukkig heeft iemand mij uitgelegd dat een kot geen krot of hok is, maar een studentenkamer. 'Kot' vind ik dus het leukste Vlaamse woord, ook omdat het het eerste is dat ik heb geleerd."

Sauceren kun je leren

In de tweede helft van juni werkte **Irina Anton**, vertaler Nederlands-Roemeens, in Antwerpen aan haar vertaling van 'Grand Hotel Europa' van Ilja Leonard Pfeijffer voor Nemira Publishing House. "Als de trein in Antwerpen aankomt, voelt het alsof ik thuiskom. Ik heb al zoveel keer van mijn oude kamer gedroomd, waar ik onbezorgd kan werken, dat ik ze nu voor mijn ogen zie." Net als thuis heeft ze hier ook gewoontes waar ze zich aan houdt. "s Avonds kijk ik een halfuurtje naar Bake Off Vlaanderen en probeer de Vlaamse woorden te identificeren. 'Prise' in plaats van 'stop-contact' is makkelijk, uit het Frans geleend. 'Superplezant'. Het geeft mij het gevoel om bij 'de bomma' te zijn. 'Misbaksel' is niet Vlaams, maar dit kende ik niet, al was het vaak aanwezig in mijn keuken. En dan komt de zin die ik tot op mijn sterfbed zal onthouden: "Vroeger zei ik altijd 'insmeren', maar nu gebruik ik graag 'sauceren'. Ik 'saucer' graag mijn biscuitje." 'Sauceren' komt niet voor in Van Dale,

maar misschien wordt het er binnen een paar jaar wel in opgenomen. Ik voel mij trots om de ontwikkeling van de taal te mogen bijwonen, ook al is er alleen maar sprake van een droog biscuitje."

Ook over haar favoriete Vlaamse uitdrukking – op beide oren slapen – raakt Irina niet uitgepraat. "Ik kreeg de uitdrukking dat je ergens gerust in mag zijn en je je geen zorgen hoeft te maken voor de eerste keer te horen van mijn vriend Patrick. *Je zult wel erg geschrokken zijn, maar het zal wel goed komen. Volgens mij mag je rustig op je beide oren slapen*, schreef hij. Sindsdien ben ik verliefd op die uitdrukking en heb ik (tevergeefs) geprobeerd om op mijn beide oren te gaan slapen. Dat heeft toch iets bovenmenselijks, sprookjesachtigs: 'Maar oma, wat heeft u zulke grote oren!' In het Nederlands slaap je niet op één oor, laat staan op je beide oren, maar je ligt erop. Mijn buurman is langsgekomen, maar de deur was op slot omdat ik nog op één oor lag. Maar als je echt gerust bent en, laten wij zeggen, zonet jouw vertaling in het Vertalershuis hebt afgerond, dan kun je onbezorgd op je beide oren slapen, als een held."

OP BEIDE
OREN
SLAPEN

Mosterd na de maaltijd

“Het Vertalershuis is een uitstekende plek om collega’s te leren kennen en elkaar te inspireren”, vertelt **Natalia Karpenko**, vertaler Nederlands-Oekraïens die in de tweede helft van juli in Antwerpen vertoefde. “Ook is het heel fijn dat de medewerkers van Literatuur Vlaanderen tijd vinden voor een lunch. Dat verrijkt het verblijf nog meer. Omdat ik ‘Mazzel tov’ van Margot Vanderstraeten aan het vertalen was, was het voor mij heel boeiend om juist in deze buurt van Antwerpen te verblijven. Ik kon observeren hoe de joden op straat met elkaar omgaan, hoe ze zich kleden, welke talen ze allemaal spreken, hoe ze met andere voorbijgangers interageren. Voor mij als vertaler is dit natuurlijk van grote waarde. Het helpt om me beter in te leven in hun wereld en dus preciezere formuleringen te vinden in mijn vertaling.”

Natalia is in de ban van de uitspraak ‘vijgen na Pasen’. Ze kwam ermee in aanraking toen ze een uitnodiging kreeg van ‘Vlamingen in de Wereld’ in Rome voor een meermaals uitgesteld paasfeest dat uiteindelijk eind mei plaatsvond. Natalia dacht er vijgen en andere mediterrane spijzen aan te treffen, maar was stomverbaasd dat er Vlaamse wafels en gekookte eieren op het menu stonden. Toen begreep ze dat ‘vijgen na Pasen’ ongeveer hetzelfde betekent als ‘mosterd na de maaltijd’ bij de Nederlanders: iets dat te laat komt en niet meer nuttig is. Natalia ging op zoek naar de etymologische betekenis: de uitdrukking alludeert naar de tijden wanneer er voor Pasen nog massaal werd gevestigd. Onder de weinige zoete lekkernijen zaten gedroogde vijgen die naar Vlaanderen werden getransporteerd. Maar als zo’n lading door logistieke problemen na Pasen aankwam – toen nog meer schering dan inslag – zaten mensen er niet meer op te wachten.

VIJGEN PASEN

Kort maar krachtig

Aneta Dantcheva, gerenommeerde vertaalster in het Bulgaars, heeft meer dan vijftig boekvertalingen uit het Nederlands op haar palmares staan, waaronder werk van Stefan Hertmans, Louis Paul Boon, Hugo Claus, Koen Peeters, Annelies Verbeke en Peter Verhelst. Tijdens haar verblijf in het Vertalershuis in de eerste helft van oktober, werkte ze aan haar vertaling van 'Dertig dagen' van Annelies Verbeke voor Izida.

"Hoewel kort, was mijn verblijf in het Vertalershuis zeker vruchtbaar. Behalve praktisch nuttig was het ook aangenaam om mijn kennis van de Vlaamse taal, literatuur en maatschappij te vergroten. Het is mij ook gelukt om af te spreken met Annelies Verbeke. Ze kwam graag naar het Vertalershuis en we hebben samen passages uitgelicht, goed bekeken en 'ontcijferd'. Zo vermeed ik eventuele fouten die bij gelijksoortige onduidelijke teksten

zouden kunnen ontstaan. De vertalerslunch bij Literatuur Vlaanderen ging gepaard met een bezoek aan de nieuwe mooie kantoren in de Lange Leemstraat. Voor de zoveelste keer was ik onder de indruk van de efficiëntie en vriendelijkheid van het team."

Als antwoord op de vraag wat haar favoriete Vlaamse woord of uitdrukking is, bezorgde Aneta ons dit doordenkertje: altijd nooit niet goed. Haar uitleg is al even gebald: "Ik heb de uitdrukking gehoord bij mensen die erom lachten en ik vind die tegelijkertijd juist, qua betekenis; op zich, filosofisch; absurd; en natuurlijk ook grappig."

ALTIJD
NOOIT
NIET
GOED

EXPERTISECENTRUM LITERAIR VERTALEN

€ 15.000

Literatuur Vlaanderen werkt sinds 2016 samen met het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) via een partnerschap met het Nederlands Letterenfonds, de Taalunie en de universiteiten van Utrecht en Leuven. Literatuur Vlaanderen zit in de bestuursvergadering en heeft zo een duidelijke stem bij beslissingen over de jaarplanning en de begroting van het ELV.

Individuele begeleiding

Het ELV zet, samen met Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds, ontwikkelingstrajecten en mentoraten op voor vertalers in en uit het Nederlands.

- Na een selectie op basis van twee aanvraagrondes (in maart en september) gingen dertien vertalers in 2023 aan de slag met een tekst waarvoor nog geen uitgever werd gevonden (ontwikkelingstraject). Het ging om vier vertalers uit het Nederlands en negen vertalers in het Nederlands.
- Negen vertalers werkten aan een vertaling waarvoor ze een uitgeverscontract hebben (mentoraat): vier uit het Nederlands en vijf in het Nederlands.

Cursussen Nederlands-Fins en Nederlands-Zweeds

In de periode van september tot en met november 2023 organiseerde het ELV twee online cursussen voor beginnende vertalers. Voor Zweeds waren er drie deelnemers, voor Fins twee. Zo maakten ze kennis met

verschillende facetten van het vak, zowel praktisch als theoretisch, en een diversiteit aan genres. Aan de opleiding waren ook twee studiedagen gekoppeld, namelijk ‘De vertaler als ambassadeur’ en ‘De vertaler als professional’.

ESLT Summer School

Van 5 tot en met 8 september organiseerde het ELV samen met het British Centre for Literary Translation, de San Pellegrino Foundation en het PETRA-E Netwerk de zevende editie van de ESLT Summer School. Zestien deelnemers uit heel Europa, onder wie twee vertalers in of uit het Nederlands, kregen een gevarieerd programma voorgeschoteld met lezingen, workshops en paneldiscussies. Het thema was ‘Teaching Translation as an Ethical Practice’.

Alumni-onderzoek

In september 2023 stuurde het ELV een vragenlijst uit naar haar alumni. 111 respondenten gaven een antwoord op vragen over de werking van het ELV, de werkomstandigheden van de vertaler, de behoeftes op het gebied van professionalisering enzovoorts. Eind 2023 werd een vervolgonderzoek ingesteld met diepte-interviews met vijftien vertalers. Op die manier worden inzichten verzameld voor het beleid van de komende jaren.

De Kennisbank

De Kennisbank is een databank op de website van ELV met artikelen, video's, naslagwerken en overzichtspagina's rond alle aspecten van literair vertalen. De Kennisbank wordt doorlopend aangevuld. In 2023 werden onder meer deze items toegevoegd: een dossier over narratologie

voor vertalers, een webinar over de vertaling van non-fictie en artikels over stripvertalen en muzikaliteit in vertaling. Ook is er een stijlwijzer opgesteld met richtlijnen om kwetsend taalgebruik te vermijden. Verder zijn er verbeteringen doorgevoerd om de gebruiksvriendelijkheid van de databank te vergroten, bijvoorbeeld in de navigatie en de zoekfunctie. Ook aan de toegankelijkheid voor bezoekers met een visuele beperking is gewerkt. Op dit moment telt de Kennisbank 278 items van zo'n 150 verschillende auteurs.

LITERAIRE VERTAALDAGEN

€ 3.517,90

Ook dit jaar maakte Literatuur Vlaanderen deel uit van de kerngroep die het programma van de Literaire Vertaaldagen voorbereidt. De editie van 2023 ging door in de Rode Hoed (Amsterdam) en stond in het teken van 'The Times They Are a-Changin'. De veranderende boekenmarkt stelt vertalers en uitgevers van vertaalde literatuur immers voor nieuwe uitdagingen, maar biedt ook nieuwe kansen.

Tijdens de symposiumdag op 8 december werd onder meer aandacht besteed aan het leesgedrag van jongeren en de verdringing van het Nederlands door het Engels, de ontwikkeling van vertaalsoftware en de mogelijke gevolgen van Artificial Intelligence en ChatGPT voor het vertalen, en genderdiversiteit in vertalingen. Bijzonder was dat de Verenigde Literair Vertalers (een informeel,

© Chris van Houts

solidair netwerk voor literair vertalers) een apart welkomstmoment voorzagen voor beginnende literair vertalers die het fijn vinden om in een kleiner gezelschap het ijs met elkaar te breken.

Tijdens de workshopdag op zaterdag 9 december gingen moderatoren in negen verschillende klaslokalen van het Amsterdams Lyceum dieper in op de thema's van de dag ervoor, in groepen variërend van tien tot dertig vertalers. Ook andere onderwerpen werden belicht, zoals poëzie vertalen, titels pitchten en eigen vertaalwerk redigeren.

VERTALERSVAKSCHOOL

€ 5.000

Literatuur Vlaanderen opende in 2023 voor het vijfde jaar haar huis voor de Vertalersvakschool. Die heeft, naast de opleidingsmogelijkheden voor toekomstige literair vertalers in Amsterdam, ook een aanbod voor Vlaamse vertalers via haar afdeling in Antwerpen. In de zomer van 2023 studeerden twee vertalers uit het Duits en vier vertalers uit het Engels af.

Voor het academiejaar 2023-2024 schreven zich tien nieuwe studenten in voor het eerste jaar van de opleiding (zes vertalers uit het Engels, vier uit het Frans). Die twee groepen krijgen de helft van de lessen op locatie en de andere helft online. Ze krijgen les van onder andere Anne Marie Koper, Ine Willems, Katelijne De Vuyst, Katrien Vandenberghe, Lies Lavrijsen en Marijke Arijs.

In het tweede jaar Engels online zijn twee Vlaamse en twee Nederlandse studenten ingeschreven. Hun lesgevers zijn Barbara de Lange, Nico Groen en Rob van der Veer. In het derde trimester gaan ze onder begeleiding van een zelfgekozen mentor aan de slag met hun eindvertaling. Daarnaast werken de studenten in taaloverstijgende sessies in groep aan professionalisering en leggen ze contacten met diverse actoren in het literaire werkveld.

Naast het reguliere vertaalprogramma volgden de studenten onder meer workshops stijl- en tekstanalyse, symposia, een schrijftraining en een workshop persklaar maken. Er wordt nog steeds nauw samengewerkt met de Vertalersvakschool Amsterdam. Waar mogelijk, met name in de online cursussen, volgen de studenten de lessen gezamenlijk. De opstartcursussen zijn altijd gemengd. Wanneer de opleidingsgroepen klein zijn, worden de studenten van beide steden ook samengevoegd.

Om de studenten nog beter voor te bereiden op een loopbaan als vertaler, werd in 2023 een mentoraatsstructuur ontwikkeld. Ze maken kennis met de beroepspraktijk door aan een langere, zelfgekozen tekst te werken onder begeleiding van een mentor. Die vertaling kunnen ze dan ook gebruiken om uitgevers of tijdschriften te benaderen. Het tijdschrift Pluk zal voortaan een selectie opnemen van deze vertalingen.

VICEVERSA-VERTAALWORKSHOP MILAAN

€ 1.117,52 bijdrage Literatuur Vlaanderen

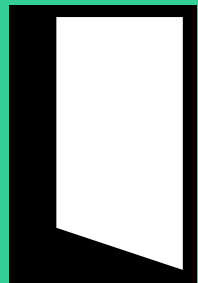

€ 1.117,52 bijdrage Vlaamse Vertegenwoordiging

Begin oktober 2023 vond in Milaan een zogenaamde viceversa-vertaalworkshop plaats voor vertalers die zich willen toeleggen op de vertaling van kinder- en jeugdliteratuur. De workshop sluit aan bij de campagne FuturoPresente van het Nederlands Letterenfonds. Die campagne heeft als doel de hedendaagse Nederlandse jeugdkunsten tot bij een Italiaans publiek te brengen. De workshop was bedoeld voor literair vertalers die een relevante opleiding achter de rug hebben en al stappen hebben gezet in de richting van een professionele ontwikkeling. Literatuur Vlaanderen en de Vlaamse Vertegenwoordiging in Italië namen de kosten voor de Vlaamse betrokkenen voor hun rekening.

Tijdens twee intensieve dagen gingen de deelnemers aan de slag met werk van Toon Tellegen, ze bespraken Dante, ontmoetten een vertegenwoordiger van de Italiaanse uitgeverij Iperborea, bezochten een middelbare school die erg inzet op talenkennis en luisterden aandachtig naar een panelgesprek over de vertaling van kinder- en jeugdliteratuur in Vlaanderen. Emma-Louise Silva, senior onderzoeker aan de Universiteit van Antwerpen, gaf inzicht in haar onderzoek naar jeugdliteratuur en interviewde literair vertaalsters Lies Lavrijsen en Laura Pignatti.

MIJN PLEK

WERKPLEK OP DE EERSTE VERDIEPING VAN HOTEL DUMONT

“Ik vind mijn eigen werkplek oprecht een leuke plaats. Doordat ik in het midden van het grote eiland zit, maak ik makkelijk contact met andere collega's. Daarnaast zit ik ook dicht genoeg bij het mooie glas-in-loodraam om de bomen uit de aanpalende tuinen te kunnen bewonderen.”

Lien Heselmans (*links op de foto*) ondersteunt team Vlaanderen voor auteurslezingen, non-fictie, podiumliteratuur & literaire performances en theater.

“Het raam met zicht op de tuin is voor mij de ideale plek om te mijmeren of verweesd naar buiten te staren tijdens een drukke werkdag.”

Nanne de Viet (*rechts op de foto*) is beleidsmedewerker illustratie & kinder- en jeugdliteratuur, auteurslezingen en bijzondere literaire publicaties.

AUTEURS
VERTALERS
UITGEVERS
ORGANISATIES

Subsidies

SUBSIDIES VOOR LITERAIRE TIJDSCHRIFTEN

---

7 tijdschriften

€ 173.920,00 toegekend

Beoordeling: adviescommissie literaire tijdschriften

Met haar subsidies voor literaire tijdschriften ondersteunt Literatuur Vlaanderen waardevolle en kwaliteitsvolle tijdschriften waarin literatuur centraal staat. De hoofddoelstelling van deze ondersteuning is een correcte vergoeding van auteurs, vertalers en illustratoren.

In 2022 startte een nieuwe beleidsperiode voor vier jaar. De adviescommissie literaire tijdschriften adviseerde eind 2021 een subsidie voor negen literaire tijdschriften in de periode 2022-2025.

Voor de nieuwe beleidsperiode vernieuwde Literatuur Vlaanderen ook de opvolgingsprocedure van de werking van de literaire tijdschriften. De commissie komt voortaan één keer per jaar samen voor een globale bespreking van alle nummers, en één keer voor de bespreking van

het inhoudelijke en financiële werkingsverslag dat elk jaar wordt ingediend. Dat staat tegenover een tweemaandelijks bespreking waarin soms te gedetailleerd naar gepubliceerd werk werd gekeken. Zowel de adviescommissie als de tijdschriften evalueren die nieuwe werking als positief. De aanpak zorgt niet alleen voor minder plan- en werklast voor beide partijen, maar ook voor meer gerichte adviezen.

Bijna alle tijdschriften trokken aan de alarmbel over hun financiering: door de hoge inflatie begin 2023 werden de kosten voor mensen en papier bijna onbetaalbaar. Literatuur Vlaanderen heeft daarom in de begroting voor 2024 en 2025 ruimte gemaakt voor een injectie van ongeveer 10% van het toegekende subsidiebedrag per literair tijdschrift.

Wil je weten welke literaire tijdschriften in 2023 subsidie ontvingen? Je vindt alle toegekende subsidies voor literaire tijdschriften op onze website.

SUBSIDIES VOOR BIJZONDERE LITERAIRE PUBLICATIES

---

31 aanvragen

---

22 toekenningen

€ 60.047 toegekend

Beoordeling: adviescommissies uitgeverssteun

Met subsidies voor bijzondere literaire publicaties wil Literatuur Vlaanderen uitgevers ondersteunen met een financiële impuls voor het publiceren en in de markt zetten van waardevol en bijzonder literair werk.

Uitgevers kunnen kiezen of ze subsidie aanvragen voor:

- de publicatie van literair werk waarvoor de productiekosten hoog liggen en/of waarvoor de uitgever lage inkomsten verwacht, bijvoorbeeld omdat het publieksbereik klein is door het onderwerp, of omdat het een debuut is;
- de intensieve redactionele begeleiding van auteurs, illustratoren en vertalers door een externe redacteur en/of persklaarmaker die de uitgever extra inzet voor de publicatie;
- de ontwikkeling en uitvoering van doordachte en originele promotie- en distributieplannen voor de publicatie.

Uitgevers vragen de subsidie aan per publicatie, maar kiezen of ze aanvragen voor een of meerdere van de kostenposten uit het reglement (productiekosten, redactiekosten en/of promotiekosten).

Wil je weten welke uitgeverijen in 2023 subsidie ontvingen om literair werk te publiceren? Je vindt alle toegekende subsidies voor productiesubsidies op onze website.

SUBSIDIES VOOR DOELGROEPGERICHTE LITERAIRE PUBLICATIES

---

5 aanvragen

---

3 toekenningen

€ 14.925 toegekend

Beoordeling: adviescommissie letteren en samenleving

Iedereen heeft het recht om te genieten van lezen en literatuur. Daarom ondersteunt Literatuur Vlaanderen kwaliteitsvolle en met zorg uitgegeven literaire werken voor specifieke doelgroepen.

Wil je weten welke organisaties in 2023 subsidie voor een doelgroepgerichte publicatie ontvingen? Je vindt alle toegekende subsidies voor doelgroepgerichte publicaties op onze website.

... en meer

GENERIEKE BOEKENCAMPAGNE

€ 300.000 in 2022 en 2023
voor de campagne 'Lezen is leven'

€ 350.000 in 2023 voor de campagne 'Boektopia'

In het Relanceplan voor een economisch gezonde boekensector (2020) stelde het BoekenOverleg dat een breed opgezette leescampagne de veerkracht van fysieke boekhandels na de coronacrisis zou versterken. Het werd weer tijd om mensen in de boekhandel uit te nodigen en de fysieke boekenverkoop een stevige impuls te geven.

Boekhandels Vlaanderen werkte begin 2022 een plan uit met vier thematische campagnes die telkens bestaan uit brede communicatie-acties en boekencheques van 10 euro, met als titel 'Lezen is leven'. Het plan werd voorgelegd aan het BoekenOverleg en aan minister Jambon. Midden 2022 keurde de Vlaamse Regering een investering van € 300.000 goed voor het plan. Boekhandels Vlaanderen investeerde zelf ook € 300.000.

In 2022 werden de eerste twee campagnes gelanceerd: #zomerlezen en #schenkeenboek. In het voorjaar van 2023 werd de derde campagne gelanceerd: #gelukzitrineenkleinboekje. In de zomer van 2023 volgde de vierde en laatste campagne van de overeenkomst: #boekjevolzomer. In totaal werden er 45.431 boekencheques van € 10 en zonder minimale aankoopwaarde toegekend, waarvan er 33.083 verzilverd werden in Vlaamse boekhandels.

In het najaar van 2023 werd er een nieuwe overeenkomst opgesteld voor een grootschalige campagne in het kader van Boektopia. Bezoekers van de beurs in Kortrijk kregen bij aankoop van een boek een cheque van € 10 die verzilverd kon worden in een van de deelnemende boekhandels in Vlaanderen. Ook wie voorleesbuddy werd in het kader van de Voorleesweek van Iedereen Leest kon een boekencheque winnen. De Vlaamse Regering investeerde hiervoor € 350.000. Boekhandels Vlaanderen investeerde zelf ook € 350.000.

Het positieve effect van deze campagne is duidelijk merkbaar. Het aantal verkochte boeken lag in de laatste twee maanden van 2023 7,1% hoger dan dezelfde periode in het voorgaande jaar. In 2023 genereerde de Vlaamse boekenmarkt een totale omzet van € 234,06 miljoen en vergeleken met 2022 is dit een stijging van 10,2%. De afzet bedroeg 14,13 miljoen exemplaren, een stijging van 2,9%.

Vlaanderen is daarmee de enige regio van de ons omringende landen die over volledig 2023 een groei van het aantal verkochte boeken mocht noteren. Ter vergelijking: In Nederland daalde de afzet met -0,3%, Franstalig België gaf een daling van het aantal exemplaren van -5,9%, Duitsland -2% en Frankrijk -4%.

BOEKTOPIA

€ 275.000 voor de organisatie van belevingsactiviteiten op de beurs

---

€ 102.712,69 voor het flankerend beleid rond leesbevordering

“Nieuw elan voor Boektopia: een groot boekenfeest in heel Vlaanderen!” Op 1 juni 2023 werd door minister Jambon op een persconferentie in boekhandel Pardoes in Mechelen die ambitie de wereld in gestuurd. Met extra financiële ondersteuning vanuit de Vlaamse Overheid en in samenwerking met de partners van het Boekenoverleg krijgt het door de Groep Algemene Uitgevers (GAU) en in samenwerking met Boekhandels Vlaanderen georganiseerde boekenevenement in Kortrijk Xpo een bijkomende

financiële injectie en zullen onder de vlag van Boektopia tijdens de maanden november en december activiteiten in heel Vlaanderen kunnen worden georganiseerd.

Doel is om via de Boektopia-campagne het boek in de kijker te zetten en het lezen te promoten. Die vernieuwde campagne moet het boekenvak en het lezen in Vlaanderen meer aanzien en zichtbaarheid geven. Naast de centrale hub in Kortrijk, waren decentralisatie en lokale participatie kernwoorden in deze periode waarbij het boek en de auteur onder dezelfde Boektopia-noemer in de kijker werden gezet door de organisatie van (boven) lokale (voor)leesactiviteiten en auteursoptredens in tal van boekhandels, bibliotheken, scholen en zalen van literaire organisaties verspreid over het hele land.

Naast het economische belang dient ook het maatschappelijke belang van boeken en lezen geborgd te worden. Naast acties gericht op boekpromotie en -verkoop wordt van meet af aan ook leesbevordering in de scope gebracht. Alle spelers in het ecosysteem kunnen daaraan vanuit hun eigen vermogen/kracht een bijdrage leveren: uitgevers, boekhandelaars, auteurs, bibliotheken, scholen, literaire organisatoren en leesbevorderaars. Binnen het BoekenOverleg geven alle partijen aan om hun schouders onder het initiatief te zetten en die unieke kans te willen benutten.

Om de vooropgestelde ambitie waar te kunnen maken binnen de beperkte tijdsspanne – slechts vijf maanden (en een zomervakantie ertussen) voor aanvang van de opening van Boektopia – is het voor de opmaak en

uitvoering van een plan van aanpak en de uitwerking van acties cruciaal om samen te werken en samen vlot en verstandig te schakelen. Spelers in de frontlinie zijn logischerwijs de GAU en Boekhandels Vlaanderen. Gezien de tweeledige opdracht komt Iedereen Leest in actie voor het leesbevorderingsluik.

Doelstellingen

Op basis van de beheersovereenkomst 2021-2025 tussen de Vlaamse Gemeenschap en Literatuur Vlaanderen werd aan Literatuur Vlaanderen een bijkomende, tweeledige opdracht gegeven in het kader van Boektopia:

1. Een flankerend beleid uitwerken en de beleving rond boeken ondersteunen, zowel op de beurs in Kortrijk als in de rest van Vlaanderen, in nauw overleg met uitgevers, boekhandelaars en de partners verenigd in het BoekenOverleg.
2. Een generieke boekencampagne ondersteunen die wordt gecoördineerd en uitgevoerd door Boekhandels Vlaanderen (zie pagina 73).

De organisatie van de belevingsactiviteiten rond boeken en auteurs in het kader van Boektopia was in handen van de GAU, die daarvoor een subsidie van € 275.000 ontving via een samenwerkingsovereenkomst met een inhoudelijk en financieel analyserapport. Primaire partners waren het OLO en Boekhandels Vlaanderen.

Die belevingsactiviteiten hadden drie doelen:

1. ruime (media)aandacht voor boeken, auteurs en (voor) leesactiviteiten genereren;
2. zoveel mogelijk bezoekers in het vernieuwde boeken-evenement in Kortrijk Xpo ontvangen;
3. consumenten stimuleren om te lezen en de rijke diversiteit van boeken en auteurs te ontdekken.

Het flankerend beleid in het kader van Boektopia bestond uit leesbevorderingsacties in het najaar van 2023 conform de visie en doelgroepen van het Leesoffensief. De regie was in handen van Literatuur Vlaanderen, maar we werkten daarvoor nauw samen met de GAU, Boekhandels Vlaanderen, Iedereen Leest, VVBAD en Overleg Literaire Organisaties (OLO). Die werkgroep besliste in functie van duurzaamheid, efficiëntie (beperkte tijdsspanne) en het bereiken van mogelijke langetermijneffecten om twee speerpunten uit te werken:

1. De Voorleesweek binnentrekken in het brede Boektopia-verhaal en acties koppelen aan het centrale (al vastgelegde) thema ‘Word jij mijn voorleesbuddy?’.
2. Auteurs in groten getale naar boekhandels brengen om daar voor te lezen uit eigen werk. Op die manier kunnen we auteurs ook in hun rol als belangrijke voorleesbuddy’s naar voren schuiven en de boekhandel als laagdrempelige ontmoetingsplaats tussen lezers en auteurs extra onder de aandacht te brengen. Doelpubliek: kinderen, gezinnen of volwassenen. Voorlezen voor alle leeftijden.

Resultaten

Wat de beurs in Kortrijk betreft, vielen er enkele opmerkelijke cijfers te noteren:

- De beurs in Kortrijk Xpo ontving 47.000 bezoekers. Dat is een groei van 70% tegenover de editie in 2022.
- Er werden bijna 100.000 boeken verkocht tijdens het event zelf. Dat is meer dan een verdubbeling tegenover de editie in 2022. Ter vergelijking met de vroegere boekenbeurs: voor een dergelijke verkoop had men toen ongeveer 82.000 bezoekers nodig. Het vernieuwde beursconcept met meer belevingen en een intensiever auteursprogramma leidt duidelijk tot meer aangekochte boeken. Een extra gegeven is dat het aandeel kinderboeken op bijna 31% van het totale aantal verkochte boeken ligt. Dat is 26% meer dan de normale marktverhouding. De belevingsprogrammatie brengt méér kinderen in aanraking met boeken. Dat de Voorleesbuddy-campagne, het thema van de Voorleesweek, op gang werd getrokken tijdens de beurs met een Voorleesbos begeleid door Iedereen Leest is daar zeker een wezenlijk onderdeel van.
- De media-aandacht was aanzienlijk. Radio 1 maakte zes dagen rechtstreeks vanop het event in Kortrijk telkens een twee uur durend boekenprogramma. Klara, MNM, Radio 2 en Focus/WTV maakten eveneens van de gelegenheid gebruik om diverse keren uit te zenden vanop Boektopia en programma's te maken rond boeken en auteurs. Op Boektopia werden niet alleen

enkele bekende podcasts opgenomen – zoals 'Leesbaar' met Annelies Moons en Joris Hessels – maar vonden ook zo'n 110 andere opnames met auteurs plaats die ter plekke live gevolgd konden worden en die vandaag nog steeds op allerlei platformen te beluisteren zijn.

- Na afloop van de beurs werd er in december 2023 een uitgebreide online enquête verstuurd naar de Boektopia-bezoekers (zo'n 19.000 opt in-adressen), waar 1.370 respondenten aan deelnamen. Uit de antwoorden kan worden afgeleid dat een ruime meerderheid het bezoek aan de beurs kon smaken. In de enquête werd ook de NPS (Net Promoter Score) gemeten, de meest aanvaarde en effectieve indicator om de klanttevredenheid en -loyauteit te meten. Gezien een NPS-score kan lopen van -100 tot +100, wordt een positieve score of NPS boven 0 beschouwd als goed en +50 als beschouwd als uitstekend. De Boektopia-beurs haalde een score van bijna 52. Nog enkele cijfers uit de enquête:
  - 85% van de bezoekers scoren Boektopia 4 of 5 op 5.
  - 65% van de bezoekers kwam voor het eerst.
  - Van de 35% die al eerder aanwezig was, vond 83% de recentste editie beter.
  - Op de vraag of de bezoeker ook in 2024 Boektopia zal bezoeken, antwoordt 33% 'eerder wel' en 61% 'zeker wel'. 94% van de respondenten zet een bezoek aan Boektopia opnieuw op de agenda.

De leesbevorderingsacties tijdens de Boektopia-campagne bestonden uit twee speerpunten. De keuze om de Voorleesweek binnen te trekken in het Boektopia-verhaal

(speerpunt 1) was een succes. Het thema kon op een natuurlijke manier in het grote verhaal worden geweven. De aanwezigheid van Iedereen Leest als gastheer van het Voorleesbos op Kortrijk Xpo vroeg de nodige inspanning als organisatie, maar leverde vooral positieve effecten op, zowel voor Iedereen Leest zelf als voor Boektopia. Door de Voorleesweek intensief te koppelen aan Boektopia werd de exposure-tijd van de campagne veel langer. De samenwerking maakte het ook mogelijk om voor het eerst de communicatie en promotie van de Voorleesweek krachtiger en veel zichtbaarder te maken en op die manier een groter bereik te genereren. De omkadering en sfeerschepping in het Voorleesbos door Iedereen Leest kon op veel positieve commentaar rekenen van auteurs, vrijwilligers en publiek.

Daarnaast maakte Iedereen Leest nog een tweede koppeling die de basis legt voor een meer structurele en langetermijnwerking rond voorlezen en voorleesbuddy's. Door de oproep naar voorleesbuddy's te koppelen aan een inhoudelijk-educatief traject wordt er op een laagdrempelige manier aan deskundigheidsbevordering gedaan van voorleesvrijwilligers. De registratie van bijna 9.000 voorleesbuddy's wordt niet stopgezet bij de wedstrijd op het einde van de Voorleesweek, maar wordt voortgezet en in de werking van Iedereen Leest binnengebracht. Ook dat is een gerealiseerde meerwaarde.

De evaluatie van speerpunt twee is meer gelaagd. Van het oorspronkelijke opzet, auteurs en illustratoren massaal naar boekhandels brengen, zodat er in heel Vlaanderen een programma van auteursontmoetingen en voorleessessies zouden zijn, is weinig tot uitvoering

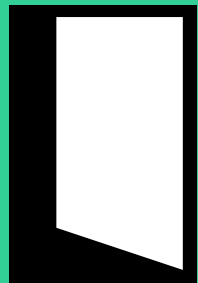
gekomen. Er was helaas geen eensgezindheid over die actie. Volgens Boekhandels Vlaanderen, de trekker van dat onderdeel, was daarvoor geen draagvlak bij haar leden. Omdat er langs de andere kant vanuit auteurs wel heel veel bereidheid en goesting was om te gaan voorlezen en lezers te ontmoeten werd door Iedereen Leest en Literatuur Vlaanderen een bijkomende piste geopend. Er werd een oproep voor deelname verspreid naar structureel erkende literaire organisaties en naar leesbevorderingsorganisaties die werken met kwetsbare doelgroepen. Aan hen werd de vraag gesteld of ze in november en december (en eventuele uitlopers in januari en februari) projecten op stapel hadden staan of nog konden uittekenen die aansloten bij het opzet Boektopia / Voorleesbuddy's on tour en waar de bijdrage van voorlezende auteurs en illustratoren een meerwaarde / versterking van het initiatief zou kunnen betekenen. We evalueren dat resultaat als bevredigend, rekening houdend met het feit dat op het moment van het openstellen van die piste het al oktober was en de start van Boektopia voor de deur stond. De vraag voor deelname werd door de organisaties met groot enthousiasme onthaald. Uiteindelijk werkten vijf literaire organisaties, zes leesbevorderingsorganisaties en negen boekhandels aan een 54-tal literaire evenementen. Zowel van organisatoren als van deelnemende auteurs kwam er na afloop alleen maar positieve feedback. Met name de plekken die leesbevorderingsorganisaties bezochten zoals opvangcentra, woonzorgcentra, ziekenhuizen, sociaal restaurants, buurthuisdagcentra en gevangenis, maakten wel dat boeken en auteurs aanwezig waren op plaatsen waar dat geen evidentie is.

Verbetermarge

Met deze resultaten is het duidelijk dat het leeuwendeel van de vooropgestelde strategische doelstellingen van Boektopia als geslaagd mogen worden benoemd. Dat betekent niet dat er nog heel wat verbetermarge is.

Wanneer we als BoekenOverleg bereid zijn om het leergeld van deze eerste editie goed te investeren, kunnen we voor Boektopia 2024 grotere stappen zetten. Er is nu een basis gelegd waarop kan worden voortgebouwd. We weten waar pijnpunten en opportuniteiten liggen: het literaire boekenaanbod en het literaire programma op de beurs kunnen beter. De onderlinge communicatie kan sneller. De zichtbaarheid van Boektopia in Vlaanderen kan straffer. Het komt eropaan die verbeterpunten aan te pakken, nieuwe pistes te verkennen en te versterken wat goed was. De basisingrediënten voor een succesvolle nieuwe editie zijn er.

MIJN PLEK

DE ERKER OP DE EERSTE VERDIEPING, KANT LANGE LEEMSTRAAT

“Als ik op mijn levenspad het spoor weer eens bijster ben, dan kom ik me in de erker laven aan de gevleugelde woorden in de glas-in-loodramen. Je vindt er pareltjes als ‘la meilleure finesse, c’est la simplesse’ of ‘mal pense qui ne repense’. En dan kan ik gezwind weer verder.”

Joris Smeets is beleidsmedewerker voor vertalingen, non-fictie, leesbevordering en doelgroepgerichte publicaties.

AUTEURS
VERTALERS
UITGEVERS
ORGANISATIES

Subsidies

SUBSIDIES VOOR LITERAIRE ORGANISATIES

---

12 aanvragen

---

8 toekenningen

€ 2.587.000 toegekend

€ 25.352,85 eenmalige energievergoeding

Beoordeling: adviescommissie literaire manifestaties en organisaties

Literaire organisaties maken literatuur toegankelijk voor een breed publiek en geven haar een plek in de samenleving. Ze verbinden auteurs en lezers met elkaar en ze stimuleren de ontwikkeling, creatie, verspreiding van en reflectie over literatuur in al haar genres.

Literatuur Vlaanderen steunt daarom literaire organisaties, die literatuur centraal stellen in de werking naar hun doelgroepen.

Twaalf organisaties dienden in 2022 een aanvraag in voor meerjarige steun in de periode 2023-2027. Dankzij de extra middelen die de Vlaamse Regering in 2022 vrijmaakte om het literaire middenveld te versterken

en te verbreden, zullen in 2023-2027 acht organisaties structurele steun ontvangen. Dit zijn de acht organisaties die Literatuur Vlaanderen structureel ondersteunde in 2023: Behoud de Begeerte, Passa Porta, PEN Vlaanderen, Poëziecentrum, Villa Verbeelding en VONK & Zonen.

In 2023 voorzag de Vlaamse Overheid eenmalig in een energievergoeding voor de hoge energieprijzen in 2022 en 2023. Literatuur Vlaanderen ontving daarvoor een budget van € 36.875,90. Naast een eigen energievergoeding verdeelden we een bedrag van € 25.352,85 over Iedereen Leest en de literaire organisaties die in 2022 structurele middelen ontvingen.

Wil je weten welk subsidiebedrag organisaties in 2023 ontvingen? Je vindt alle toegekende subsidies voor literaire organisaties op onze website.

“We reiken iedereen de hand die de liefde voor strips mee wil uitdragen”

© Dries Theuwissen

Stripgids wordt opnieuw erkend als literaire organisatie voor de beleidsperiode 2023-2027 en ontvangt de volgende vijf jaar een structurele subsidie van € 200.000. Dat bedrag is zowel voor de literaire organisatie als het gelijknamige tijdschrift. In 2016

verloor de organisatie haar erkenning en werd alleen het tijdschrift nog gesubsidieerd. “Samen met de structurele steun van de Stad Turnhout biedt de toelage een solide basis om onze werking verder te professionaliseren, consolideren en verbreden”, zegt **Roel Daenen** van Stripgids.

“Het wegvallen van subsidies voor de literaire organisatie in 2016 was een koude douche, om het zacht uit te drukken. Een die de organisatie ingrijpend heeft veranderd. Het heeft trouwens maar een haartje gescheeld of het was over en uit. Stripgids kreeg lange tijd subsidies van de Provincie Antwerpen voor haar leesbevorderingsbeleid, maar door de hervorming van de provincies kwamen die middelen vanaf 2013 via Literatuur Vlaanderen. Dat betekende dat we in een heel ander beoordelingsstelsel terecht kwamen. Verschillende omstandigheden hebben ertoe geleid dat we in 2016 de subsidie als literaire organisatie hebben verloren. Het gevolg was dat de organisatie zich fundamenteel moest heruitvinden, quasi

zonder middelen. Dat maakt dat we met name voor het tijdschrift noodgedwongen zijn omgeschakeld naar een heel ander businessmodel. Jarenlang werd dat gratis verspreid in bibliotheken, stripwinkels en boekhandels in een oplage van 15.000 exemplaren. Nu is het een betalend nummer met een oplage van 1.000 exemplaren, goed voor 400 abonnees in Vlaanderen en Nederland en een losse verkoop van de rest. Ondanks het wegvallen van de subsidie zijn we erin geslaagd om de werking – ook naast het tijdschrift – min of meer overeind te houden.”

“Met de subsidie willen we in de eerste plaats onze werking verder professionaliseren en verbreden. Zo willen we de expo die gekoppeld is aan de Bronzen Adhemar laten rondreizen in Vlaanderen en Brussel. Onze andere prijs, de Willy Vandersteenprijs, die het beste Nederlandstalige boek bekroont, zetten we ook verder. Prijzen zijn een spot die we op auteurs en hun werk zetten: heel erg belangrijk omdat ze de bekendheid en de verkoopcijfers een duwtje in de rug geven. Ook onze Salons, waarbij we in gesprek gaan met stripmakers, willen we over heel Vlaanderen en Brussel zaaien. Ons oog is verder altijd gericht op opportuniteiten en nieuwe initiatieven waarmee we ons kunnen verbinden en waardoor we een nieuw publiek kunnen aantrekken. Wij reiken iedereen de hand die de liefde voor strips mee wil uitdragen. We zien andere spelers in de sector niet als concurrenten dan wel als partners. Zo zijn ook onze collega's van Grafixx voor de komende vijf jaar erkend als literaire organisatie, dus we stemmen met hen zeker af hoe we elkaar kunnen versterken. We hebben elk onze eigenheid en willen die natuurlijk behouden, maar we willen ook graag samenwerken. Alleen zo komen we als sector vooruit.”

SUBSIDIES VOOR LITERAIRE PROJECTEN

---

54 aanvragen

---

27 toekenningen

€ 319.850 toegekend

Beoordeling: adviescommissie literaire manifestaties en organisaties

In 2023 werden de subsidies voor literaire en strip-manifestaties vervangen door subsidies voor literaire projecten. Met de nieuwe en brede regeling voor literaire projecten sprak Literatuur Vlaanderen de ambitie uit om de bestaande hiaten op te vullen en samen met de toegenomen middelen voor literaire organisaties het literaire middenveld in Vlaanderen te versterken. Literatuur Vlaanderen ondersteunt literaire projecten met een bovenlokaal karakter en publieksbereik, en moedigt projecten aan die focussen op diversiteit, zowel wat betreft het doelpubliek als wat betreft de inhoudelijke invulling van het project. Aandacht voor kwetsbare literaire genres en nieuwe vormen van literatuur is een pluspunt.

In 2023 kregen niet alleen publieksgerichte evenementen steun, maar ook een brede waaier aan zakelijke ontwikkelingstrajecten (voor collectieven en organisaties) en talentontwikkelingstrajecten (voor makers en collectieven). De toegenomen mogelijkheden en lagere drempels hebben ervoor gezorgd dat er meer diverse en nieuwe projecten konden worden ondersteund.

Wil je weten welke literaire projecten in 2023 subsidie ontvingen? Je vindt alle toegekende subsidies voor literaire projecten in 2023 op onze website.

SUBSIDIES VOOR LEESBEVORDERING

---

29 aanvragen

---

12 toekenningen

€ 161.842,15 toegekend

Beoordeling: adviescommissie letteren en samenleving

Met subsidies voor projecten leesbevordering ondersteunt Literatuur Vlaanderen organisatoren die mensen warm maken om te beginnen met lezen of hen laten kennismaken met boeken die ze nog niet kennen.

Wil je weten welke leesbevorderingsprojecten in 2023 subsidie ontvingen? Je vindt alle toegekende subsidies voor leesbevordering in 2023 op onze website.

SUBSIDIES VOOR LITERAIRE UITWISSELINGEN

Categorie A

---

13 aanvragen

---

6 toekenningen

€ 14.200 toegekend

Categorie B

---

5 aanvragen

---

3 toekenningen

€ 27.005 toegekend

Beoordeling: [adviescommissie literaire uitwisselingen](#)

De subsidies voor literair grensverkeer werden in 2023 vervangen door subsidies voor literaire uitwisselingen en daar hoort een aangepast reglement bij. De aanpassingen in het reglement gaven zowel literaire makers als organisaties de mogelijkheid om kennis uit te wisselen en bloeiende samenwerkingen op te zetten tussen de verschillende regio's van het Nederlandse taalgebied (Aruba, Bonaire, Curaçao, Nederland, het Nederlandse taalgebied van België, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten en Suriname). Ook de commissie werd op een nieuwe manier samengesteld: naast twee Vlaamse en twee Nederlandse commissieleden bevat die nu ook twee commissieleden uit de overzeese gebieden.

Samen met de Taalunie en het Nederlands Letterenfonds wil Literatuur Vlaanderen de grenzen in het Nederlandse taalgebied dunner maken. Daarom ondersteunen ze leesbevorderende en literaire projecten en initiatieven die

de uitwisseling van kennis en expertise stimuleren tussen de verschillende delen van ons taalgebied. Deze subsidie-regeling past in een samenwerkingsovereenkomst tussen de drie organisaties. De Taalunie stelt hiervoor € 65.000 per jaar ter beschikking. Sinds 2023 is dat bedrag verdeeld over twee categorieën:

- **Categorie A** is bedoeld voor literaire makers, met name schrijvers, (performance)dichters, spoken-wordartiesten, vertalers, illustratoren of literair programmatoren/curatoren die hun artistieke of zakelijke mogelijkheden in een andere Nederlands-talige regio willen verkennen of een nieuwe samenwerking willen opzetten. Zij kunnen een subsidie tot maximaal € 2.500 aanvragen.
- **Categorie B** is bedoeld voor organisaties of collectieven die actief zijn in het literaire veld en die een internationale samenwerking willen opzetten binnen het Nederlandse taalgebied. Als ze dat doen aan de hand van een literair project dat draait om uitwisseling van kennis en expertise tussen de verschillende regio's van ons taalgebied, dan kunnen ze een subsidie aanvragen tot maximaal € 10.000.

Wil je weten welke makers en organisaties in 2023 subsidie ontvingen? Je vindt [alle toegekende subsidies voor literaire uitwisselingen in 2023](#) op onze website.

SUBSIDIES VOOR AUTEURSLEZINGEN

2.925 gesubsidieerde lezingen

€ 292.500 toegekend

€ 702.543,22 vanuit de markt via Literatuur Vlaanderen naar de auteurs

---

152.611 bezoekers in totaal

Gemiddeld **52** bezoekers per lezing

---

495 auteurs gaven minimaal één lezing

Gemiddeld **4** lezingen per auteur

Beoordeling: [adviescommissie auteurslezingen](#)

Auteurs, illustratoren, striptekenaars, vertalers en performancedichters die vertellen over hun werk kunnen een publiek als geen ander begeisteren en warm maken om (meer) te gaan lezen. Daarom ondersteunt Literatuur Vlaanderen organisatoren die een auteur uitnodigen met een subsidiekorting van € 100 per lezing.

In 2023 vonden er 2.925 lezingen met korting plaats, wat betekent dat we bijna weer op het recordaantal van 2019 zitten. De lezingen bereikten in 2023 152.611 bezoekers of gemiddeld 52 aanwezigen per auteurslezing.

Nieuwe website

In januari 2023 lanceerden we [een nieuwe website voor auteurslezingen](#). Dat is een sterke contentwebsite waarop auteurs hun lezingen aantrekkelijk kunnen voorstellen.

Organisatoren krijgen er ook tips en inspiratie voor een goede lezing en kunnen dankzij handige filters zoeken in het brede aanbod. Aan de achterkant zit bovendien een systeem waarmee kortingsaanvragen voor lezingen eenvoudiger aangevraagd, beheerd, toegekend en uitbetaald kunnen worden. In combinatie met het einde van de coronamaatregelen heeft dat een positief effect gehad op het aantal georganiseerde auteurslezingen.

Ook lezingen zonder korting

Dankzij de nieuwe site kunnen we voor het eerst beter in kaart brengen hoeveel lezingen zonder korting er ook via auteurslezingen.be worden georganiseerd. Als organisatoren één of meer lezingen met korting organiseren, kunnen ze met dezelfde auteur de prijs van de lezing zonder korting optellen in het totaal, waardoor de volledige betaling via Literatuur Vlaanderen kan verlopen. In de nieuwe website kunnen ze de lezingen met en zonder korting door dezelfde auteur opsplitsen in de aanvraag, op voorwaarde dat er minimaal één lezing met korting wordt georganiseerd. Daardoor weten we dat er in 2023 in totaal 3.212 lezingen werden georganiseerd, waarvan 2.925 lezingen met korting.

Slampoëzie als apart genre

Vanwege de nieuwe website zijn er een aantal wijzigingen in de genres. Slampoëzie is nu een apart genre en 'boek voor kinderen' en 'boek voor jongeren' nemen we samen in

het genre 'kinder- en jeugdliteratuur'. Het beeld is daardoor een beetje anders dan vorig jaar, maar de cijfers blijven eigenlijk nagenoeg hetzelfde ten opzichte van 2022: kinder- en jeugdliteratuur blijft het populairste genre. Hetzelfde geldt voor de verdeling van de lezingen over de verschillende leeftijden: het aandeel lezingen georganiseerd voor kinderen/jongeren blijft hoog (68,7% in totaal).

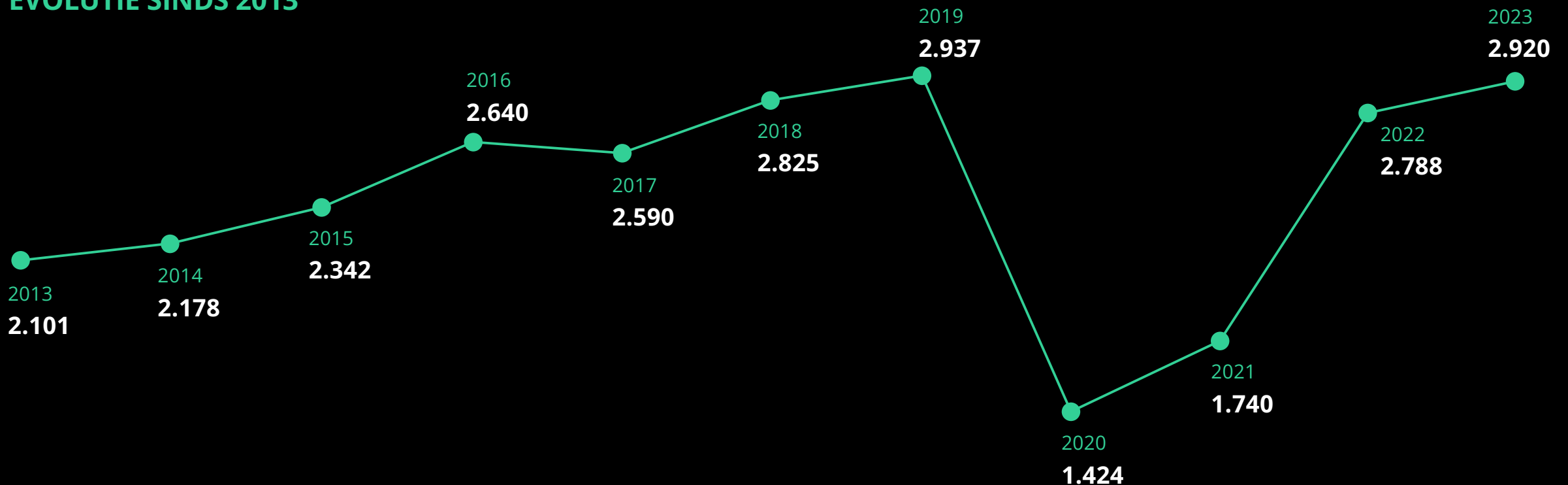
Scholen aan de top

De meeste aanvragen voor lezingen worden (net als alle voorgaande jaren) ingediend door scholen en bibliotheken. In 2023 gaat dat om 76,8% van de aanvragen, wat

volledig in lijn ligt met de spreiding van de lezingen over de genres en leeftijden van het doelpubliek.

Op [de website van Auteurslezingen](https://auteurslezingen.be) staan alle auteurs die in aanmerking komen voor een lezing met korting. Wil je weten hoeveel lezingen met korting een bepaalde auteur in 2023 heeft gegeven? Neem dan contact op met team auteurslezingen via info@auteurslezingen.be.

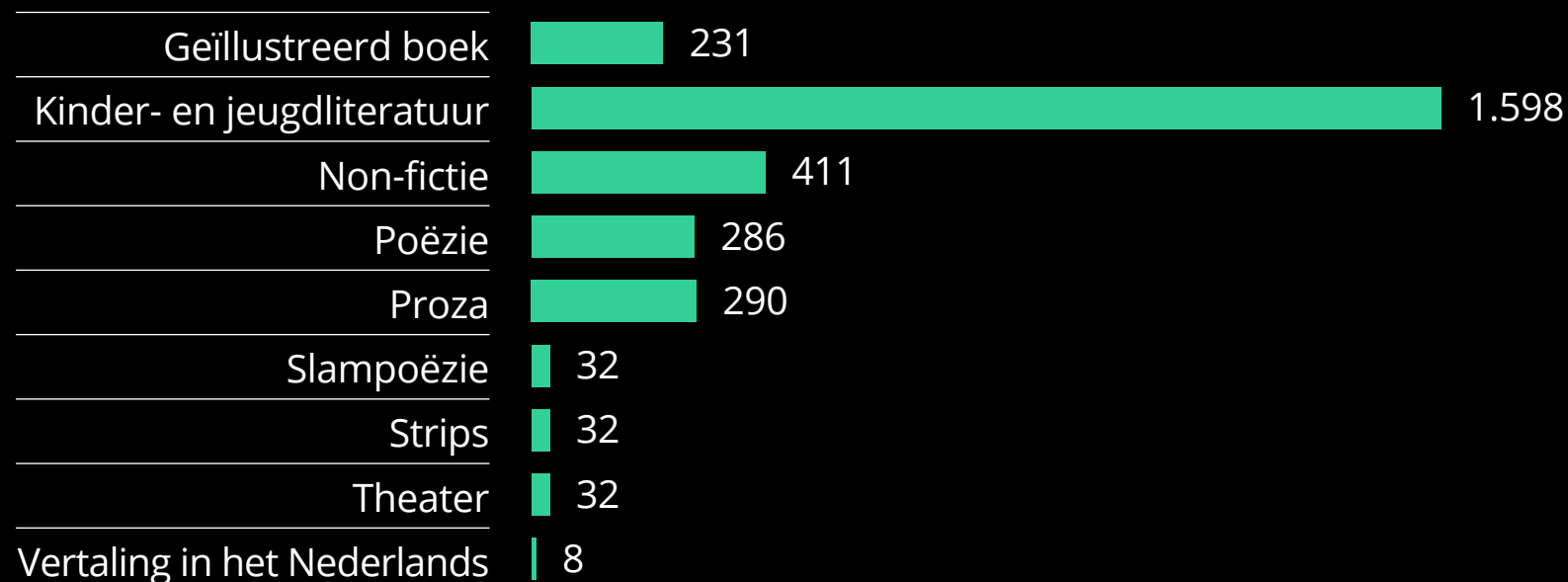
AANTAL AUTEURSLEZINGEN EVOLUTIE SINDS 2013

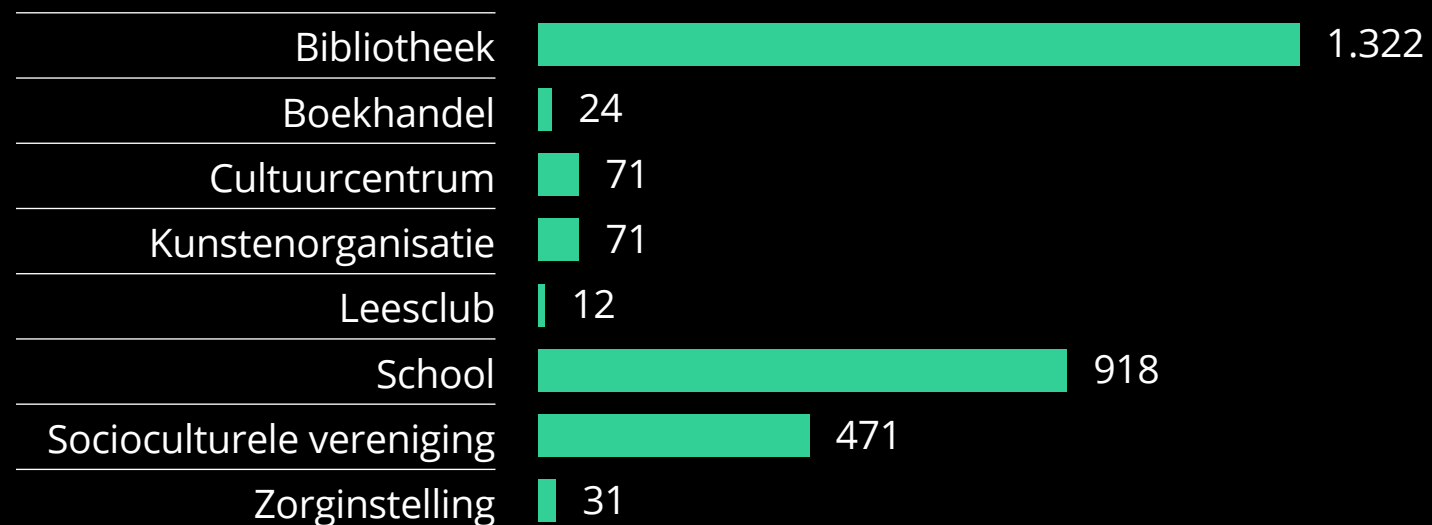

AUTEURSLEZINGEN 2023

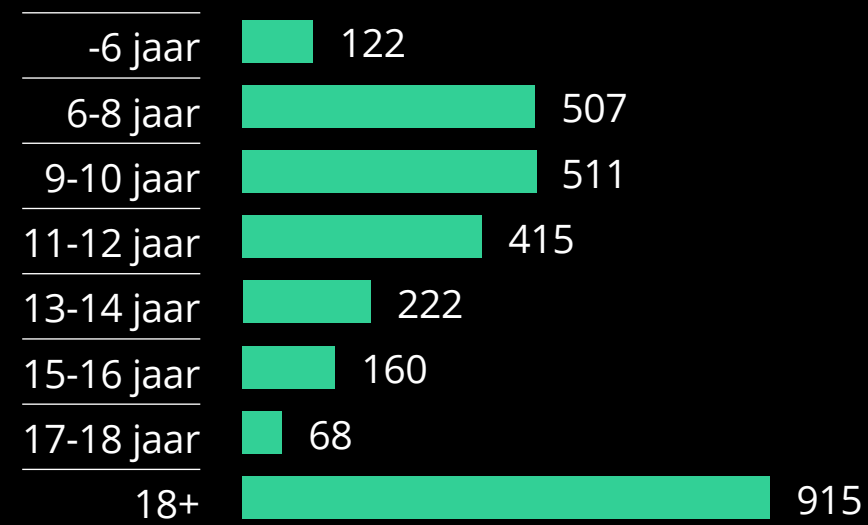
PER GENRE

PER TYPE ORGANISATIE

PER LEEFTIJD PUBLIEK

SUBSIDIES VOOR PROJECTEN AUTEURSLEZINGEN

---

2 aanvragen

---

2 toekenningen

€ 17.500 euro toegekend

Organisatoren die verschillende kort opeenvolgende auteurslezingen plannen met een of meerdere auteurs, bijvoorbeeld een auteurstournee, kunnen een overkoepelende aanvraag indienen voor de verschillende lezingen samen. Voor dit soort lezingenprojecten kan Literatuur Vlaanderen meer dan 15 lezingen subsidiëren. De adviescommissie auteurslezingen beoordeelt de aanvraag.

Via deze regeling is er in 2023 subsidie toegekend aan twee auteurslezingenprojecten.

Voorleestoer Sint-Niklaas

€ 16.000

Tijdens de Voorleestoer worden jongeren van het tweede secundair van alle richtingen en alle onderwijsnetten in Sint-Niklaas een halve dag getrakteerd op twee auteurslezingen. Op 15 mei 2023 vond de tiende editie van de Voorleestoer plaats. Aan die editie namen 1.571 jongeren deel. Elke groep heeft tijdens de Voorleestoer één auteur/verteller en één illustrator ontmoet, telkens gedurende ongeveer een uur. De ontmoetingen vonden traditiegetrouw plaats op bijzondere locaties doorheen

de stad. De lezingen werden gegeven door ongeveer 60 auteurs, illustratoren en stripauteurs die gepubliceerd hebben voor die doelgroep in verschillende genres. Zij gaven samen 200 lezingen. Via dat project zet de Voorleestoer zich in voor het aanwakkeren en behouden van leesplezier bij diverse jongeren.

Literatuur Vlaanderen kende in 2023 € 16.000 toe als steun voor de vergoeding van de auteurs die deelnamen aan de Voorleestoer in mei 2023.

Jeugdboekenmaand Noordrand

€ 1.500

Het intergemeentelijk samenwerkingsverband Cultuur Noordrand organiseert samen met dertien bibliotheken uit haar regio een voorlees- en taalproject voor kinderen uit de Noordrand van Brussel tijdens de Jeugdboekenmaand in maart 2024. De focus ligt op leesbevordering, leesmotivatie en taalstimulatie. De meertalige context van de regio vormt een bijzondere uitdaging. De organisatie kiest voor een samenwerking met de lagere scholen (derde leerjaar), omdat ze via de scholen zoveel mogelijk kinderen kunnen bereiken.

Jeugdboekenmaand Noordrand bestaat in 2024 uit drie delen:

1. een voortraject in klassen van het derde leerjaar van de deelnemende scholen;

2. de Jeugdboekenmaandhoogdag waarop verschillende auteurs een auteurslezing brengen op een bijzondere, intieme locatie in elke gemeente, en de leerlingen ook zelf aan de slag gaan via workshops;
3. een natraject met educatieve workshops in de vrije tijd van de kinderen tijdens de paasvakantie.

De auteurslezingen worden verzorgd door tien auteurs die samen honderd lezingen geven verspreid over vijftientig dagen. De deelnemende auteurs zijn: Jan De Kinder, Luc Embrechts, Marjolein Pottie, Nadia Babazia, Reina Olivier, Sofie De Moor, Tom Schoonoghe, Wally De Doncker, Wout Schildermans en Yasmine Verstele.

Literatuur Vlaanderen kende in 2023 € 1.500 subsidie toe als steun voor de vergoeding van de auteurs die deelnemen aan het project tijdens de Jeugdboekenmaand in 2024.

“Ik lees eigenlijk niet, maar dit boek wil ik wel lezen”

In mei 2023 vond de tiende editie van de jaarlijkse Voorleestoer in Sint-Niklaas plaats. 1.600 leerlingen van het tweede jaar middelbaar maakten kennis met meer dan 50 auteurs en illustratoren uit heel Vlaanderen. Auteur **Hilde Van Cauteren**, een van de drie coördinatoren van het grote leesfeest, deelt haar ervaringen.

“Uit onderzoek blijkt dat veel jongeren vanaf 14 jaar afhaken met lezen. Tot 12 of 13 jaar krijgen ze vaak nog wel boeken cadeau. Maar als ze ouder worden, neemt de concurrentie van games en series alleen maar toe. Met de Voorleestoer willen we laten zien dat lezen ook cool is, ook al moet je er misschien wel wat meer moeite voor doen. Daar willen we hen bij helpen door het boek letterlijk voor hen te openen en auteurs en illustratoren te laten voorlezen en vertellen over hun werk. We willen hun verbeelding in gang zetten en hen zin geven in meer.”

“De Voorleestoer is niet alleen een kennismaking met literatuur, het is ook een feestelijke beleving waarbij de leerlingen de stad leren kennen. Samen met de bibliotheek kiezen we bijzondere locaties, zoals de trouwzaal van het stadhuis, het Overkophuis, verschillende horecazaken en zelfs een molen. De Voorleestoer is ook meer dan die ene dag vol lezingen. We beginnen de Voorleestoer al in het begin van het schooljaar samen met de scholen voor te bereiden en bezorgen leerkrachten een fragmentenbundel waarmee ze naar de dag kunnen toewerken. Die lijvige bundel bevat info over de deelnemende illustratoren en auteurs, een synopsis en een fragment van hun recente en minder recente boeken. Ook stellen we een leeslijst op, waarmee de leerlingen naar de bib kunnen trekken, al dan niet in opdracht van de leraar, om een boek van een deelnemende auteur of illustrator te vinden dat bij hen past. De scholen bepalen ook zelf de doelstellingen waarmee ze aan de slag gaan: naast uiteraard taal en literatuur, kunnen dat bijvoorbeeld ook ruimte, geschiedenis en cultuur zijn. Op de site staat ook een quiz om de illustratoren, auteurs en boeken beter te leren kennen.”

“Veel lezingen bevatten een interactief moment waarbij de leerlingen zelf mogen tekenen of schrijven. Zo leren ze dat ze ook zelf verhalen kunnen bedenken. Sommige leerlingen denken overigens dat illustreren heel makkelijk is, tot ze het zelf proberen. Dan krijgen ze ook wel bewondering voor het vak. De combinatie tussen luisteren en doen werkt heel goed. Leerlingen ondervinden zo aan den lijve hoe leuk het is om je verbeelding aan het werk te zetten, ook tijdens het luisteren naar en het lezen van een boek. Verder merk ik zelf ook dat het heel belangrijk

is om de mens achter de auteur te laten zien, te vertellen waar je inspiratie vandaan komt. Tom De Cock doet dat bijvoorbeeld heel goed. En anderzijds moet je natuurlijk ook interesse tonen in de leerlingen en niet boven hun hoofden praten. Luc Descamps, die meer dan 200 lezingen per jaar geeft, vertelde me bijvoorbeeld dat elke groep anders is en dat hij zich altijd aanpast. Tijdens mijn eigen lezingen vertel ik ook altijd het begin van een verhaal en vraag dan hoe zij denken dat het afloopt. Er zijn altijd leerlingen die dan het boek gaan lezen, om te zien of hun idee over de afloop wel klopt. Vooral vanuit de bibliotheek horen we dat de boeken die aan bod komen tijdens de Voorleestoer daarna ook meer ontleend worden. Vaak zeggen leerlingen ook: ‘Ik lees eigenlijk niet, maar dit boek wil ik wel lezen.’ Missie geslaagd!”

... en meer

HERMAN DE CONINCKPRIJS

€ 20.000

Op 21 maart 2023 (Wereld Poëziedag) ontving Alara Adilow de Herman de Coninckprijs voor haar debuutbundel 'Mythen en stoplichten'. Het prijzengeld van de prijs bedraagt € 7.500. Adilows poëzie werd onder meer gepubliceerd in De Gids, Het Liegend Konijn, De Revisor en Tirade. "Mythen en stoplichten' is een barokke bundel waar de gedichten als parels tussen het papier lijken geplakt. Het is een debuut overladen met betekenis, zonder hierdoor zwaar te worden", aldus de jury van de Herman de Coninckprijs.

In totaal stuurden uitgevers 116 bundels in die verschenen tussen 1 januari 2022 en 31 december 2022, waarvan 32 debuten. In 2023 bestond de jury uit Kristien Hemmerechts (voorzitter), Mojdeh Feili, Sophie Kok, Uschi Cop en Wim Opbrouck.

Op 21 februari, de geboortedag van Herman de Coninck, werden de zes genomineerde bundels bekendgemaakt:

- **'Mythen en stoplichten'** van Alara Adilow (Prometheus);
- **'Oerhart'** van Astrid Haerens (Atlas Contact);
- **'Plooi'** van Babeth Fonchie Fotchind (De Geus);
- **'Bewijs van bewaring'** van Iduna Paalman (Querido);
- **'Waar is het lam?'** van Mustafa Stitou (De Bezige Bij);
- **'Oeverloos'** van Nisrine Mbarki (Pluim).

De Herman de Coninckprijs presenteerde ook in 2023 'De 44', een bloemlezing met de beste gedichten uit de inzendingen. Wie de bundel kocht, kreeg er bovendien gratis het postergedicht 'Brandstapelangst' van Marie Claus bij.

DE WERELD IN

Nederlandstalige literatuur verdient een internationaal publiek en daar maakt Literatuur Vlaanderen werk van. Lees hier alles over de promotie van Vlaamse literatuur in het buitenland, residenties en andere reizen van auteurs, en de vertaling van onze literatuur in andere talen. Ontdek welke internationale gasten we mochten ontvangen voor onze publishers tour proza.

Subsidies

SUBSIDIE VOOR VERTALINGEN

---

143 aanvragen

---

134 toekenningen

€ 413.294,86 toegekend

€ 3.084,29 gemiddeld per vertaling

Literatuur Vlaanderen ondersteunt buitenlandse uitgeverijen en theatergezelschappen die kwaliteitsvol literair werk van Vlaamse auteurs, illustratoren, strip- en theaterauteurs in vertaling uitgeven met een translation grant. Literatuur Vlaanderen vergoedt daarbij een deel van de vertaal- en soms ook productiekosten, met een maximum van € 8.000 per subsidie. Uitgevers die literair vertalers op de cover vermelden, krijgen een financiële bonus van € 250.

Wil je weten aan welke buitenlandse uitgevers een translation grant is toegekend in 2023? Je vindt alle toegekende translation grants in 2023 op onze website.

INTERNATIONALE AUTEURSBEZOEKEN

---

82 aanvragen

---

70 toekenningen

---

26 landen

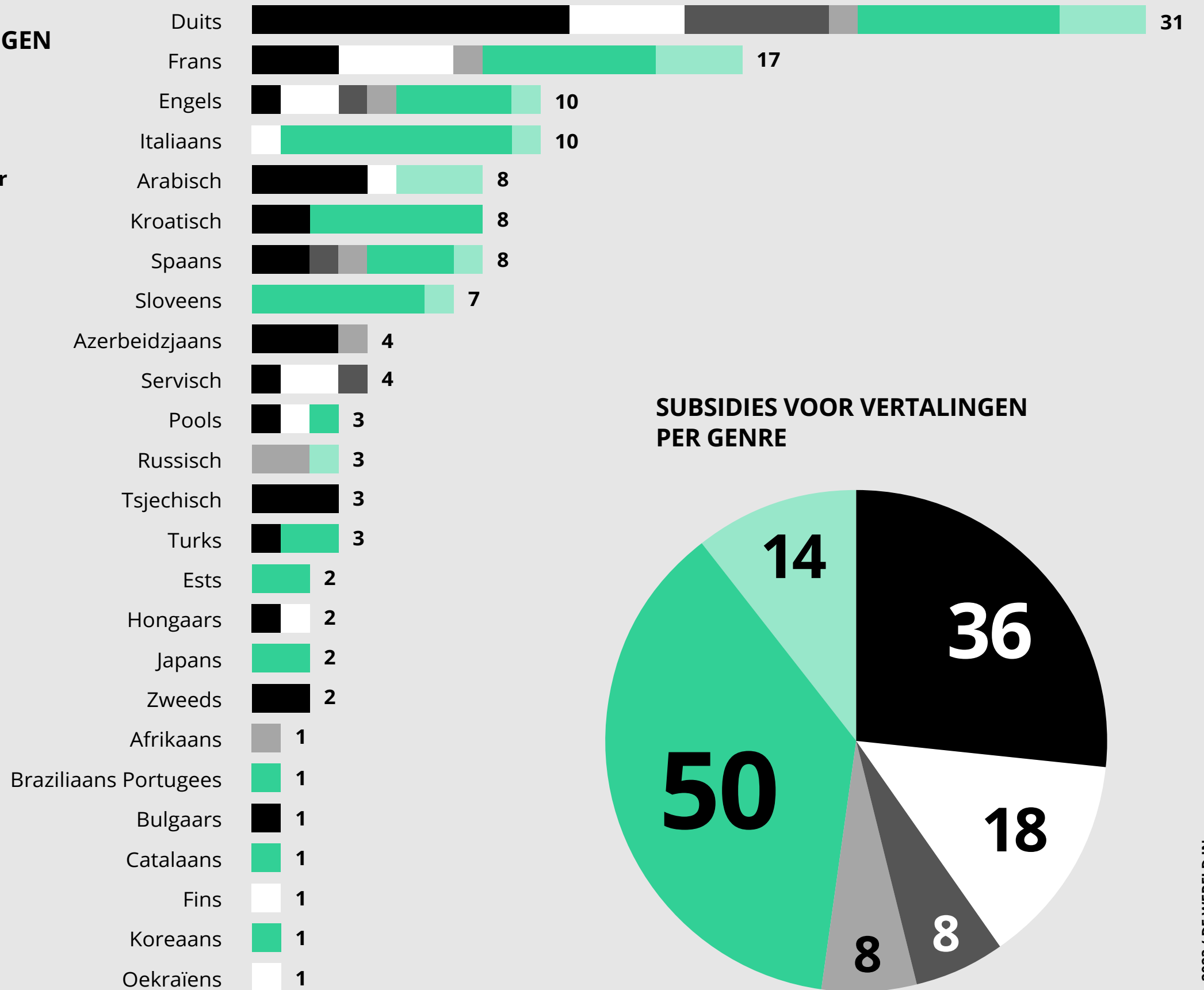
€ 54.683,80 toegekend

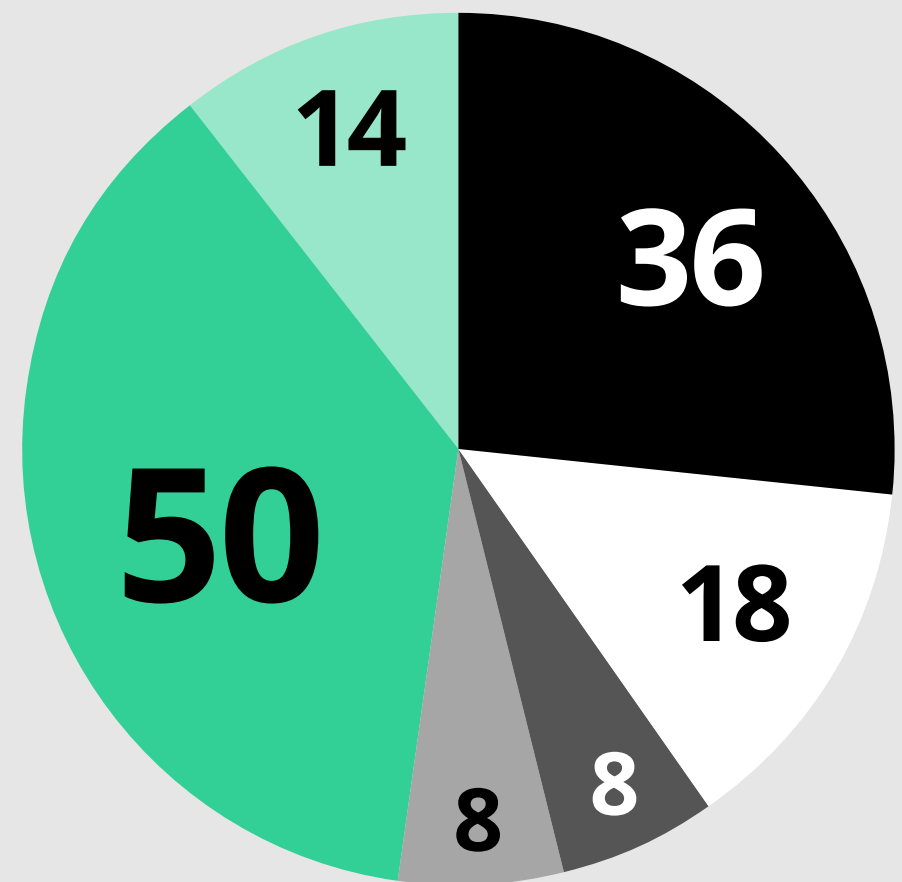
Literatuur Vlaanderen ondersteunt buitenlandse organisatoren die een podium bieden aan Vlaamse auteurs, illustratoren of vertalers met een recente vertaling. Met een travel grant wil Literatuur Vlaanderen bijdragen aan de promotie van het vertaalde werk in het land waar het verschijnt, maar ook auteurs en illustratoren uit Vlaanderen de kans geven hun internationale netwerk uit te breiden.

Wil je weten welke auteurs, illustratoren en vertalers in 2023 met een travel grant naar het buitenland reisden of een internationale lezing gaven? Je vindt alle toegekende travel grants in 2023 op onze website.

134 SUBSIDIES VOOR VERTALINGEN IN 25 TALEN

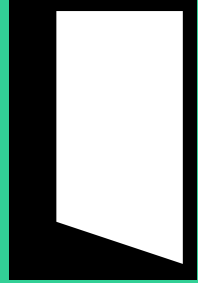
SUBSIDIES VOOR VERTALINGEN PER GENRE

70 TRAVEL GRANTS
OP LOCATIE

**MIJN
PLEK**

WERKPLEK AAN HET RAAM MET ZICHT OP DE LANGE LEEMSTRAAT

“Nu we met ons kantoor midden in de stad zitten, vind ik het leuk om vanuit mijn werkplek uit te kijken op de stedelijke omgeving. Bovendien beeld ik me graag in wat onze overburen – studenten, zo te zien – denken over mij en de andere collega’s als we ongemakkelijk oogcontact hebben tijdens hun rookpauzes. Dat heeft al eens voor lachende gezichten gezorgd aan beide kanten van de Lange Leemstraat.”

Diego Rodriguez biedt ondersteuning bij internationale promotie en projecten.

PROJECTSUBSIDIE VOOR DE VERTALING VAN EEN THEATERTEKST UIT HET NEDERLANDS

---

1 aanvraag

---

1 toekenning

€ 1.720 toegekend

Een projectsubsidie voor de vertaling van een theatertekst uit het Nederlands geeft auteurs de kans om een tekst integraal te laten vertalen in een andere taal. Literatuur Vlaanderen helpt bij het vinden van een geaccrediteerde vertaler en leidt het vertaalproces in goede banen.

De toegekende subsidie gebruikt Literatuur Vlaanderen om de vertaler te vergoeden. Met de vertaling kunnen de auteur, de vertaler en Literatuur Vlaanderen de tekst promoten bij buitenlandse uitgevers, gezelschappen, agentschappen of mediators. Het ultieme doel is dat de tekst opgevoerd en/of uitgegeven wordt.

De regeling werd in 2023 voor de vierde keer georganiseerd en hoewel het aantal aanvragen is teruggelopen in vergelijking met eerdere jaren, blijft het wel nuttig om vertalingen van theaterteksten mogelijk te maken. Zo kon de Duitse vertaling van 'Boze bejaarden' van Annelies Verbeke en Gaea Schoeters, die in 2022 tot stand kwam met deze regeling, worden meegenomen in de

buitenlandpromotie. De tekst werd samen met vijf andere gepresenteerd op het dans- en theaterfestival euro-scene in Leipzig in november 2023.

Wil je weten welke tekst dankzij deze subsidieregeling vertaald werd in 2023? Je vindt de toegekende projectsubsidie voor de vertaling van een theatertekst uit het Nederlands in 2023 op onze website.

... en meer

INTERNATIONALE GASTSCHRIJVERS

€ 432,28

De Taalunie geeft afdelingen Nederlands als vreemde taal in het primair, secundair en hoger onderwijs buiten het Nederlandse taalgebied de kans om een Nederlandse of Vlaamse gastschrijver te ontvangen. Ze doet dat in samenwerking met Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds.

De regeling bestaat uit twee delen:

1. 'Schrijver in de klas' voor een fysiek schrijversbezoek;
2. 'Schrijver op je scherm' voor een online bezoek.

De Taalunie draagt de kosten voor het honorarium van de auteur (€ 500 per week); de reiskosten van de gastschrijver of de kosten voor online facilitering kan de organisator bij Literatuur Vlaanderen of het Nederlands Letterenfonds aanvragen. De organisator zorgt voor geschikte huisvesting of draagt, voor een online bezoek, de rest van de eventuele kosten.

Literatuur Vlaanderen ondersteunde in 2023 één project via deze regeling: Tülin Erkan was te gast bij University College London & University of Sheffield.

RESIDENTIES

Het ontbreekt auteurs al wel eens aan de nodige tijd en ruimte om een boek in alle rust af te maken. Samen met het internationaal literatuurhuis Passa Porta ontwikkelde Literatuur Vlaanderen daarom een beleid voor Vlaamse auteurs die op residentie gaan in binnen- en buitenland. Behalve een inspirerende werkplek bieden die residenties meestal ook onvergetelijke ervaringen en kansen om auteurs van over de hele wereld te ontmoeten.

Deze auteurs genoten in 2023 van een buitenlandse residentie:

- **Amarylis De Gryse** in Norwich
- **Astrid Haerens** in Maastricht
- **Barbara Claes** en **Frans Denissen** in Rome
- **Johan de Boose** in Berlijn
- **Judith Vanistendael** in Noorwegen
- **Luuk Gruwez** in Frankrijk
- **Max Greyson** in Amsterdam
- **Neske Beks** en **Tom Naegels** in Zuid-Afrika
- **Rudi Meulemans** in Amsterdam

Deze auteurs gingen op residentie in Het Lijsternest (Ingooigem):

- **Erna Schelstraete**
- **Koen D’Haene**
- **Marc Peirs**
- **Martine Cuyt**
- **Peter Theunynck**
- **Tülin Erkan**
- **Yelena Schmitz**

© Sebastian Steveniers

Tülin Erkan

“Mijn verblijf bij Het Lijsternest was heerlijk. Ik heb de krijtlijnen van mijn nieuwe roman kunnen uittekenen, wat me nu veel energie geeft om door te zetten met dit project. Tijd en stilte is het grootste goed voor mij als schrijver, en die krijg ik hier in overvloed. Zulke plekken zijn onmisbaar in een vaak waanzinnige wereld.

© Olympe Tits

Yelena Schmitz

“Er vloeiden veel letters uit mijn pen. En tijdens de lange wandelingen en fietstochten zong ik liedjes en zwaaide naar de schapen. Bij elke kapel hield ik even halt. Ik heb boeken verslonden. Ik heb heuvels beklommen. Ik heb oude verhalen van Tolstoj gelezen. Ik heb geschreven.

INTERNATIONALE BEZOEKEN

€ 65.462,15

Festival International de la Bande Dessinée d'Angoulême

Op de eerste editie van het Franse stripfestival (van 26 tot 29 januari) die werkelijk als post-covid beschouwd kan worden, was het alsof er nooit een pandemie had plaatsgevonden. Gelukkig maar, want tijdens de crisis hing het voortbestaan van het inmiddels vijftig jaar oude festival aan een zijden draadje. Collega Lien deelde als vanouds twee dagen een stand met het Nederlands Letterenfonds in de Marché des Droits en zag zowat alle belangrijke contacten in de stripwereld terug tijdens 35 afspraken.

Bologna Children's Book Fair

Van 6 tot 9 maart reisde de internationale kinderboekenwereld naar goede gewoonte naar de boekenbeurs van Bologna, waar opnieuw dezelfde drukte heerste als vóór corona. Collega's Lien en Elise spraken er samen zo'n honderd uitgevers en noteerden heel wat interesse voor Vlaamse prentenboeken, middlegrade titels en young-adultboeken. De kinderboekenbeurs zet de laatste jaren ook meer en meer in op strips, en dat merken we zelf ook: er is elk jaar meer interesse in het genre.

London Book Fair

Ook de London Book Fair vond weer plaats in het ondertussen vertrouwde Olympia van 18 tot 20 april. Elise, Patrick en Yannick waren aanwezig in het rechten-centrum voor afspraken met buitenlandse uitgevers en het zoeken van nieuwe contacten op de beursvloer. De beurs bereikte nog niet helemaal haar vroegere capaciteit, maar met zo'n 30.000 professionele bezoekers is de relance duidelijk ingezet. De aanwezige uitgevers waren erg enthousiast over de voorgestelde titels uit Vlaanderen en erkenden zonder uitzondering dat niets opweegt tegen live ontmoetingen. Op de London Book Fair werd in de gaanderijen ook het startschot gegeven van Flip Through Flanders, het programma waarmee Literatuur Vlaanderen aandacht schenkt aan Engelstalige vertalingen en inzet

op de aanwezigheid van auteurs uit Vlaanderen in het Verenigd Koninkrijk. Tijdens een interview door vertaler Michele Hutchison werden auteurs Charlotte Van den Broeck en Sulaiman Addonia aan een zeer aandachtig publiek voorgesteld.

Leipziger Buchmesse

In 2023 was de Leipziger Buchmesse weer helemaal terug van weggeweest. Voor het eerst sinds 2019 lokte de grootste publieksbeurs in Duitsland maar liefst 274.000 bezoekers naar de hallen. Dat was voor Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds ideaal om het Duitse leespubliek uit te nodigen om kennis te maken met de Nederlandstalige literatuur, die in 2024 eregast is op de beurs. Met een prachtige stand en onder het motto 'alles außer flach' (alles behalve vlak) maakten we ons gastlandschap bekend. Het motto stelde ons in staat om op humoristische wijze de blik te richten op het hedendaagse literaire landschap van de vlakke landen; eentje rijk aan frisse literatuur, die niet blind is voor de wereldproblematiek van vandaag.

Gothenburg Book Fair

De Vlaamse Vertegenwoordiging in de Noordse landen bracht Literatuur Vlaanderen in contact met de directie van de Gothenburg Book Fair, met het oog op een gastlandschap in 2027. Bij beide partijen is er veel enthousiasme voor een editie waarin Nederlandstalige literatuur uit Vlaanderen in de kijker staat. Collega Marieke ging

daarom op prospectie naar de beurs. Ze legde er heel wat contacten, onder andere met het organisatieteam van de beurs en met de Swedish Arts Council. Die laatste organiseerde een fellowship voor internationale uitgevers, met onder meer een kennismakingsessie over de Zweedse boekenmarkt. Daarnaast voerde Marieke verschillende gesprekken met Zweedse uitgevers over Vlaamse literatuur. Ze ontmoette onder meer de Zweedse uitgevers van Chika Unigwe en Lize Spit. Ook auteur Bart Moeyaert was op de beurs: hij nam deel aan een uitgebreid programma en stelde zowel de nieuwe Zweedse vertaling van 'Morris' (Lilla Pirätforlaget) als zijn poëzie voor.

International Book Fair Budapest

Na een positieve ervaring in Praag in 2022 besloten we om in 2023 voor de tweede keer deel te nemen aan German Stories/European Stories. Met dat programma biedt de Frankfurter Buchmesse aan kleinere talen de mogelijkheid om op minder bezochte buitenlandse beurzen een plek in te nemen op haar stand. We kozen voor het 28ste International Book Festival Budapest: dat is voor literatuur uit Vlaanderen deels nog onontgonnen terrein en Nederland was bovendien gastland. Collega Patrick had voornamelijk gesprekken met Hongaarse uitgevers die in hun fonds plaats maken voor vertalingen. Voor, tijdens en na de boekenbeurs vonden in de stad heel wat activiteiten met auteurs uit Vlaanderen plaats. Dat was niet mogelijk geweest zonder de niet-aflatende inzet en financiële ondersteuning van de Vlaamse Vertegenwoordiger in Oostenrijk, de Tsjechische Republiek, Hongarije, Slovakije en Slovenië. Die organiseerde bijvoorbeeld een vertalersavond, waar een twintigtal vertalers en docenten Nederlands elkaar konden ontmoeten bij een hapje en een drankje. Auteur Roderik Six was ook te gast op de beurs en presenteerde de Hongaarse vertaling van 'Vloed' (Helikon). Later in oktober stelde ook auteur Margot Vanderstraeten de Hongaarse vertalingen van 'Mazzel Tov' en 'Minjan' (Európa Könyvkiadó) voor. Tot slot presenteerde ook Jeroen Olyslaegers zijn Hongaarse vertaling van 'Wildevrouw' (Libri) in een bruine jazzkroeg onder het Goethe-instituut.

Roderik Six (links op de foto) met zijn Hongaarse vertaler Tibor Bérczes. © Melissa Giardina

Jeroen Olyslaegers in een bruine jazzkroeg onder het Goethe-instituut. © Dora Hegedus

Frankfurter Buchmesse

Van 18 tot 22 oktober vond de Frankfurter Buchmesse plaats, de belangrijkste professionele boekenbeurs ter wereld. De agenda's stonden vol afspraken en het was voor de medewerkers van het internationale team van Literatuur Vlaanderen een blij weerzien met uitgevers van over de hele wereld. We stelden er een selectie voor van titels in verschillende genres, waaronder 'Mauk' van Jan Vantoortelboom, dat een maand na Frankfurt de Boekenbon Literatuurprijs won. Bijzonder in 2023 was dat we een stand deelden met de collega's van het Nederlands Letterenfonds in het kader van het gezamenlijke gastland schap op de Leipziger Buchmesse in maart 2024. Het was dan ook een feesteditie: we spraken heel wat Duitstalige uitgevers over de vele vertalingen van Vlaamse boeken die eraan komen. Ook onze directeur bezocht de Buchmesse en had onder meer overleg met Europese collega-instellingen van het ENLIT-netwerk.

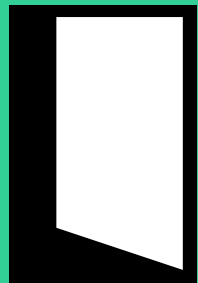
Feria Internacional del Libro de Guadalajara

Van 25 november tot 1 december bezocht collega Diego opnieuw de Mexicaanse boekenbeurs in Guadalajara in het kader van het Europese gastlandschap. De literatuur van 27 Europese lidstaten in de verf zetten is geen vanzelfsprekende taak, maar toch slaagde de Europese Unie erin om meer dan 70 auteurs te presenteren op verschillende podia binnen en buiten de beurshallen. Nederlandstalig België werd vertegenwoordigd door Angelo Tijssens, wiens debuut 'De randen' in Spaanse vertaling bij 'Dos

Bigotes' verscheen in november. Angelo nam deel aan verschillende rondetafelgesprekken, samen met collega-auteurs uit heel Europa. Diego deed mee aan een fellowship voor Europese uitgevers, waar uitwisselingen met Latijns-Amerikaanse partners centraal stonden. Ook stelde hij de nieuwste titels uit onze selectie voor aan Latijns-Amerikaanse en Europese uitgevers tijdens twee intensieve dagen in het rechtencentrum. Zo legde hij contact met een tiental nieuwe Latijns-Amerikaanse uitgevers voor wie het niet haalbaar is om Europese beurzen te bezoeken. Samen met andere deelnemers uit het Europese netwerk van literatuurfondsen (ENLIT) lichtte Diego onze translation en travel grants toe aan Latijns-Amerikaanse uitgevers. Bovendien mocht hij de graphic novel 'Vel' van Sabien Clement en Mieke Versyp presenteren tijdens een rondetafelgesprek over literaire parels uit kleine Europese taalgebieden die nog niet in het Spaans zijn vertaald.

**MIJN
PLEK**

HET RAAMPJE IN DE TECHNISCHE RUIJTE OP ZOLDER

“Ik heb altijd een zwak gehad voor goede verstoppelken, en deze kan tellen. In de technische ruimte waar het ventilatiesysteem staat, hangt nog het oude behang en moet je over buizen heen stappen om te ontdekken dat er zich achter die enorme machine een raampje bevindt waar het licht royaal binnenvalt. Je ziet niks, en niemand ziet jou.”

Lien Devos promoot kinder- en jeugdliteratuur en strips in het buitenland.

PUBLISHERS TOURS

€ 19.041,06

Literatuur Vlaanderen organiseert elk jaar voor één of meerdere genres of doelgroepen een publishers tour. Uitgevers, festivalorganisatoren of vertalers worden ondergedompeld in de boeiende wereld van de Vlaamse literatuur. Door hen een midweek in Vlaanderen uit te nodigen kunnen we een duurzame professionele relatie met hen opbouwen en stijgt de kans dat er een of meerdere Vlaamse titels in hun catalogus of op hun podium opduiken.

Proza

Zes jaar na de laatste publishers tour voor proza – in 2020 was er een in volle voorbereiding, die door corona helaas in digitale vorm heeft plaatsgevonden – konden we in juni 2023 eindelijk weer buitenlandse fictie-uitgevers in Antwerpen verwelkomen. Negen uitgevers van acht uitgeverijen uit Duitsland, Frankrijk, Finland, Hongarije, Israël, Italië, Oekraïne en het Verenigd Koninkrijk lieten zich drie dagen lang onderdompelen in de Vlaamse literatuur en cultuur. Ze ontmoetten vijftien auteurs, werden via vertalers en het Fixdit-collectief nog eens voor vijf extra titels warmgemaakt, en gingen speeddaten met Vlaamse en Nederlandse rechtenmanagers. Enkele hoogtepunten:

- In de eeuwenoude Hendrik Conscience Erfgoedbibliotheek lag de nadruk op nieuwe, veelbelovende stemmen uit de Vlaamse literatuur. Tülin Erkan, Aya Sabi en Angelo Tijssens werden er over hun debuutroman geïnterviewd.
- In Gent nam Kathleen Vereecken de groep mee op pad in het historische centrum en liet ons de stad zien door de ogen van haar romanpersonage Margriete van Eyck. De wandeling eindigde voor het indrukwekkende Lam Gods.
- Tom Lanoye en Maaïke Neuville maakten in De Studio in Antwerpen indruk met hun romans die zich afspelen in de theaterwereld.
- In het KMSKA maakten Saskia de Coster, Sulaiman Addonia en Toni Coppers de uitgevers in kleine groepjes wegwijs in het museum en in hun oeuvre.

“ The Flanders Literature publishers tour was an incredible experience. The team organised a brilliant and varied programme, from presentations and interviews through to museum tours. I learned a lot about the wonderful literature of Flanders, and came away with exciting books to discover, new friendships and connections, and very happy memories of our time in Antwerp and Ghent.

Ellie Steel van Harvill Secker (Verenigd Koninkrijk)

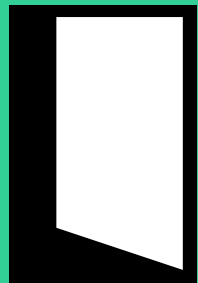

“ The publishers tour in Flanders is the best way to gain new knowledge about Flemish literature, discover a new culture, make friends and start cooperation with publishers from Flanders and all over Europe. An incredible experience that I will definitely remember. Our series of Flemish literature is expanding, and I hope that Ukrainian readers will love Flemish literature as much as I loved it.

Bogdana Romantsova van Tempora (Oekraïne)

MIJN PLEK

DE TUIN

“Ik vind het heel mooi om te zien dat alles wat we een jaar geleden zelf hebben aangeplant, is gaan groeien en bloeien. De tuin wordt zo langzaamaan echt een groene oase. Het is een fijne plek om even tot rust te komen en van de zon te genieten.”

Esther de Gries (*links op de foto*) biedt ondersteuning bij internationale promotie en projecten.

“Het is heerlijk om midden in de drukte van de stad even naar buiten te kunnen. De tuin is de ideale plek om op een mooie dag te lunchen of te overleggen; heel fijn dat dat niet altijd binnen moet. In juni hebben we hier nog geluncht met de buitenlandse uitgevers die tijdens onze publishers tour op bezoek waren. Die ongedwongen sfeer zorgt voor een huiselijk gevoel.”

Elise Vanoosthuyse (*rechts op de foto*) promoot proza en kinder- en jeugdliteratuur in het buitenland.

INTERNATIONALE PROMOTIE

DUITSLAND

€ 6.200,47 voor internationale promotie Duitsland

€ 131.556,83 voor voorbereiding gastlandschap Leipzig

Gastlandschap Leipziger Buchmesse

De promotie van Vlaamse literatuur in Duitsland stond in 2023 helemaal in het teken van het gastlandschap van Vlaanderen en Nederland op de Leipziger Buchmesse in 2024. Het startschot werd gegeven met een publishers tour voor Duitse uitgevers van fictie en non-fictie, georganiseerd door het Nederlands Letterenfonds in januari in Amsterdam. Samen met onze Nederlandse collega's en de aanwezige uitgevers – C.H. Beck, DTV, Diogenes, Elisabeth Sandmann, Hanser, Oktaven/Freies Geistesleben, Paul Zsolnay, Rowohlt, Wallstein – bezochten we de Amsterdamse kantoren van uitgeverijen Atlas/Contact, Cossee, De Bezige Bij, De Correspondent, Prometheus en Singel, waar Nederlandse en Vlaamse titels werden gepitcht. Op de laatste dag kregen we gezelschap van Aya Sabi en Ibe Rossel, die in een interview met vertaalster Andrea Kluitmann hun boeken voorstelden aan de Duitse uitgevers.

In februari, maart en april werkten we aan het ontwerp van onze stand en onze campagne. Ook dat is een Vlaams-Nederlandse samenwerking tussen architectenbureau Babini Geysen (België) en studio de Ronners (Nederland).

© Flanders Literature

De architecten en ontwerpers zorgden voor een stand op de Leipziger Buchmesse van april 2023 waarmee Nederland en Vlaanderen op een stijlvolle, bescheiden en toch zichtbare manier een voorproefje konden geven van de plannen voor 2024. Voor de openingsceremonie kregen we bezoek van de Vlaamse Commissie voor Cultuur, Jeugd en Media, de Vlaamse Vertegenwoordiging en Nederlandse ambassade in Berlijn, vertalers, auteurs en lezers.

Om de Nederlandstalige auteurs dichterbij bij het Duitse leespubliek te brengen, bedachten curatoren Bettina Baltschev en Margot Dijkgraaf ‘Kopje koffie’, een programma dat doorlopend plaatsvond op de beurs. Net zoals in de gelijknamige boekenpodcast werden Vlaamse en Nederlandse auteurs gedurende een halfuur geïnterviewd over hun werk, en dat in een knusse setting met een kopje koffie erbij. Anneleen Van Offel, Judith Vanistendael en Peter Terrin betraden elk op hun beurt het podium om hun recentste vertalingen voor te stellen aan de bezoekers.

© Flanders Literature

Op de stand bevond zich ook de StoryScope: een interactieve, digitale variant van het klassieke schimmen-
spel. Door met houten blokjes met afbeeldingen over een glasplaat te bewegen, creëren bezoekers zelf een verhaal. Het Nederlandse bureau Interactive Culture

© Gert Mothes

koos ervoor om aan de slag te gaan met illustraties uit ‘Het monstermeer’ van Leo Timmers. Ook buiten de beurs werd Leipzig ingepalmd door Nederlandse en Vlaamse auteurs, onder wie Judith Vanistendael, Kathleen Vereecken en Leo Timmers.

Duurzaamheid speelt een belangrijke rol in onze stand en campagne-strategie. Dat vertaalde zich bijvoorbeeld in de keuze voor gerecycleerde en multifunctionele materialen. Het meubilair dat Babini Geysen voor ons ontwierp, bestond uit 100% gerecycleerd en recycleerbaar karton. De meubels worden ook opnieuw ingezet op de stand in 2024. Bovendien trokken we duurzaamheid als thema ook door in de literatuur: we zetten in op langdurige relaties met cultuurhuizen in Duitsland, waar onze auteurs en literatuur in de aanloop naar Leipzig ook aanwezig konden zijn.

2023 / DE WERELD IN

Vlak na de beurs ging een Vlaams-Nederlandse leesclub van start. In samenwerking met de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn en de Nederlandse ambassade konden 45 enthousiaste Duitse lezers het werk van Nina Polak ('Buitenleven'), Sulaiman Addonia ('Stilte is mijn moedertaal') en Toine Heijmans ('Zuurstofschuld') ontdekken en bespreken.

© Gert Mothes

© Gert Mothes

In de zomer en de herfst verzorgden heel wat Vlaamse en Nederlandse auteurs uit diverse genres boeiende literaire programma's. Een overzicht:

Charlotte van den Broeck → [link](#)

Poesiefestival Berlin

Maarten Inghels – Poetry on the road → [link](#)

Internationales Literaturfestival Bremen

Lies Van Gasse & Els Aards → [link](#)

Literaturhaus Leipzig

Peter Terrin → [link](#)

Nahe am Wasser geschrieben

Anneleen Van Offel – Lange Nacht der → [link](#)

Niederländisch-Flamischen Literatur Berlin

Amarilys de Gryse → [link](#)

Literaturhaus Leipzig

Aya Sabi → [link](#)

Literarischer Leipzig

Annelies Verbeke → [link](#)

Goethe-Universität Frankfurt

In oktober deelden we met onze collega's van het Nederlands Letterenfonds een stand op de Frankfurter Buchmesse, ter promotie van het gastlandschap. Ook daar konden we materiaal dat ontworpen was voor de Leipziger Buchmesse van 2023 opnieuw inzetten. Na een succesvol overleg met de organisatoren van de Leipziger Buchmesse waarin we onze plannen voorlegden, konden we de rest van het jaar alles op alles zetten voor de voorbereiding van 2024.

VERENIGD KONINKRIJK EN IERLAND

€ 63.796,07

Flip Through Flanders

In 2023 ging Flip Through Flanders van start met een feestelijke lancering op de London Book Fair. De driejarige campagne wil Vlaamse literatuur zichtbaar(der) maken in het Verenigd Koninkrijk en Ierland. We werken daarvoor samen met Martin Colthorpe en Rachel Toogood van het agentschap Modern Culture. Zij hebben veel kennis van het Britse literaire landschap en een groot netwerk bij literaire en andere culturele festivals. Voor Flip Through Flanders treden illustratoren en auteurs niet alleen op Britse en Ierse podia op: we organiseren ook vertaalworkshops, residenties en lezingen van theaterstukken.

Om het bereik van de campagne te vergroten, organiseerden we in maart 2023, nog voor de officiële aftrap, een bezoekersprogramma. We nodigden tien festivalorganisatoren uit voor een midweek in Vlaanderen om hen te overtuigen van de literaire juweeltjes die hier te vinden zijn. De diverse groep bestond uit vertegenwoordigers van zowel de grote klassieke festivals (Bath Children's Literature Festival, Cheltenham Literature Festival, Edinburgh International Book Festival en Hay Festival) als kleinere en alternatievere festivals (Boswell Book Festival, Durham Book Festival, Leeds Lit Fest, Off the Shelf, Thought Bubble en West Cork Literary Festival).

© Ingrid Godon

Op het programma stonden ontmoetingen met auteurs en illustratoren uit alle genres, onder wie Bart Moeyaert, Charlotte Van den Broeck, David Van Reybrouck, Ephameron, Judith Vanistendael, Leo Timmers, Sabien Clement en Stefan Hertmans, maar ook netwerkmomenten met literaire organisaties zoals Behoud de Begeerte, deBuren en Passa Porta. Daarnaast toonden we het potentieel van vertalers op een podium, met David McKay, Jonathan Reeder, Kristen Gehrman en Michele Hutchison.

Al tijdens dit bezoek wierp deze inspanning haar vruchten af: onder meer Judith Vanistendael, Leo Timmers en Tom Schamp werden meteen gevraagd voor festivals. De reacties van de deelnemers waren unaniem lovend.

“ This felt like such an important way to reconnect with colleagues, with live events and to begin conversations and connections that can be developed over the coming years.

Janet Smyth van Bath Children’s Literature Festival, Boswell Book Festival, International Literature Festival Dublin en Reading Is Magic

“ The chance to meet lots of creative people in Flanders was amazing. I’ll be following up some new contacts for sure. It was an amazing opportunity and a real privilege to take part.

Nicola Tuxworth van Cheltenham Literature Festival

Bij de lancering op de London Book Fair, in het volgepakte Literary Translation Centre, namen auteurs Charlotte Van den Broeck en Sulaiman Addonia, en vertaalster Michele Hutchison het woord. Dankzij de samenwerking met Flanders House voor de catering kon de campagne feestelijk van start gaan.

Tussen maart en december vonden er in het kader van Flip Through Flanders drie vertaalworkshops en vijftien evenementen met auteurs plaats, onder meer op Cheltenham Festival, International Literature Festival Dublin, Lakes International Comic Art Festival, Oxford Literary Festival, Reading is Magic en West Cork Literary Festival. Met een initieel richtcijfer van twaalf activiteiten voor het eerste jaar van de campagne kijken we meer dan tevreden terug op Flip Through Flanders in 2023.

Voor 2024 en 2025 belooft het aantal activiteiten ruim te stijgen en zullen we uitbreiden naar residenties en samenwerkingen met onder meer het British Centre for Literary Translation, Fictionable, het National Centre for Writing en New Writing North.

FRANKRIJK

€ 7.615,25

Impressions d'Europe

Van 8 tot 10 december stond op het festival Impressions d'Europe in Nantes de Nederlandstalige literatuur centraal. Directeur Paul was aanwezig om de Vlaamse auteurs die deelnamen aan de Rencontres néerlandaises et flamandes mee te begeleiden: David Van Reybrouck, Lieve Joris, Lize Spit, Peter Terrin en Stefan Hertmans. Ze gingen er samen met hun Nederlandse collega's in debat over thema's als kolonisatie en de rol van Europa. Het festival presenteerde ook nieuw talent aan het Franse publiek, in totaal zo'n 2.000 festivalbezoekers. David Van Reybrouck, Lieve Joris en Stefan Hertmans trokken daarnaast ook naar enkele middelbare scholen om er lezingen te geven.

THEATERPROMOTIE

€ 21.386,51

Ivre de Mots

Literatuur Vlaanderen werkt samen met het Fonds Podiumkunsten en Kunstenpunt om Nederlandstalige theaterteksten zichtbaar(der) te maken in Frankrijk. We gingen daarvoor een partnerschap aan met de Franse organisatie Maison Antoine Vitez en leggen samen met hen een corpus aan van theaterteksten uit Nederland en Vlaanderen in Franse vertaling die we onder de aandacht willen brengen van het Franse theaterveld.

Begin 2023 ronden we de opstartfase van dit project af, waarbij een leescommissie Vlaamse en Nederlandse teksten selecteerde. Verschillende vertalers van theater teksten in het Frans gingen in 2023 meteen met die teksten aan de slag, waardoor er al een corpus is van fragmentvertalingen en enkele volledige vertalingen.

Tijdens de Rencontres de la SABAM in Avignon werd de Franse vertaling van 'Trojan Wars' van de Nederlandse auteur Peer Wittenbols gepresenteerd. Wittenbols won in 2022 de Vertaalprijs, die telkens tegelijk met de Toneelschrijfprijs wordt uitgereikt. Ook de Vlaamse auteurs Paul Verrept, Stijn Devillé en Tom Lanoye waren aanwezig in Avignon om hun werk te presenteren.

Showcase Leipzig

In het najaar van 2023 organiseerden we een theater-showcase in Leipzig om Duitse theatermakers warm te maken voor Vlaamse teksten. We werkten daarvoor samen met het dans- en theaterfestival euro-scene Leipzig, tijdens het festival stelden we zes werken van Vlaamse theaterauteurs voor aan een professioneel Duits publiek met geënceneerde lezingen:

- ‘9,6 (een verweer)’ van **Stijn Devillé**
- ‘Boze bejaarden’ van **Gaea Schoeters** en **Annelies Verbeke**
- ‘De gemoederen’ van **Freek Mariën**
- ‘Huid’ van **Michaël Bijmens**
- ‘Monding’ van **Anna Carlier**
- ‘Sartre & De Beauvoir’ van **Stefaan Van Brabandt**

Na elke lezing was er tijd voor een korte vragensessie met de auteur(s). De Vlaamse Vertegenwoordiging bood na afloop een receptie aan, waardoor de auteurs tijd hadden om te netwerken met de gasten.

POEZIEPROMOTIE

€ 11.957,10

Lyrikline.org

Lyrikline.org is een website van het Haus für Poesie die dichters uit Vlaanderen aan een Duitstalig publiek voorstelt met Duitse vertalingen van hun gedichten. Sinds kort staan er ook vertalingen in andere talen op, en richt de site zich dus ook op een breder internationaal publiek. Bijzonder is dat je dichters in hun moedertaal gedichten kunt horen voorlezen. De jaarlijkse meeting van de redacteurs vindt normaal plaats tijdens het Poesie Festival Berlin, maar wegens financiële beperkingen werd de ontmoeting dit jaar afgelast. Charlotte Van den Broeck was te gast tijdens het Festival onder het motto ‘No Man is an Island’.

Trimaran

Trimaran is een duurzaam uitwisselingsproject tussen dichters uit Duitsland, Nederland en Vlaanderen die duo's vormen en een samenwerkingsproces aangaan. De resultaten van die samenwerking worden gepubliceerd in een magazine, ‘Trimaran’, dat in een manteldeel ook aandacht besteedt aan trends in elkaars poëtisch systeem. In Trimaran #4, dat verscheen naar aanleiding van de Leipziger Buchmesse in 2023, stond de samenwerking tussen Peter Verhelst en Ulrike Draesner centraal. In 2023 startte ook het werk aan Trimaran #5, dat zal verschijnen ter gelegenheid van de Leipziger Buchmesse 2024.

Poetry International Archive

Poetry International Archive is een website van Poetry International die dichters uit Vlaanderen met Engelse vertalingen aan een internationaal publiek voorstelt. Poetry International ondergaat een grondige herstructurering, en zal wegens besparingen het Poetry International Archive niet langer updaten. Er wordt bekeken in welke mate Literatuur Vlaanderen nog een rol kan spelen in de verdere ontwikkeling van Poetry International.

FOIRE DU LIVRE BRUSSEL

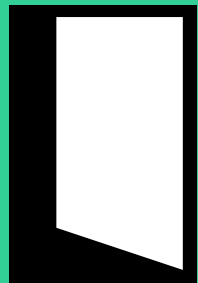
€ 446,75

Na enkele succesvolle edities van Flirt Flamand op de Foire du Livre in Brussel, waarbij we Vlaamse auteurs aan het Franstalige publiek presenteerden, nam Passa Porta het tweetalige auteursprogramma van Literatuur Vlaanderen over.

Om de literaire uitwisseling tussen beide regio's te versterken, zetten we in 2023 in op het samenbrengen van Nederlandstalige en Franstalige Belgische uitgeverijen. In samenwerking met onze Franstalige collega's van Promotion des Lettres organiseerden we op 30 maart 2023 een rondleiding voor Vlaamse uitgevers en redacteurs op de Brusselse boekenbeurs. In twee groepen – eentje voor uitgevers van fictie en non-fictie en eentje voor uitgevers van kinder- en jeugdliteratuur – bezochten we een aantal Franstalige uitgeversstands. De Vlaamse deelnemers kregen een korte inleiding op het fonds en de catalogus van hun Franstalige collega's, daarna konden ze contactgegevens uitwisselen. Ze ontmoetten er ook vertegenwoordigers van de uitgeversverenigingen Les Editeurs Singuliers en van Association des éditeurs belges (ADEB). Aansluitend konden de deelnemers netwerken tijdens de aangeboden lunch. Doel was om interessante auteurs en titels met elkaar te delen en om elkaars literatuur verder te ontdekken.

MIJN PLEK

DE SERRE

“De Serre is de ruimte met de grootste ramen, het meeste licht, en uitzicht op de tuin. Als mijn blik afdwaalt, zie ik in het paviljoen de lange boekenrekken vol kleurrijke kaften en droom ik weg bij de vele verhalen die daar samenkomen. Dan realiseer ik me weer wat een voorrecht het is om in deze inspirerende sector te mogen werken.”

Karen Thys coördineert het Vertalershuis en ondersteunt team internationaal bij de promotie in het buitenland.

Samen met sterke partners denkt Literatuur Vlaanderen voortdurend na over wat het boekenvak nodig heeft en hoe daaraan kan worden gewerkt. In dit hoofdstuk lees je meer over belangrijke partners van Literatuur Vlaanderen en over de netwerken waarvan ze deel uitmaakt. Zo kom je meer te weten over de Boon, de literatuurprijs waarvan Literatuur Vlaanderen het secretariaat beheert en die in 2023 voor de tweede keer werd uitgereikt.

ALTIJD WELKOM

Netwerken

BOEKENOVERLEG

BoekenOverleg: € 2.246,60

Staat van het Boek: € 11.256,23

Literatuur Vlaanderen coördineert het BoekenOverleg: dé gesprekspartner van de politieke wereld voor thema's die met boeken en literatuur te maken hebben. Het platform behartigt de gezamenlijke belangen van de boeken- en letterensector, met respect voor de diversiteit en de autonomie van alle spelers die in het BoekenOverleg vertegenwoordigd zijn. Dankzij die unieke samenwerking heeft de sector al veel kunnen realiseren.

Het BoekenOverleg bestaat uit een kerngroep met acht leden en een Forumoverleg waarbij de acht leden aangevuld worden met elf andere leden uit de literaire sector. In 2023 vergaderde het platform negen keer met Willem Bongers-Dek als voorzitter. Twee vergaderingen vonden plaats met het Forumoverleg.

Op 6 maart 2023 organiseerde het BoekenOverleg de achtste editie van de Staat van het Boek in het Vlaams

Parlement. We richtten ons op de toekomst en stelden enkele uitdagingen voor het boek centraal in de aanloop naar de opmaak van een nieuw memorandum dat meegenomen kan worden bij de regeringsvorming na de Vlaamse, federale (en Europese) verkiezingen in juni 2024 en de vorming van stad- of gemeentecoalities na de lokale verkiezingen in oktober 2024.

In het najaar van 2023 lag er een conceptmemorandum klaar, zodat de politieke wereld de thema's die de sector naar voren schuift, al kon meenemen in de verkiezingscampagnes. In het voorjaar van 2024 werd het definitieve memorandum voorgesteld op de negende editie van de Staat van het Boek, vlak voor de verkiezingen in mei.

Daarnaast kwamen deze thema's aan bod tijdens het BoekenOverleg van 2023:

- opvolging van acties uit het relanceplan dat in 2020 gelanceerd werd, met onder andere:
  - de continuering van de generieke boekencampagne door Boekhandels Vlaanderen met de campagnes Geluk zit in een klein boekje, Boekje vol zomer en Boektopia;

- de voortzetting van de eerste projecten van de campagne Vrienden voor het Lezen: samen voor een Leesoffensief;
- de tweede prijsuitreiking en het derde inzendjaar voor de Boon voor fictie en non-fictie en de Boon voor kinder- en jeugdliteratuur;
- Boektopia: in november een beurs in Kortrijk en evenementen in heel Vlaanderen;
- de doorstart van Elk verhaal telt: samen naar meer impact met een startevenement op 30 november 2023 en de opvolging van het lerend netwerk;
- een kader voor literaire makers die professioneel uitgeven in eigen beheer om in aanmerking te komen voor subsidies bij Literatuur Vlaanderen en campagnes van Iedereen Leest;
- het cureren van een boekenpakket voor de Vlaamse ministers voor het zomerreces;
- het gesprek starten over een gedragscode voor grensoverschrijdend gedrag in de literaire sector;
- terugkoppeling met de politieke fracties en het kabinet van de minister van Cultuur;
- driemaandelijks overleg met de VRT over activiteiten die met letteren te maken hebben.

“De voorzitter van het BoekenOverleg moet fluiten”

Enthousiastere en eloquentere ambassadeurs dan **Jos Geysels** en **Willem Bongers-Dek** kan het boek in Vlaanderen zich nauwelijks wensen. Geen wonder dat Jos door Willem in 2023 werd opgevolgd als voorzitter van het BoekenOverleg, het overlegplatform van de boekensector. Martine Cuyt strikte hen voor een dubbelgesprek vol terug- en vooruitblikken.

**Waarom stop je als voorzitter van het BoekenOverleg?
En: koos jij Willem?**

Jos: "Twee termijnen van twee jaar zijn voldoende. Ik besliste geen nieuw mandaat te vragen. Mijn opvolger, die ik zeer geschikt acht, is gekozen door de stuurgroep van het BoekenOverleg. Niet dat ik aan iemand anders dacht."

Willem, wat is de grootste verdienste van je voorganger?

Willem: "Als voorzitter ben je maar wat de mensen rond de tafel je gunnen. Je springt zover als wat rond die tafel besloten wordt. Wat ik in Jos heb gewaardeerd, is dat hij af en toe een paar passen voor de troepen vooruit durfde te lopen, zonder die rugdekking te vergeten. Een voorbeeld? Ik noem het resultaat: de Boon, de grote literaire (dubbel)prijs die Vlaanderen al enkele jaren miste. Het zijn grote schoenen om te vullen. Het feit alleen al dat het BoekenOverleg als overlegorgaan is blijven bestaan en door de minister erkend wordt, is een grote verdienste. Mensen komen bijeen rond een belang en het is belangrijk dat je gezamenlijk dat belang verdedigt én dat het op het juiste niveau erkend wordt."

Jos: "Dat is wat sommigen, met name de uitgevers, de laatste jaren te weinig doorhadden. Het BoekenOverleg wordt de facto sinds minister Schauvliege, in 2009, erkend: de adviezen en voorstellen die wij doen worden au sérieux genomen."

Willem: "Voor mij blijft het ook van belang om de rol van Literatuur Vlaanderen in de uitvoer van het geïntegreerd letterenbeleid scherp te blijven zien. Literatuur Vlaanderen is een fantastisch instrument om de adviezen van het BoekenOverleg, waarvan zij secretaris is, gerealiseerd te krijgen."

“ Een voorzitter moet intern inspireren en extern representeren. Zijn taalgebruik moet inhoudelijk sterk zijn, maar niet saai. Je moet als voorzitter mobiliseren rond voorstellen en oplossingen, niet het gezeur organiseren.

Jos Geysels

‘Wil iemand zijn volk weer leren lezen, alstublieft?’. Zo luidde de noodkreet van Geert Buelens tijdens zijn keynote op De Staat van het Boek. Die sluit helaas perfect aan bij jouw onrustwekkende boodschap over ontleding, Willem: ‘De mensheid is nog niet zo heel lang geletterd en als we niet opletten, zullen we het ook niet lang meer zijn’. Voor het eerst zal het BoekenOverleg zich straks, behalve op Europees, federaal en het Vlaamse ook op het lokale niveau richten?

Willem: "Ik denk dat weinig mensen beseffen hoe hard die ontleding gaat. De val zal bar zijn. Als de geletterdheid wegvalt, worden de kwetsbaren vatbaar voor desinformatie en manipulatie. Als democratische overheid kun je daar alleen maar tegen zijn. Uit De Staat van het Boek halen we de beleidsprioriteiten voor de brede boeken-, letteren- en leesbevorderingssector (memorandum voorjaar 2024). We zullen straks ook de lokale overheden aanspreken omdat dat nodig is. Tegenwoordig zoeken de steden het zelf maar uit en moeten we erop rekenen dat de schepen intelligent genoeg is om het budget niet volledig in het plaatselijke zwembad te pompen, maar ook in de bibliotheek.

Het geld is niet geormerkt. Je ziet dus niet waar het naartoe gaat. En laat de bibliotheek nu een van die cruciale omgevingen zijn om ontleding tegen te gaan. De bibliotheek is geen app, maar een brandpunt voor de democratie. Iedereen kan daar binnen, er is betrouwbare informatie beschikbaar en er zijn mensen die je wegwijs kunnen maken.”

“ De bibliotheek is geen app, maar een brandpunt voor de democratie. Iedereen kan daar binnen, er is betrouwbare informatie beschikbaar en er zijn mensen die je wegwijs kunnen maken.

Willem Bongers-Dek

Over de collectievorming van bibliotheken gesproken. Dichtbundels en bekroonde boeken blijken er vaak niet eens te vinden.

Willem: “Ik ben voorzitter geweest van de adviescommissie proza van Literatuur Vlaanderen: zo frustrerend dat je de boeken, die als de beste en vervolgens gehonoreerde dossiers de revue passeerden, na zes weken ziet verdwijnen in de boekhandel en die bovendien nauwelijks in de bibliotheek vindt.”

Jos: “Laat ons de bibliotheek steunen in de collectievorming! En niet omgekeerd-populistisch denken: waarom nog een beurs geven als het boek toch niet in de bib komt. Ik heb altijd gepleit voor kwaliteit en voor de democratisering van kwaliteit. De minister zou kunnen zeggen: ik steun de bibliotheken als er een federatie of steunpunt uit die sector komt.”

Willem, wat heb jij dringend nodig?

Willem: “Geld klinkt als antwoord gemakkelijk, maar op basis van de gegevens die we hebben en wat we zien, is er gewoon geld nodig om de ontleding tegen te gaan. Ter vergelijking: de Nederlandse Rijksoverheid besteedt 4,6 procent van de cultuurbegroting aan literatuur. In Vlaanderen is dat 1,56 procent.”

Jos, wat neem jij mee van je voorzitterschappen in het boekenvak en meer specifiek van het BoekenOverleg?

Jos: “Ik koester het feit dat we bij het BoekenOverleg altijd tot resultaten zijn gekomen en dat wij die hebben kunnen presenteren aan het parlement en de minister. Wat mij een soort vrolijkheid heeft bezorgd. Ik ben trots op Literatuur Vlaanderen, en op een aantal feiten zoals de

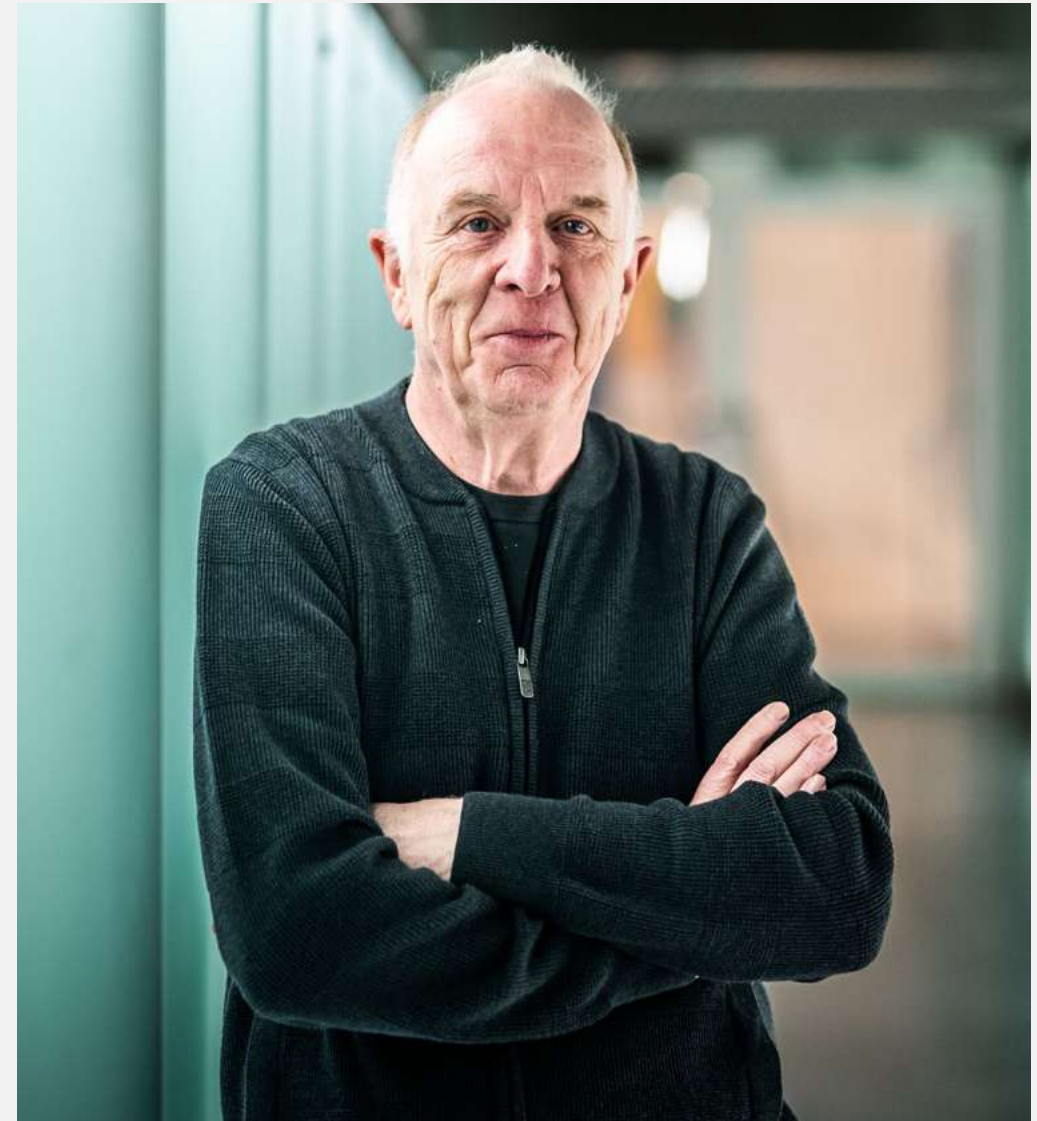
Vlaams-Nederlandse aanwezigheid op de Buchmesse in Frankfurt, op het nieuwe huis van Literatuur Vlaanderen. Ik heb eertijds gelobbyd om dat in de beheersovereenkomst te krijgen. Ik ben tevreden met de bereikte toelage voor non-fictie, met de stijging van 39 procent aan structurele middelen in vergelijking met drie jaar geleden, voor de letteren in het algemeen en Literatuur Vlaanderen in het bijzonder. Al moet ik eerlijkheidshalve toegeven dat de laatste stijging er gekomen is na mij. En ik ben heel blij dat ik mee de Vlaamse Auteurs Vereniging (VAV) heb opgericht, want voordien waren er maar liefst vijf of zes auteursclubs.”

Je blijft in de buurt, toch?

Jos: “Ik ben daar streng in: ex-voorzitter betekent ex-voorzitter. Ik ben 24/24 beschikbaar, zo Willem mij nodig heeft. Indien niet: ook prima. Een laatste tip? Een voorzitter moet intern inspireren en extern representeren. Zijn taalgebruik moet inhoudelijk sterk zijn, maar niet saai. Je moet als voorzitter mobiliseren rond voorstellen en oplossingen, niet het gezeur organiseren. Dat is goed voor het humeur. Een voorzitter moet fluiten.”

Willem, ben jij een goede fluiters?

Willem: “Ik ben een uitstekende fluiters én met de glimlach (lacht breed).”

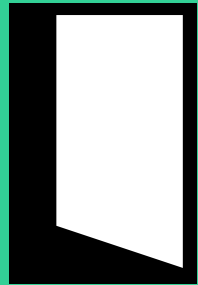
© Andreas Van Esbroeck

“ Laat ons de bibliotheek steunen in de collectievorming! En niet omgekeerd-populistisch denken: waarom nog een beurs geven als het boek toch niet in de bib komt.

Jos Geysels

MIJN PLEK

DE BANK EN DE TRAPPEN VOOR DE SERRE

“Het fijnste aan ons nieuwe pand vind ik de mogelijkheid om buiten te lunchen. Dat kan aan de tuintafels, maar is extra ontspannend en nostalgisch om dat op de trappen voor de Serre te doen. Tijdens de opendeurdagen was dit ook een hele gezellige plek.”

Adinda Aryanto (*rechts op de foto*) ondersteunt team Vlaanderen voor auteurslezingen, bijzondere literaire publicaties, literaire tijdschriften, literaire uitwisselingen en poëzie.

“Na de drukke verhuisperiode kon ik voor het eerst echt tot rust komen in het nieuwe pand tijdens het lunchen aan de tuintafels in onze binnentuin. In het zonnetje zitten met een lekkere lunch en bijbabbelen met collega's zorgde ervoor dat ik me snel thuis voelde op onze nieuwe werkplek.”

Lore Piers (*links op de foto*) is beleidsmedewerker digitalisering, onderzoek en literaire tijdschriften, en ze ondersteunt het BoekenOverleg en literaire projecten & organisaties.

DE BOON

€ 170.000 subsidie aan de vzw
€ 20.000 werd al in 2022 betaald als voorschot
voor de voorbereidingen

Literatuur Vlaanderen verzorgt het secretariaat van de Boon, de Vlaamse literatuurprijs die in 2023 voor de tweede keer werd uitgereikt.

Op 30 maart 2023 maakten de vakjury's van de Boon de winnaars bekend. Beide laureaten – één voor kinder- en jeugdliteratuur en één voor fictie en non-fictie – ontvingen € 50.000 en een op maat gemaakte ring. De prijsuitreiking vond plaats in VIERNULVIER in Gent.

De jury voor fictie en non-fictie koos 'Wat we toen al wisten' (Querido) van Geert Buelens als winnaar. 'Misjka' (Querido) van Edward van de Vendel, Anoush Elman en Annet Schaap kwam als favoriet van de jury voor kinder- en jeugdliteratuur uit de bus.

Er werd massaal gestemd voor de publieksprijs van de Boon, georganiseerd door Davidsfonds en Vermeylenfonds. Mediapartners De Standaard en VRT ontvingen in totaal meer dan 13.000 stemmen. Het publiek volgde het oordeel van de vakjury niet en bekroonde Tom Lanoye voor 'De draaischijf' (Prometheus) en – met meer dan de helft van de stemmen – Bart Moeyaert en Sebastiaan Van Doninck voor 'Morris' (Querido). De publiekslievelingen ontvingen daarvoor € 5.000.

Winnaars Edward van de Vendel en Anoush Elman en Geert Buelens, geflankeerd door juryvoorzitters Sven Speybrouck en Joke Van Leeuwen.

Publiekswinnaars Bart Moeyaert, Tom Lanoye en Sebastiaan Van Doninck.

ELK VERHAAL TELT

€ 18.329,20 traject lerend netwerk

€ 22.090,64 startmoment

Op 1 april 2019 lanceerde het BoekenOverleg een charter voor een inclusieve boekensector. Meer dan 200 organisaties en individuen ondertekenden dat en engageerden zich zo om actief en duurzaam te werken aan inclusie in de Vlaamse letterensector. Want elk verhaal telt, zowel voor wie leest als voor wie op een podium staat of verhalen schrijft. Maar hoe zetten we die intenties om in actie? Met een lerend netwerk rond inclusie willen het BoekenOverleg en Literatuur Vlaanderen een stap verder gaan door professionals uit de letterensector die bezig zijn met inclusie bij elkaar te brengen. Op die manier brengen we een duurzame en constructieve dialoog op gang en stimuleren we kennisdeling en verbinding. In het lerend netwerk zullen we bestaande noden én expertises in kaart brengen, zodat we er samen op kunnen inspelen.

Werkgroep rond inclusie

In 2022 gingen we een samenwerking aan met merkstrategisch bureau Reputations, dat onderzoek deed naar inclusie in de boekensector. Het ondersteunde ons bij het stellen van prioriteiten in het beleid en het samenstellen van een werkgroep, die in 2023 concreet aan de slag ging met de resultaten uit het onderzoek. De werkgroep is een divers samengestelde groep professionals uit het

boekenvak die samen een stappenplan opstelden om de impact van de acties rond inclusie in de sector te vergroten.

Sectorbreed startmoment

Als eerste actie organiseerde de werkgroep een sectorbreed startmoment op donderdag 30 november 2023. Literaire makers, uitgevers, bibliotheekmedewerkers, boekhandelaren, leesbevorderaars, literaire organisatoren en vele anderen deelden hun vragen

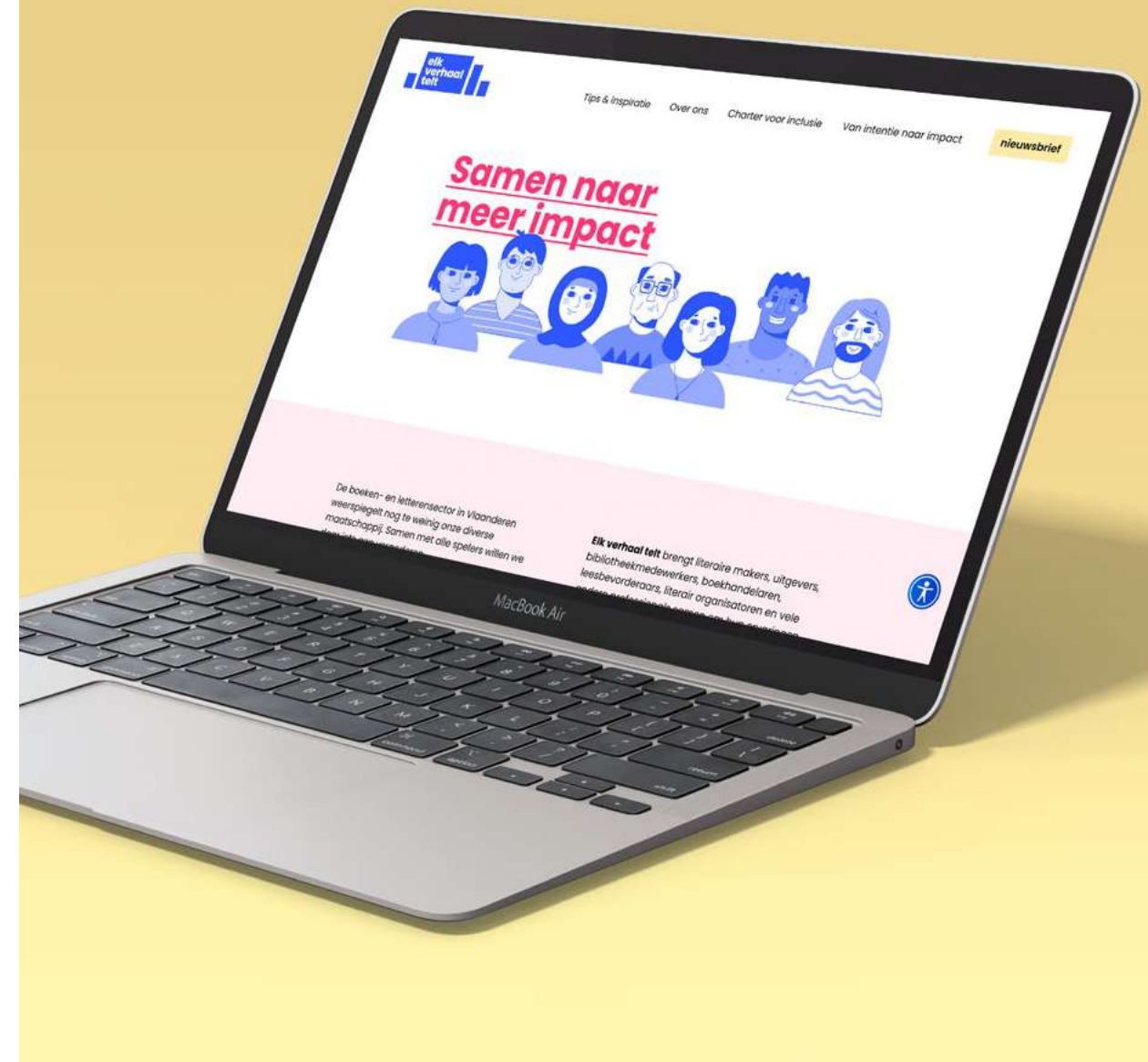
en ervaringen over inclusie in de sector. Dat deden ze rond zes verschillende thema's: creatie, publicatie en presentatie, aanbod en programmatie, publieksbereik, personeelsbeleid, toegankelijkheid. Alle vragen en ervaringen werden verzameld via Conversation Starter. Op dat online platform konden deelnemers bovendien een-op-eengesprekken inplannen. Zo konden de deelnemers meteen tot de essentie komen en hun vragen en ervaringen met elkaar delen.

Leertrajecten

De een-op-eengesprekken vormen het startpunt van enkele leertrajecten op maat van verschillende spelers in de boeken- en letterensector, die van start gaan in 2024. Met één doel: samen meer impact creëren. Het eerste traject is een masterclass inclusieve werking en personeelsbeleid voor medewerkers van literaire bedrijven en organisaties. Een tweede traject zal mikken op literaire makers.

Nieuwe website

Eind 2023 lanceerden we naar aanleiding van het startmoment ook een nieuwe website: elkverhaaltelt.be. De bedoeling is dat die site een referentiepunt wordt voor initiatieven rond diversiteit en inclusie in het letterenveld. De website maakt het charter voor een inclusieve boekensector opnieuw breed toegankelijk en blijft inzetten om woorden om te zetten in daden. Ook de resultaten van het onderzoek van Reputations staan op de website. Verder bundelt de site vooral tips

en inspiratie voor literaire makers en organisaties rond inclusie. Toekomstige leertrajecten van Elk verhaal telt zullen ook via de site en de bijbehorende nieuwsbrief gecommuniceerd worden.

“Laten we samen het veld groter maken, zodat iedereen erbij kan horen”

Op donderdag 30 november kwam een tachtigtal mensen uit de boeken- en letterensector naar Hotel Dumont, de werk- en ontmoetingsplek van Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest, om met elkaar in gesprek te gaan over inclusie en diversiteit. En vooral over de vraag: hoe kunnen we samen meer impact creëren?

IEDEREEN WELKOM

“We spreken altijd over inclusie: er is een systeem, en we moeten ervoor zorgen dat iedereen erin past. Maar misschien is het beter om te spreken over expansie of uitbreiding. Het idee dat we samen het veld groter maken, zodat iedereen erbij kan horen.” Dat zei Willem Bongers-Dek, voorzitter van het BoekenOverleg, bij aanvang van de namiddag.

“We hebben iedereen nodig om ons verhaal te versterken”, zei Sylvie Dhaene, directeur van Iedereen Leest,

net voor de dag van start ging. “Want een toegankelijk ecosysteem gaat uitsluiting tegen, dat onmiddellijke kwalijke gevolg van een gebrek aan toegankelijkheid, en dat kunnen we maar bereiken door wie er (nog) niet bij hoort te betrekken, te laten deel-hebben. Het betekent actief op zoek gaan naar wie er nog niet bij hoort, op zoek gaan naar expertise die we nog onvoldoende bezitten, en dus samenwerken en kiezen voor gedeelde verantwoordelijkheid.”

De gespreksnamiddag draaide rond zes thema's, met hosts uit de werkgroep van Elk verhaal telt, die de dag mee hebben vormgegeven:

- toegankelijkheid: **Sylvie Dhaene** van Iedereen Leest
- creatie: **An Leenders** en **Aileen De Vernej** van Creatief Schrijven
- publieksbereik: **Winny Ang & Will-Limba Moleka**
- aanbod & programmatie: **Ilke Froyen** van Passa Porta (samen met **Annabelle Van Nieuwenhuys** van Cinemaximiliaan)
- presentie & publicatie: **Julie Verhaert** van Pelckmans uitgevers
- personeelsbeleid: **Sophia Honggokoesoemo**

EEN-OP-EENGESPREKKEN

Via het online platform Conversation Starter maakten alle deelnemers op voorhand afspraken met elkaar. Tijdens maximaal vijf een-op-eengesprekken van telkens 20 minuten konden ze vragen over inclusie en diversiteit aan elkaar stellen, of net ervaringen en expertise delen. Die formule bleek een succes. "20 minuten is echt te kort", "praten we straks verder?", "kom, we wisselen onze contactgegevens meteen uit", waren veel gehoorde zinnestukjes.

Een deelnemer beschrijft het zo: "Gesprekken van slechts 20 minuten zorgen ervoor dat je ofwel heel snel tot de essentie komt, ofwel blijft hangen in een status quo: 'Dit is nu de situatie. Inderdaad.' Maar sowieso breid je je netwerk uit, leer je boeiende mensen kennen, en worden veel van de gesprekken hier of later vervolgd."

BEROEPSGEHEIM

Waarover gingen de gesprekken? Schrijfdocente Gretel worstelt met inclusief taalgebruik: “Wij werken met doelgroepen, mensen met dementie bijvoorbeeld, of personen met een beperking. Als we daarover in ons team praten, merk ik dat de taal ons parten speelt. Hoe noem of benoem je onze doelgroepen? Wat mag je zeggen en wat niet?”

Een uitgever en een illustrator praten over een boek dat ze misschien samen zullen maken. Een boek voor jongeren, dat de grenzen van meertaligheid aftast. “Maar meer kan ik er niet over zeggen, hoor, dat is beroepsgeheim!” De illustrator toont enkele prenten en is niet zeker of ze goed genoeg zijn. De uitgever zegt: “Dat je twijfelt! Je legt de lat zo hoog.”

“Ik ontmoet hier veel bereidwillige collega’s die openstaan voor feedback, en die willen bijleren”, zegt Naomi, coördinator diversiteit en inclusie van Stad Gent. Het is zo belangrijk dat mensen het gevoel hebben dat ze mogen zijn wie ze zijn in de maatschappij, en op hun werk, dat ze erbij horen. We hebben nog veel stappen te zetten, maar het is goed dat we de aandacht hebben van de sector, en die vasthouden.”

“Wat is goed Nederlands? En wie bepaalt die regels?” Marketeer Hamza stelt de vraag aan auteur en journalist Doreen. “Mensen met kleur beschouwen en ervaren boeken niet als een veilige omgeving omdat ze niet gerepresenteerd worden. We hebben rolmodellen nodig: mensen met kleur die een podium krijgen.”

INSPIRATIE BUITEN DE SECTOR

Tussen de gesprekken door konden de deelnemers zich laten inspireren door drie organisaties van buiten de sector.

1. City Pirates is meer dan een voetbalclub. De organisatie richt zich tot Antwerpse jongeren en hun ouders, voornamelijk uit sociaal moeilijke wijken. Ze geven de jongeren een veilige plek om zichzelf te zijn. Naast voetballen, bieden ze ook muziekworkshops aan, bereiden ze de jongeren voor op het werkleven en helpen ze hen met hun persoonlijke ontwikkeling. Will-Limba Moleka ging in gesprek met trainer Yves Kabwe Kazadi en directeur Michiel De Visschere over

hun werking: hoe bereiken ze hun doelgroep? Hoe geven ze constructieve feedback? Hoe zorgen ze voor hun community?

→ [Bekijk hier het filmpje.](#)

2. Stedelijk Leersteuncentrum Antwerpen wil meer inclusief onderwijs. Het leersteuncentrum van Antwerpen is het eerste aanspreekpunt voor scholen die nood hebben aan extra ondersteuning voor hun leerlingen. Julie Verhaert (Pelckmans uitgevers) interviewde medewerker Laura van Alphen en directeur Ellen Ferny over inclusieve praktijk in je organisatie beoordelen, de kracht van samenwerken, gewoontes durven loslaten en je doelgroep leren kennen.
→ [Lees hier meer.](#)

3. Cinemaximiliaan is een filmproductiehuis voor en door nieuwkomers in België. Ze organiseren workshops en filmvertoningen in asielcentra, bij mensen thuis of bij andere culturele instellingen. Cinemaximiliaan bouwt bruggen voor ontmoeting en co-creatie waardoor nieuwkomers op weg kunnen in hun nieuwe thuisland. Ilke Froyen (Passa Porta) interviewde coördinator Annabelle Van Nieuwenhuysse over de werking van Cinemaximiliaan, de uitdagingen waar ze voor staan en hoe ze die aanpakken.
→ [Ontdek meer over hun werking.](#)

OVERLEG LITERAIRE ORGANISATOREN

€ 18.000

Het Overleg Literaire Organisatoren (OLO) verenigt de ruim 180 literaire organisaties en organisatoren in heel Vlaanderen: van grote instellingen tot individuele curatoren. De kerngroep bestaat uit tien organisaties:

- acht organisaties die structureel worden gesubsidieerd door Literatuur Vlaanderen: Behoud de Begeerte, Grafixx, Passa Porta, PEN Vlaanderen, Poëziecentrum, Stripgids, Villa Verbeelding en VONK & Zonen;
- twee organisaties die in 2023 niet structureel gesubsidieerd worden door Literatuur Vlaanderen: Bibliotheek Kortrijk en Dans! Dichter! Dans!

De twee niet structureel ondersteunde organisaties wisselen elk jaar, met als doel:

- kennis doorgeven;
- zorgen en onderwerpen van de brede groep binnenbrengen op een structureel niveau;
- transparant zijn in de werkwijze.

Missie

Het OLO is een belangenorganisatie met als doel het verbinden, verenigen en ondersteunen van literaire organisatoren. De grootste functie van het OLO is een organisatorische en communicatieve functie, met de overlegmomenten als belangrijkste project. De verslagen daarvan kun je terugvinden op de website. Ook

ondersteunt OLO initiatieven die belangrijk zijn voor de gezondheid van de literaire sector, zoals het onderzoek Ongelijk maar eerlijk. Verder zet het OLO ook in op netwerk en kennisdeling, onder andere door organisatoren in de kijker te zetten en onderling met elkaar in contact te brengen. Het OLO is ook vertegenwoordigd in het BoekenOverleg, de literaire prijs de Boon en bij het VRT-overleg.

Nieuwe werkwijze

Begin 2023 kreeg het OLO een nieuwe invulling. Voordien was er één voorzitter en een vaste vergaderplek, maar vanuit de behoefte aan meerstemmigheid en diversiteit is dat veranderd. De OLO-leden beslisten om het voorzitterschap te verdelen tussen de tien deelnemende organisaties en om het overleg telkens te laten plaatsvinden bij de organisatie die de vergadering voorzat.

FOLIO

€ 70.000

Het tijdschriftenplatform Folio diende in 2022 een nieuw meerjarenplan in dat door Literatuur Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap positief werd onthaald. De organisatie ontvangt voor de werking in 2023, 2024 en 2025 jaarlijks een subsidie van € 70.000. Vroeger werd de subsidie deels betaald door Literatuur Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap, maar voor deze beleidsperiode

werd twee derde van het voorziene subsidiebedrag door de Vlaamse Gemeenschap toegevoegd aan de dotatie van Literatuur Vlaanderen.

In deze beleidsperiode focust Folio op één strategisch doel: de content van Vlaamse cultuurmagazines bij nog meer lezers krijgen. Die centrale missie concretiseert zich in vier operationele doelstellingen, met focus op de eerste twee:

1. Folio ontwikkelt een meer performante en continue collectieve communicatie, vooral digitaal, om een breder publiek te wijzen op het boeiende aanbod van tijdschriften. Daarvoor engageren ze een communicatiemedewerker voor één dag per week (B2C).
2. Folio zet in op meer structurele samenwerkingsverbanden met vijf soorten partners, in functie van een verdere distributie van de content van hun cultuurmagazines via hun publiekskanalen (B2B – B2C).
3. Folio voert onderzoek naar de mogelijkheid/wenselijkheid van een digitaal archief met toegang tot alle artikels van Vlaamse cultuurtijdschriften.
4. Folio continueert, stabiliseert en verfijnt zijn interne (samen)werking, gestoeld op onderling overleg, praktijkuitwisseling, extra vorming en informatiedoorstroming tussen magazines, beleid en stakeholders.

Het team van Literatuur Vlaanderen evalueert elk jaar de werking van de organisatie, met input van de adviescommissie literaire tijdschriften.

INTERNATIONALE NETWERKEN

€ 977,62

ENLIT

Literatuur Vlaanderen is lid van het European Network for Literary Translation (ENLIT), dat ze mee hielp oprichten in 2016. Het netwerk bestaat uit 30 organisaties uit 26 landen en regio's. Samen streven zij ernaar om de verschillende literaire stemmen binnen en buiten de grenzen van Europa toegankelijk te maken voor een internationaal publiek.

De meeste leden van het ENLIT-netwerk investeren in ondersteuningsprogramma's voor vertalingen om hun literatuur internationaal meer zichtbaarheid te geven. Leden die geen ondersteuningsprogramma's voor vertalingen hebben, werken samen met andere subsidieprogramma's en hulpmiddelen om de verspreiding van vertaalde literatuur te bevorderen.

In 2023 vonden twee fysieke vergaderingen plaats: in juni in Vilnius en in november in Frankfurt. Daarnaast waren er ook enkele (digitale) werkgroepsessies rond de thema's 'grants' en 'book fairs'. Die werkgroepen werden in 2022 opgestart met de bedoeling om goede praktijken met elkaar te delen. Literatuur Vlaanderen neemt aan beide werkgroepen deel.

Enkele andere thema's die besproken werden, waren het gastlandschap van de Europese Unie op de Guadalajara Book Fair in 2023, de deelname aan de Europese conferentie over literair vertalen in Straatsburg van 2 tot 4 oktober 2024, georganiseerd door CEATL, en de online zichtbaarheid van ENLIT en haar leden.

RECIT

Literatuur Vlaanderen is lid van het Réseau Européen des Centres Internationaux de Traducteurs littéraires (RECIT), een netwerk van Europese literaire vertaalcentra die residenties voor vertalers aanbieden en openbare evenementen organiseren om schrijvers, vertalers en publiek samen te brengen. Translation in Motion, gesteund door Creative Europe, werd afgerond in 2023. Dat project ondersteunde de internationale mobiliteit en professionele ontwikkeling van literair vertalers die in en uit de talen van de Westelijke Balkan vertalen, en het netwerken en het uitbreiden van vertaalresidentiecentra. Verder bracht RECIT alle vertaalresidenties van Europa in kaart en publiceerde het een handboek voor workshops rond literair vertalen.

Collega Joris nam voor Literatuur Vlaanderen deel aan de jaarlijkse algemene vergadering, die in 2023 plaatsvond in de kantoren van Krokodil, een culturele en literaire organisatie in Belgrado, Servië. Op de agenda stonden een update over Translation in Motion, de toekomstplannen van alle leden, relevante nationale en internationale ontwikkelingen op het vlak van vertaalbeleid en het intern beheer van RECIT. We

brachten ook een bezoek aan het literaire festival dat door Krokodil werd georganiseerd.

Poëzietafel

De poëzietafel is een overlegorgaan waarin partners uit Nederland en Vlaanderen elkaar ontmoeten om agendapunten te bespreken die raken aan de toestand van de poëzie en de organisatie van de Poëzieweek in het bijzonder.

De vergaderingen in 2023 hadden voornamelijk betrekking op de voortzetting van de Poëzieweek in 2024. De organisatorische fakkel werd volledig overgenomen door Poëziecentrum in Vlaanderen en Awater en Poetry International in Nederland. Literatuur Vlaanderen blijft actief betrokken bij de Poëzieweek met de actie 'Boek een dichter' van team auteurslezingen, waarbij extra aandacht gaat naar lezingen door dichters tijdens de Poëzieweek.

De bronnen van de biografie

Met het colloquium 'De bronnen van de biografie' op 30 maart 2023 wilde het Letterenhuis in samenwerking met de VUB en Literatuur Vlaanderen de aandacht vestigen op wat bronnen te bieden hebben voor biografen – en voor welke uitdagingen ze hen stellen.

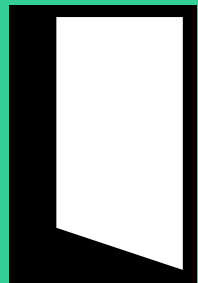
De bronnen van een biografie zijn vrijwel eindeloos: de boeken van schrijvers en hun autobiografische teksten, dagboeken en brieven – intiem of zakelijk. Er zijn de manuscripten en aantekeningen, factuurtjes

en verzekeringspolissen, foto's en schilderijen. Ook allerlei soorten interviews bieden informatie. De meeste bronnen zijn te vinden in de archieven van instellingen en privépersonen. Ze komen boven water door intensieve zoektochten, of per toeval – soms als een biografie al gepubliceerd is. Nieuwe bronnen kunnen dan weer leiden tot een ander perspectief op een al eerder gebiografeerde auteur.

De deelnemers gingen het debat aan over de betrouwbaarheid, toegankelijkheid of de staat van de bronnen. Ook wilden ze uitzoeken wat de geldelijke bronnen van biografen zijn: hoe krijgen ze hun onderzoek en uitgave gefinancierd en gepubliceerd? Daarom werd er een panelgesprek opgezet waaraan ook vertegenwoordigers van het Nederlands Letterenfonds en Literatuur Vlaanderen deelnamen. Daarnaast kwamen deze vragen aan bod: Welke auteurs verdienen een biografie – en brengen dus wellicht nieuwe bronnen boven water? Kunnen we studenten tot biograaf opleiden? Wat is de impact van steeds meer digitale bronnen op een biografie?

Bovenal bracht de dag biografen, onderzoekers, schrijvers en geïnteresseerden uit Nederland en Vlaanderen samen om hun passie voor de (schrijvers)biografie te delen.

MIJN PLEK

DE ZETELTJES OP DE OVERLOOP OP DE EERSTE VERDIEPING

“Tijdens de verhuisdagen heb ik hier volop plakkerige kabels schoongemaakt, maar verder vind ik het ook gewoon de prachtigste plek in ons nieuwe pand. Ik hou van het mooie houtsnijwerk in de balustrade van de trap en de rust die de plek uitstraalt. De authenticiteit van het pand komt hier echt tot haar recht.”

Lara Rogiers coördineert het beleid in Vlaanderen en is beleidsmedewerker talentontwikkelingsbeurzen.

Samenwerking

NEDERLANDS LETTERENFONDS

Het Nederlands Letterenfonds is een van de belangrijkste strategische en inhoudelijke partners van Literatuur Vlaanderen. We werken graag en veel samen en stemmen onze werking en beleid waar mogelijk op elkaar af. Vooral voor de presentatie van Nederlandstalige literatuur in het buitenland is de samenwerking intensief.

In 2021 tekenden Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds een contract met de Leipziger Buchmesse. De Nederlandstalige literatuur zal gastland zijn op de beurs in 2024. In 2023 liep de samenwerking daarvoor onverminderd door.

In november 2023 verwelkomden we de collega's van het Nederlands Letterenfonds voor een teamoverleg in Hotel Dumont. De collega's van de binnenlandteams wisselden informatie uit over subsidiereglementen, leesbevordering, literatuur buiten het boek, Elk verhaal telt en tendensen in het literaire veld. De teams die Nederlandstalige literatuur internationaal promoten, debatteerden over

selectiecriteria, toekomstige gastlandschappen en beurzen, reglementswijzigingen en komende projecten. Daarnaast vond ook een overleg over vertaalbeleid plaats, een sessie over communicatie en strategie, en een directieoverleg met afscheidnemend directeur Tiziano Perez en nieuwe directeur Romkje de Bildt.

TAALUNIE

In 2018 sloten de Taalunie, het Nederlands Letterenfonds, Literatuur Vlaanderen en het Fonds Podiumkunsten een samenwerkingsovereenkomst af. Die samenwerking heeft als doel enkele beleidsdoelstellingen van de Taalunie op het gebied van de Nederlandstalige cultuur in het taalgebied te realiseren. Eind maart 2022 werd met alle partijen een nieuwe overeenkomst afgesloten die loopt tot eind 2024. De samenwerking met de Taalunie heeft onder meer betrekking op literaire prijzen, zoals de Toneelschrijfprijs en de Prijs der Nederlandse Letteren, de regeling rond literaire uitwisselingen en internationale gastschrijvers.

Toneelschrijfprijs 2023

€ 31.851,52

In 2023 werd de Toneelschrijfprijs uitgereikt op een feestelijke middag in de Kaaistudio's tijdens het Theaterfestival in Brussel. Literatuur Vlaanderen organiseerde deze editie in samenwerking met Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds en met steun van de Taalunie, Sabam for Culture, het Lira Fonds en deAuteurs.

De Nederlands-Vlaamse jury van de Toneelschrijfprijs 2023 bestond uit recensente Els Van Steenberghe (voorzitter), dramaturg Dennis Meyer, theatermaakster Nyiragasigwa Hens en schrijver Rachida Lamrabet. De jury kwam twee keer samen om te vergaderen en de winnaar van de Toneelschrijfprijs te kiezen. Ze nomineerden de volgende vier teksten:

- 'De Gliphoeve' van **Bodil de la Parra, Geert Lageveen & Maarten van Hinte**
- 'Het Sterrehuis' van **Annet Bremen**
- 'Mater' van **Femke Van der Steen**
- 'Queen of Disco' van **Maarten van Hinte**

'Queen of Disco' van Maarten van Hinte won de Toneelschrijfprijs 2023 en ontving € 10.000 prijzengeld. De drie andere genomineerden ontvingen elk € 1.000.

Vertaalprijs 2023

Samen met de Toneelschrijfprijs wordt ook de Vertaalprijs uitgereikt, een initiatief van het Fonds Podiumkunsten, Literatuur Vlaanderen en deAuteurs. De prijs ging in 2023 naar 'Mater' van Femke Van der Steen. Haar tekst wordt integraal vertaald in het Frans, het Engels of het Duits en dankzij de steun van deAuteurs gepresenteerd in het buitenland tijdens een geënceneerde lezing. De jury van de Vertaalprijs bestond dit jaar uit David McKay (vertaler in het Engels), Esther Gouarné (vertaler in het Frans) en Uwe Dethier (vertaler in het Duits). De winnaar van de vorige Vertaalprijs, 'Trojan Wars' van Peer Wittenbols, werd in het Frans vertaald en in juli 2023 voorgesteld via een geënceneerde lezing tijdens het Festival d'Avignon.

Rondetafelgesprekken

Voorafgaand aan de prijsuitreiking van de Toneelschrijfprijs vonden een reeks gesprekstafels plaats over actuele thema's uit de wereld van theater(tekst), georganiseerd in samenwerking met het TheaterFestival en Shakespeare Is Dead. Elk gesprek werd samengevat door een spokenwordartiest.

- Theaterteksten en het collectief geheugen: Welke rol kunnen theaterteksten spelen in het vertellen van verhalen die tot nog toe onzichtbaar zijn gebleven? Kunnen theaterteksten helpen bij de opbouw van collectief geheugen? Welke verhalen en perspectieven missen we nog? Gable Roelofsen was moderator en Avery Bertrand Iradukunda schreef een tekst als samenvatting.
→ [Bekijk de samenvatting](#)

© NISRAN

Maarten Van Hinte, winnaar van de Toneelschrijfprijs 2023.

© NISRAN

Femke Van der Steen neemt de Vertaalprijs in ontvangst.

- Multidisciplinariteit: Hoe evolueren theaterteksten nu multidisciplinaire producties met spoken word, dans, zang, rap ... vaker voorkomen? Hoe gaan auteurs en makers om met die nieuwe impulsen? Hoe kunnen we het concept 'theatertekst' in die context herdenken? Rashif El Kaoui was moderator en Max Greyson & Sascha Reunes schreven elk een tekst als samenvatting.
→ [Bekijk de samenvatting](#)
- Internationalisering: Langzamerhand worden meer en meer theaterteksten uit Vlaanderen en Nederland vertaald, maar speel- of publicatiekansen in het buitenland blijven beperkt. Op welke manier kan de internationalisering van Nederlandstalige theaterteksten gestimuleerd worden? Maaike Bergstra was moderator en Luna Wicks schreef een tekst als samenvatting.
→ [Bekijk de samenvatting](#)

CANON CULTUURCEL

CANON Cultuurcel en Literatuur Vlaanderen hebben in 2023 opnieuw samengewerkt om de organisatie van auteurslezingen in de klas te stimuleren. Vanuit de drie-eenheid technisch lezen, begrijpend lezen en leesmotivatie, vullen de lezingen de reguliere lessen aan.

Voor deze samenwerking sluiten CANON Cultuurcel en Literatuur Vlaanderen al sinds 2017 jaarlijks een overeenkomst af, waarbij CANON Cultuurcel middelen ter beschikking stelt om in samenspraak en op verschillende manieren in te zetten op stimulansen in scholen en lerarenopleidingen. Voor het eerst bevat de overeenkomst in 2022/2023 ook middelen voor auteursresidenties, met de bedoeling de op maat ontwikkelde didactiek te verspreiden in zowel lerarenteams als -opleidingen.

CANON Cultuurcel reserveerde voor 2022/2023 € 50.000 om leerkrachten (in opleiding) via auteurslezingen verder te professionaliseren op het vlak van cultuureducatie. In de overeenkomst focussen we op drie pijlers:

1. Promotie en gebruik nieuwe website www.auteurslezingen.be: € 9.409,02 voor de ontwikkeling van gerichte communicatie voor leerkrachten op auteurslezingen.be. Dat deden we onder andere aan de hand van foto- en video-reportages van auteurslezingen, artikels met tips en inspiratie, en een uitbreiding van de zoekfunctie.

2. Verbreding en innovatie: € 4.050,38 voor de boeking en betaling van lezingen op maat voor leerkrachten (in opleiding) en € 30.007,48 voor auteurslezingen in brede thema's en voor brede doelgroepen georganiseerd door scholen met subsidie van Literatuur Vlaanderen via auteurslezingen.be.
3. Auteursresidenties: € 6.533,12 voor de boeken en betaling van lezingen en workshops aan lerarenteams en leerkrachten in opleiding door auteurs die al een auteursresidentie achter de rug hadden.

“Een verhaal met een grote maatschappelijke urgentie”

Niet alleen voor de lessen Nederlands, maar ook voor andere vakken kun je auteurs uitnodigen voor een boeiende lezing die aansluit bij de lesinhoud. Dat weet geschiedenisleerkracht **Angelique Hoogstoel** maar al te goed. En dus nodigde ze **Eva Kamanda** en **Kristof Bohez** uit om haar zesdejaars secretariaat talen & toerisme te vertellen over hun boek ‘Een verzwegen leven’ (Vrijdag, 2022). “Eva en Kristof waren de perfecte leerkrachten!”

Angelique Hoogstoel geeft al meer dan twintig jaar les en op dit moment doceert ze geschiedenis, godsdienst en kunst & cultuur aan de derde graad middelbaar in het Imelda Instituut in Molenbeek. Hoewel ze geen taal-leerkracht is, heeft ze een grote passie voor literatuur en twee jaar geleden stampte ze met andere leerkrachten het complementaire uur taal & leesbevordering (kortweg TALE) uit de grond. Veel van de leerlingen spreken thuis immers geen Nederlands, vinden lezen moeilijk en worstelen met een minderwaardigheidscomplex. Angelique en haar collega's doen er dan ook alles aan om hen genoeg leeskilometers te laten afleggen.

LEREN RECONSTRUEREN

De lezing van Eva Kamanda en Kristof Bohez sloot aan bij de lessen geschiedenis, maar werd ook voorbereid in TALE. Angelique: “De geschiedenis van Congo zit in het leerplan geschiedenis, dus in die lessen heb ik de historische context en actuele thema’s uit de doeken gedaan. Dat helpt om het verhaal te begrijpen. In TALE hebben we dan echt rond het boek gewerkt. Ik heb de klas onderverdeeld in groepjes van vier of vijf leerlingen en hen allemaal enkele fragmenten uit het boek bezorgd. Die moesten ze eerst lezen en vervolgens moesten ze met de hele klas het verhaal reconstrueren. Op die manier moeten ze niet alleen actief participeren, maar leren ze ook van elkaar.”

“ De geschiedenis van Congo zit in het leerplan geschiedenis, dus in die lessen heb ik de historische context en actuele thema’s uit de doeken gedaan. Dat helpt om het verhaal te begrijpen.

Angelique Hoogstoel

VOORBIJ DE STEREOTYPEN

“Er zijn verschillende redenen waarom we voor Eva en Kristof gekozen hebben. Ten eerste wonen ze hier om de hoek en wisten we dat ze aan een boek aan het werken waren. Ten tweede kopen wij al onze boeken bij Replica, een kleine boekhandel vlak bij de school, en de boekhandelaar had Eva en Kristof ook al uitgenodigd voor een lezing en liet weten dat we korting konden krijgen via auteurslezingen.be. Ten derde zijn er op school verschillende leerlingen met wortels in de Afrikaanse diaspora. Black Lives Matter leeft dus wel heel erg. Afgelopen schooljaar werkten we ook al rond een aflevering van het VRT-programma ‘Leven in kleur’, over racisme in Vlaanderen. En we gingen met de klas naar de expo ‘Kinshasa (N)tóngá’ in Kanal, over de (koloniale) architectuur van de Congolese hoofdstad. Ten vierde vertelt het boek van Eva en Kristof over een stuk vergeten geschiedenis die een grote maatschappelijke urgentie heeft en die noodzakelijk is om toe te lichten. Tot slot zijn Eva en Kristof een gemengd koppel, net als Eva’s overgrootouders. Dat lijkt misschien een detail, maar voor onze leerlingen is dat een niet onbelangrijk gegeven. Het sluit heel erg aan bij de pedagogische visie op onze school, namelijk dat je trots mag zijn op je afkomst en wie je bent. Dat is de ook de oproep van Eva: om met elkaar te praten en vragen te stellen over de geschiedenis van je familie. We willen de polarisatie en de stereotypen overstijgen. We besteden veel aandacht aan het werken rond ‘heritage’ en willen focussen op verbinding. Wat ons allemaal verbindt, is onze Brusselse identiteit.”

GESCHIEDENIS IS GEEN DODE LETTER

“De auteurslezing was meer dan geslaagd en het was ook een meerwaarde dat ze met z’n tweeën waren. Eva vertelde vooral over het proces van het boek en haar familiegeschiedenis. Kristof is de researcher en de journalist die kritische vragen stelt. Hij had ook een reeks boeken bij die ze geraadpleegd hadden en er was achteraf echt interesse bij de leerlingen om daarin te kijken. Ze waren onder de indruk dat ze zo veel gelezen hadden. Daarnaast toonde de lezing heel goed aan dat geschiedenis geen dode letter is: het persoonlijke verhaal van Eva kwam binnen en de leerlingen bewonderden dat Eva daar ook mee naar buiten durfde te komen door er een boek over te schrijven. Mijn doel was dus zeker bereikt: laten zien dat je door een verhaal geraakt kunt worden én zin geven om verder te lezen. We hebben bij Replica ook een aantal boeken aangekocht voor de schoolbibliotheek, die leerlingen kunnen uitlenen.”

VOORBEREIDING IS KEY

De auteurslezing met Eva en Kristof was duidelijk het orgelpunt van een heel traject, dat volgens Angelique zeker voor herhaling vatbaar is. “Dit is echt zo’n belangrijk boek”, vertelt ze enthousiast. “Ik ga er volgend jaar zeker opnieuw mee aan de slag en raad ook andere leerkrachten aan om dat te doen. De grootstedelijke context van Molenbeek en Brussel sluit natuurlijk heel goed aan bij het boek, maar ook voor andere scholen kan het interessant zijn. Mijn tip: bereid de lezing goed voor. Als de

leerlingen de historische context kennen, kunnen ze het verhaal veel beter vatten. Ik heb op voorhand ook afgestemd met Eva en Kristof, zodat ze wisten welke fragmenten de leerlingen gelezen hadden. Ze waren trouwens de perfecte leerkrachten: ze hadden het ideale format voorbereid, met een goede inleiding, begeistertend vertellen en een activerend momentje tussenin.”

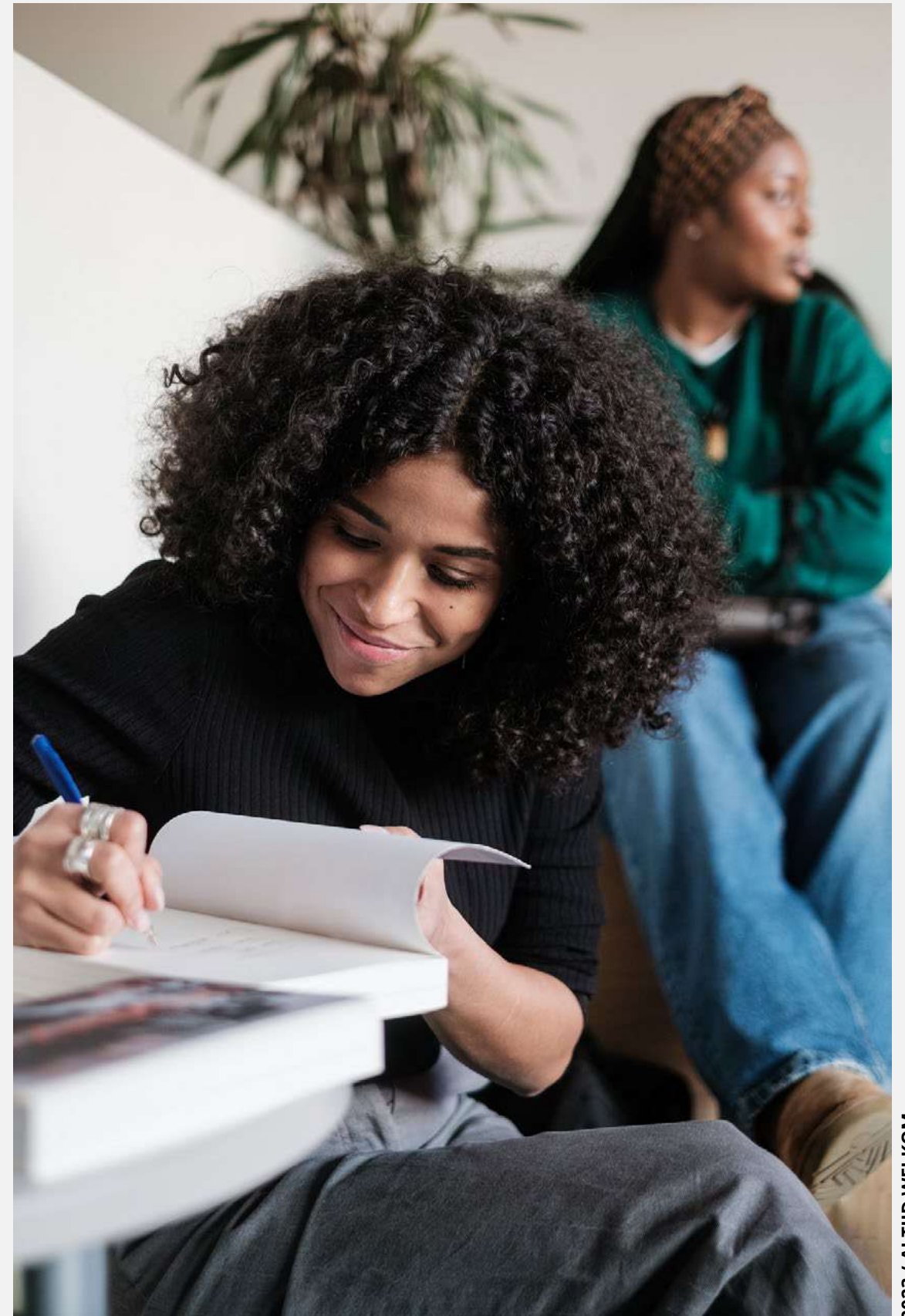
NOG MEER AUTEURS IN DE KLAS

Angelique is trouwens niet aan haar proefstuk toe als het erop aankomt om auteurs uit te nodigen in de klas. In het najaar was Yasmina El Messaoudi bijvoorbeeld te gast om te vertellen over haar boek 'Straatkat'. Angelique: "Ik ga haar volgend jaar zeker opnieuw uitnodigen. Ook haar auteurslezing hebben we eerst voorbereid in TALE: de leerlingen kregen de tijd om een stuk te lezen, aan elkaar voor te lezen en hun ervaringen te delen in sharing circles." Fikry El Azzouzi gaf in het verleden ook al meermaals een lezing en na de aanslagen in Brussel kwam Montasser AlDe'emeh spreken. Momenteel loopt in een andere klas ook een auteursresidentie met Arno Boey. Angelique: "Het is ongelooflijk om te zien hoeveel leermomenten dat oplevert en hoe trots de leerlingen zijn op wat ze bereiken. Ondanks hun aanvankelijke weerstand verliezen ze zich zo toch in verhalen. Wat kan ik nog meer wensen?"

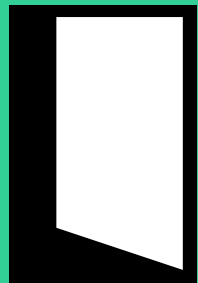
" Dit is echt zo'n belangrijk boek. Ik ga er volgend jaar zeker opnieuw mee aan de slag en raad ook andere leerkrachten aan om dat te doen.

Angelique Hoogstoel

MIJN PLEK

DE POORT AAN DE LANGE LEEMSTRAAT

“Ons nieuwe kantoorgebouw ligt niet langer in een statige, residentiële wijk maar pal in het midden van de stad. Wie hier buiten stapt, krijgt meteen het leven in het gezicht gesmeten. Sirenes, een tramlijn voor de deur of fietsers die een compromis proberen te sluiten tussen vaart maken en niet in de trambedding belanden: het is een veel drukker omgeving. Daarin zit voor mij ook een reality check en een schoonheid: literatuur staat niet los van de buitenwereld. Op straat passeren hier dagelijks duizenden verhalen.”

Yannick Geens is beleidsmedewerker theater en promoot proza en theater in het buitenland.

ELK VERHAAL TELT

Lees hier alles over de projecten die Literatuur Vlaanderen organiseert en ondersteunt om iedereen de kans te geven verhalen te vertellen en te kunnen genieten van het lezen van een boek. Kom onder andere meer te weten over de residenties van auteurs in het secundair onderwijs die deel uitmaken van het Leesoffensief.

Iedereen Leest

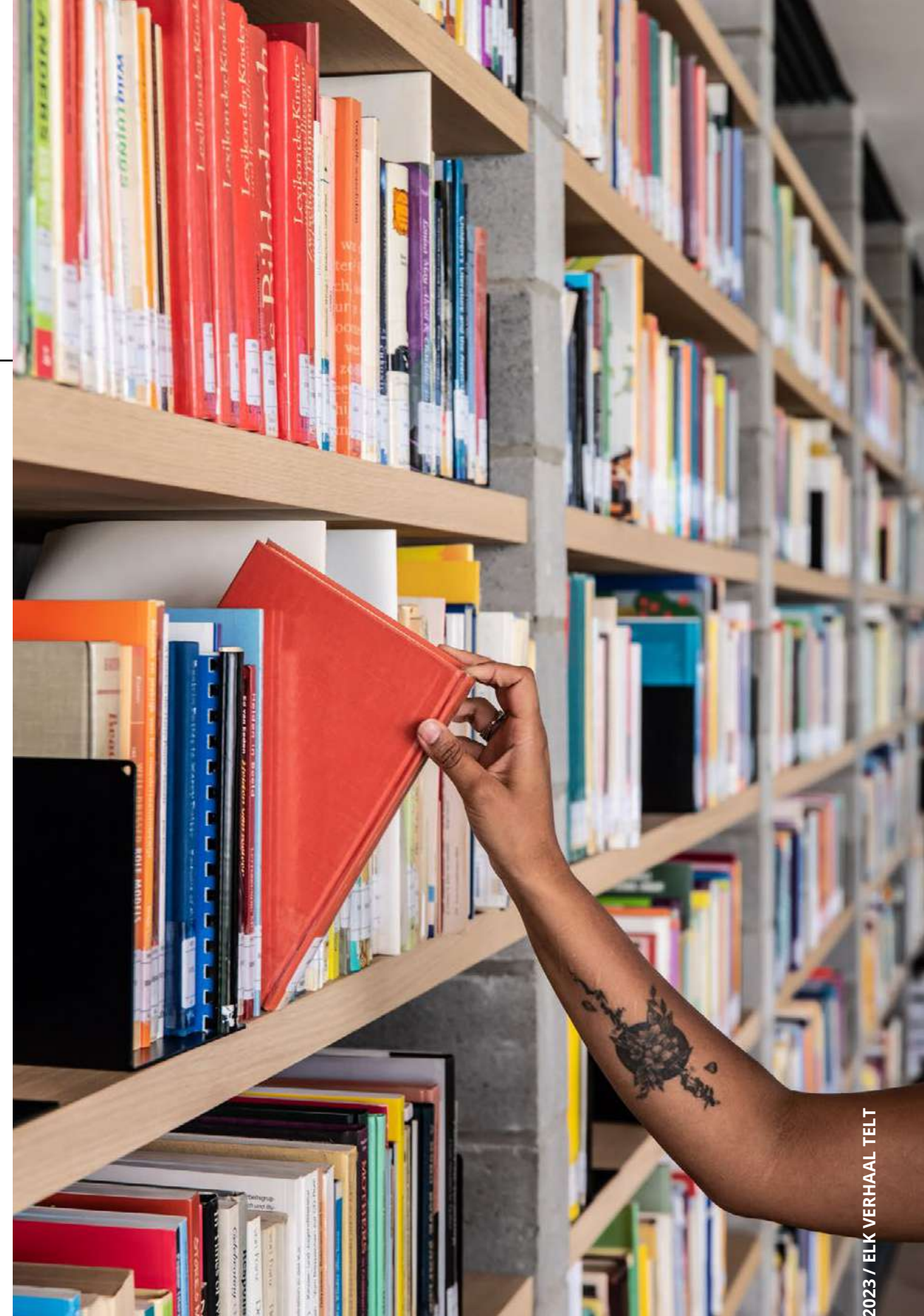
€ 1.554.650 (€ 1.417.650 werkingssubsidie
+ € 137.000 aanvulling Boekstart)

In een geïntegreerd letterenbeleid neemt leesbevordering een cruciale positie in. Om het leesbevorderingsbeleid te stroomlijnen en een optimale samenwerking te garanderen, sloten Iedereen Leest en Literatuur Vlaanderen een nieuwe beheersovereenkomst af, die loopt van 2022 tot 2026. Het team van Literatuur Vlaanderen overlegt geregeld met het team van Iedereen Leest en ook de adviescommissie letteren en samenleving heeft een jaarlijks gesprek met de organisatie.

VIJF SPEERPUNTEN

2023 is het tweede jaar waarin Iedereen Leest het meerjarenplan 2022-2026 ten uitvoer brengt. ‘Meer leesplezier, meer lezers!’ blijft daarin het uitgangspunt en de werking blijft zich enten op de vijf speerpunten die in het plan staan:

© Simon Bequoye en Iedereen Leest

1. Groeien als lezer

Iedereen Leest zet in op leesbevordering op drie vlakken: in de breedte (mensen aan het lezen krijgen), in de diepte (van leesmotivatie naar leesverdieping) en in de lengte (levenslang lezen).

2. Lezen, meer dan een boek

Lezers raken niet alleen geïnspireerd via het papieren boek, maar ook via audioboeken, podcasts, vlogs, apps, BookTube en online leescommunity's. Toegankelijke en inspirerende leesomgevingen blijven daarbij erg belangrijk om lezen bij meer mensen in het vizier te krijgen.

3. Lezen is goed voor je

Lezen zorgt voor ontspanning en stressreductie, het stimuleert ons concentratievermogen en onze inlevings- en verbeeldingskracht. Iedereen Leest wil bibliotheken, leesbevorderaars en welzijns- en zorginstanties helpen om meer aandacht te hebben voor de rol die lezen kan spelen in het gemeenschapswelzijn.

4. Lezers maak je samen

Met gebundelde krachten kunnen we samen met leesbevorderaars het verschil maken. Iedereen Leest wil lokale leesbevorderingsnetwerken stimuleren en streeft de nodige afstemming na op bovenlokaal en Vlaams niveau tussen verschillende sectoren.

5. Samen competent

Als referentieorganisatie wil Iedereen Leest leesbevoor- raars informeren en inspireren. Samen met professionals en vrijwilligers bouwt ze praktijkinzichten op. Kennis uit onderzoek is daarbij het fundament om succesvolle inter- venties te integreren in programma's en leertrajecten.

NOG NAUWER SAMENWERKEN

Heel wat organisaties vragen bij Literatuur Vlaanderen subsidie aan voor leesbevorderingsprojecten. Sinds 2020 werken we daarvoor samen met de experts van Iedereen Leest, de referentieorganisatie voor lezen en leesbevordering in Vlaanderen. Een organisatie die een aanvraag indient, kan op drie momenten inhoudelijke ondersteuning ontvangen van Iedereen Leest: voor ze de aanvraag indienen, na een positieve beslissing over de aanvraag en nadat hun project is afgerond.

Een aantal weken voor de indiendatum van de leesbevorderingsprojecten van Literatuur Vlaanderen krijgen geïnteresseerde organisatoren de mogelijkheid om met medewerkers van Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest in gesprek te gaan. Organisatoren krijgen zo de kans om hun idee af te toetsen en feedback en tips te ontvangen. In 2023 voerden we 36 gesprekken met potentiële aanvragers, dat zijn er acht meer dan in 2022. De gesprekken leveren steeds waardevolle input op.

Als de adviescommissie letteren en samenleving een positief advies geeft over een aanvraag, kan Iedereen Leest contact opnemen met de organisator en samen bekijken of bijkomend advies, begeleiding of inhoudelijke ondersteuning wenselijk is. Ook na afloop van een project wisselen Iedereen Leest en Literatuur Vlaanderen informatie uit, bijvoorbeeld om succesvolle projecten zichtbaar te maken. Zo willen we kennis delen in de brede sector en anderen inspireren.

© Michiel Devijver en Iedereen Leest

Tijdens het afgelopen jaar konden 19 leesbevorderingsprojecten die een subsidie kregen van Literatuur Vlaanderen op ondersteuning rekenen van Iedereen Leest. De organisatie trad op als aanspreekpunt en verbinder. Als de projecten moeilijkheden ondervonden of nood hadden aan advies, konden ze bij Iedereen Leest terecht voor praktische tips en inhoudelijke steun. Zes van die projecten goot Iedereen Leest ook in een mooi praktijkvoorbeeld dat andere organisaties kan inspireren en een helder beeld geeft over wat goed en minder goed werkt. Een reporter en fotograaf woonden een deel van het project bij en gingen in gesprek met de organisator, de deelnemers of de betrokken auteurs en begeleiders. Je vindt die praktijkverhalen op de website van Iedereen Leest onder Praktijk in de kijker.

DIT DEED IEDEREEN LEEST IN 2023

Hieronder een kleine greep uit de realisaties van Iedereen Leest in 2023. Bij elk speerpunt uit het meerjarenplan staat een praktijkvoorbeeld. Als je meer wilt weten, kun je terecht in [dit handige jaaroverzicht](#).

Boekstart voor kleuters

Eind 2023 stond de teller in Vlaanderen en Brussel op 282 Boekstartgemeenten. Boekstart wil ouders met jonge kinderen tot drie jaar laten genieten van boeken. Dat doen ze via boekenpakketten en het verhogen van de aandacht voor interactief voorlezen en het stimuleren van een taal- en leesklimaat in organisaties die met jonge kinderen werken.

Het eerste jaar van het piloottraject [Boekstart voor kleuters](#) werd afgerond. Bibliotheken deelden een Boekstartpakket voor kleuters uit aan omliggende scholen. Leerkrachten gingen vervolgens aan de slag met de verhalen. De boeken uit het pakket belandden nadien thuis, zodat ouders er samen met hun kleuter verder plezier aan beleven. In september startte tijdens een studiedag het tweede pilootjaar met 30 deelnemende bibliotheken.

#iedereenvoorlezen

Het tweejarige piloottraject [#iedereenvoorlezen](#) focust op interactief voorlezen aan kleuters en kinderen van de eerste graad van de lagere school. Het is een samenwerking tussen Iedereen Leest en de onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren (UGent). Door interactief voor te lezen wordt zowel ingezet op de leesmotivatie van de kinderen als op het stimuleren van verschillende aspecten van hun lees- en taalontwikkeling. Daarmee vormt die effectieve methodiek meteen een krachtig onderdeel van het lees- en taalbeleid op school. In oktober startten nog eens 20 nieuwe scholen, waarmee het totaal op 40 komt.

Geluk en jeugdliteratuur

De jeugdboekenmaand 2023 stond in het teken van 'geluk'. De campagne ging over passies, vrienden en andere zaken waar (jonge) lezers gelukkig van worden. Maar ook over de dagen dat ze zich minder goed, angstig of eenzaam voelen. Barbara Rottiers was meter van de campagne, die een hele reeks initiatieven bundelde. Zo organiseerde

© Simon Bequoye en Iedereen Leest

Iedereen Leest samen met de Universiteit Antwerpen een inspiratienamiddag ‘Geluk en jeugdliteratuur’ met verschillende bijdrages over de waarde van verhalen en lezen voor ons welzijn. Iedereen Leest werkte voor de Jeugdboekenmaand ook samen met Awel, de luisterlijn voor kinderen en jongeren. Wie in maart 2023 naar het nummer 102 belde, hoorde wachtpoëzie, ingelezen door ambassadeurs Barbara Rottiers en Bill Barberis. Ook was er aandacht voor de plaats van lezen in de zorgsector.

Eerste editie van de Vlaanderenleestdag

Wereldboekendag was dit jaar meteen ook de eerste editie van Vlaanderenleestdag. Het initiatief past in de campagne ‘Vrienden voor het lezen’ van de Vlaamse overheid en werd gecoördineerd door Iedereen Leest. Met de slogan ‘Pak een boek dat je pakt’ riep Iedereen Leest alle Vlamingen op om mee te lezen en zo lezen meer zichtbaar te maken. Op verschillende locaties werden unieke leesplekken ingericht, waar lezers konden samenlezen, in stilte lezen, naar verhalen luisteren of een voorleesmoment konden bijwonen. In de bib van Sint-Niklaas was er een Boekathon, in de senaat dan weer een mini-leesfestival. In totaal vonden er meer dan 100 activiteiten plaats.

© Simon Bequoye en Iedereen Leest

© Michiel Devijver en Iedereen Leest

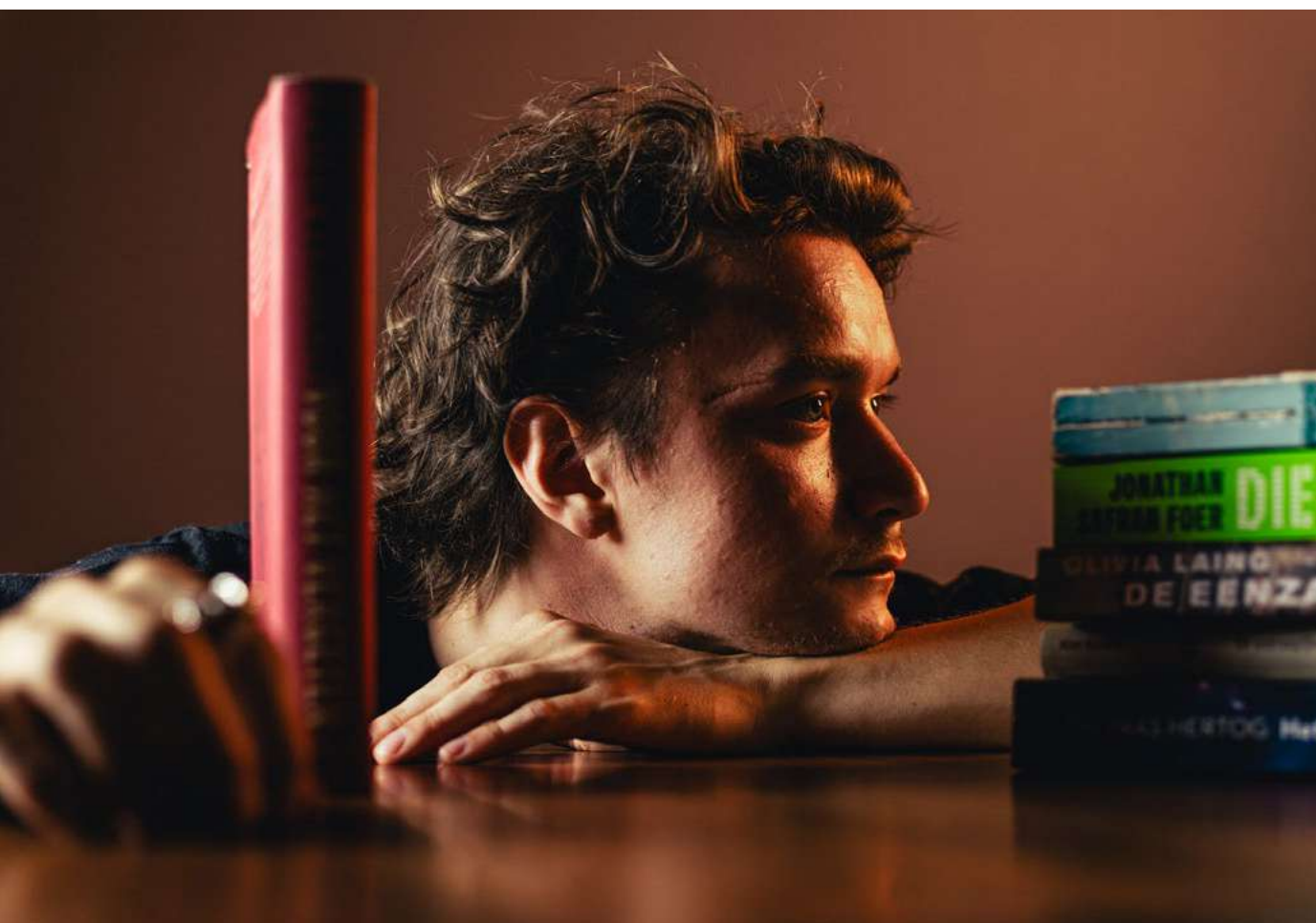
Leesjury

Zo’n 15.000 jongeren lazen mee met de Leesjury om zo hun favoriete boeken te bekronen. Al enkele jaren ziet Iedereen Leest het aantal juryleden stijgen. De kinderen en jongeren komen samen in zo’n 250 afdelingen met leesgroepen in scholen en bibliotheken (met ondersteuning van meer dan 1.300 begeleiders) of ze stemmen mee als internetjurylid. In 2023 zette Iedereen Leest een proeftraject ‘Leesjury-start’ voor kleuters op, waar 25 scholen en bibliotheken aan deelnamen. In samenwerking met Luisterpunt werden 42 Leesjury-titels beschikbaar gemaakt in Daisy-versie.

Voorleesweek

De Voorleesweek van 2023 stond in het teken van ‘Word jij mijn voorleesbuddy?’ Bijna 9.000 mensen gingen op die oproep in. Zij kregen extra ondersteuning in een online traject met tips over voorlezen. De campagne was een aanleiding om samen lezers te maken. Iedereen Leest tekende present op het vernieuwde boekenevenement Boetopia en beheerde er een luisterrijk voorleesbos waar tal van bekende en vrijwillige voorlezers kinderen en jongeren lieten genieten van verhalen.

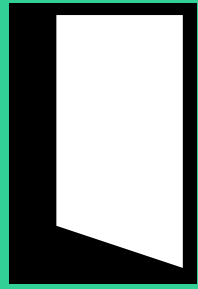
Een nieuwe vakbibliotheek

In 2023 namen Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest hun intrek in Hotel Dumont. Die verhuizing naar een nieuw kantoor leidde ook tot de opening van een nieuwe vakbibliotheek in een lichtrijk paviljoen. Meer dan 15.000 titels staan er verzameld: over jeugdliteratuur en leesbevordering, en uiteraard ook kinder- en jeugdboeken zelf. De vakbibliotheek van Iedereen Leest is toegankelijk voor iedereen – studenten, onderzoekers, bibliotheekmedewerkers, leerkrachten, Wikipedians – die hun kennis of praktijk wil verdiepen met achtergrondinformatie.

Nog meer inspirerende artikels en ondersteunend materiaal

Leesplezier centraal stellen, dat doet Iedereen Leest ook via haar website en andere media. Zo biedt ze een breed publiek inspiratie en handvaten om met lezen aan de slag te gaan. Denk maar aan de interviewreeksen ‘Leeswereld’ (die maar liefst 159.000 online bezoekers aantrok) of ‘In het atelier’.

**MIJN
PLEK**

DE BOEKENKASTEN IN HET TUINPAVILJOEN

“Ik vind het fantastisch om tussen de kinderboeken te lunchen, met zicht op de tuin. Het tuinpaviljoen is een heel fijne, lichte ruimte en vooral deze boekenkast is mijn favoriet. Veel van de boeken in deze kast heb ik zelf nog gelezen of voorgelezen gekregen, dus dat voelt heerlijk nostalgisch.”

Noa Heyndrickx is project-
medewerker auteursresidenties,
Elk verhaal telt en talentontwikkeling.

Het Leesoffensief

ACTIES IN 2023

De Vlaamse ministers van Onderwijs en Cultuur lanceerden eind 2021 samen Een Leesoffensief voor Vlaanderen, in 2022 herdoopt tot Vrienden voor het Lezen: Samen voor een Leesoffensief. De aanleiding voor die grootschalige campagne zijn de teleurstellende resultaten die Vlaanderen de voorbije jaren boekt bij internationaal vergelijkend onderzoek op het vlak van leesvaardigheid en leesmotivatie. De campagne telt meer dan 50 acties om de neerwaartse spiraal en de negatieve houding ten aanzien van lezen te doorbreken. Dat vergt een geïntegreerde aanpak waarbij een langetermijnperspectief primeert. De acties die in 2022 zijn gestart, werden in 2023 onverminderd voortgezet.

Naast de reguliere opdracht en werking rond leesbevordering voeren Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest ook bijkomende acties uit die rechtstreeks de doelstellingen van het Leesoffensief in het onderwijsveld dienen. Literatuur Vlaanderen organiseerde ook in 2023 auteursresidenties in het technisch en beroepsonderwijs. Iedereen Leest lanceerde een piloottraject binnen het

Boekstartprogramma, gericht op de eerste kleuterklas, en een tweejarig traject rond interactief voorlezen als bouwsteen voor een krachtig lees- en taalbeleid op school, met focus op de kleuterklas en eerste graad van het lager onderwijs.

AUTEURSRESIDENTIES

€ 161.624,95

Een auteursresidentie is een intensief traject dat focust op moeilijke lezers en niet-lezers. Een auteur gaat een semester lang in een middelbare school met leerlingen aan de slag rond lezen én schrijven: ze geven workshops en willen tieners zo de liefde voor lezen en schrijven bijbrengen. Eerder onderzoek toonde immers al aan dat je door te schrijven met moeilijke of niet-lezers de algemene leesvaardigheden ook versterkt. Creatief schrijven kan dus indirect leesbevorderend werken.

In het schooljaar 2022-2023 ging Literatuur Vlaanderen aan de slag met negentien auteurs en scholen en in het schooljaar 2023-2024 kwamen daar nog eens eenendertig trajecten bij. De auteursresidenties in scholen komen tot stand met steun van de Vlaamse Regering en passen in de Vlaamse campagne Vrienden voor het lezen – samen voor een leesoffensief. We zetten nadrukkelijk in op aansluiting bij de 16 sleutelcompetenties van de vernieuwde eindtermen.

Verschillende auteurs brachten al verslag uit van hun residentie op een secundaire school. Al die verslagen lees je op de website van auteurslezingen.be. Hierna alvast enkele getuigenissen.

Vuurverhalen voor veertien- en vijftienjarigen

Trui Hanoulle stond voor haar auteursresidentie in 2023 in een klas van het derde jaar Zorg & Welzijn in Tectura Groenkouter in Sint-Amandsberg bij Gent. Ze werkte met hen rond drie pijlers: voorlezen, een verhaal schrijven en kampvuur.

“Het kernstuk van mijn lessen is eenvoudig in uitleg, behoorlijk complex in uitvoering, zo zal gaandeweg blijken. De opdracht: praat met een vrouw die minstens twintig jaar ouder is dan jij. Praat minstens een uur met haar, op een avond, op een rustige plek, alleen met jullie tweeën. Bereid enkele vragen voor, over wat je zelf wilt weten en nog niet weet. Vraag haar naar twee verhalen. Luister. Vraag naar details. Luister nog. Neem het interview op met je telefoon. Maak ook een foto van haar. Of een tekening. Kies het verhaal dat je het boeiendst vindt. Schrijf het uit. Fantaseer erbij wat je niet weet. Veranderen mag maar respecteer haar verhaal. Overdrijf, verzin er een olifant bij of een wolf of een djinn. Zet een punt achter elke zin. Vertel je verhaal.

Wat ze uiteindelijk hebben geschreven, de verhalen van oudere vrouwen gemengd met hun eigen ideeën, blijken stuk voor stuk bijzonder. Ik corrigeer alleen spelling en fouten tegen het Nederlands. Vreemde zinsconstructies, maffe wendingen, onlogische sprongen in tijd, laat ik erin, zodat de stem van elke jongere en haar geïnterviewde blijft klinken. Ze hebben zichzelf en elkaar verrast. En de gezichten als ik de gedrukte boekjes kom brengen, spreken

boekdelen. Toevallig gebeurt dat in aanwezigheid van Koen Pelleriaux, afgevaardigd bestuurder GO! Onderwijs, het voltallige bestuur van de school, en zelfs een journaliste van Het Laatste Nieuws.

Tegen het eind van elke les wordt de klas omgebouwd, tafels gaan opzij, centraal het kampvuur, iedereen in een kring op de grond, duister. We leggen onze gsm's op houtblokken, met YouTube-video's van kampvuren en het geluid van knetterend vuur. In twee hoeken van de klas liggen gsm's met nachtgeluiden, krekels, uilen en wolven.

“ Tegen het eind van elke les wordt de klas omgebouwd, tafels gaan opzij, centraal het kampvuur, iedereen in een kring op de grond, duister.

Trui Hanouille

Het wordt muisstil. Verbazing over de verre geluiden. En dan spontane verhalen. Over echte wolven in Turkije die enkele jongeren al gezien hebben. Ze zoeken naar woorden, helpen elkaar om het juiste te vinden, luisteren naar elkaars spannende verhalen. In andere lessen krijgen we een operatieverhaal, een brandverhaal, migratieverhalen, een vierjarig zusje dat niemand wilde maar nu zo geliefd is, broer- en vaderverhalen en hoe die zich moeien met hun kledij. Discussie, gesprek. De jongeren staan te trappelen om aan de beurt te komen. Aanporren tot vertellen blijkt zelden nodig: de vlammen, het vuurgeknetter, de nachtgeluiden, en vooral het duister doen alles.”

Eenmaal over de drempel heen

Met 42 jongeren een psychologisch drama schrijven en publiceren: dat is het titanenwerk dat **Erik Persoons** samen met leerlingen van de tweede graad biotechnische wetenschappen heeft aangevat tijdens zijn auteursresidentie in Sint Jozef Geel.

“De eerste teksten die tot stand kwamen, waren nog wat terughoudend en algemeen, ze misten diepgang. Dat had ik wel verwacht. Zodra de leerlingen voelden dat mijn geloof in het slagen van dit project, maar ook mijn geloof in hun kunnen bleef pieken, geloofden ze zelf ook meer en meer in de goede afloop. Kun je geloven dat dit na de eerste samenkomsten een van de meest voorkomende opmerkingen was die de leerkrachten van de leerlingen kregen: ‘Waarom blijft Erik altijd zo positief?’

Eenmaal over de drempel heen, als je hen hebt kunnen raken, is het ongelooflijk hoe creatief, vindingrijk en fantasievol deze jongeren zijn. Ze werkten diverse plots uit waar ik zelf nooit aan zou gedacht hebben. Bij momenten was ik echt jaloers. Zoals ik al zei, waren ze in het begin niet overtuigd van hun eigen kunnen. Tot we een vijftal samenkomsten ver waren en het verhaal vorm begon te krijgen. Ik zag duidelijk dat mijn theoretische tips & tricks die ik aan het begin van elke samenkomst gaf, hen te lang duurden.

De zevende samenkomst was ongetwijfeld een hoogtepunt. De leerlingen hadden besloten om een psychologisch drama te schrijven dat zich grotendeels afspeelt op de afdeling psychiatrie van een ziekenhuis. Ze hadden echter geen flauw idee hoe zo’n afdeling eruitziet of hoe het er op de afdeling psychiatrie toegaat. Dus nodigde ik Inge uit, een borderlinepatiënte die ik al jaren ken en tot mijn vriendenkring mag rekenen. Haar uiteenzetting en getuigenis over haar opnames op de PAAZ sloegen in als een bom. Ook tijdens de vragenronde was het zo stil en waren de leerlingen zo aandachtig dat je een speld kon horen vallen. Oorspronkelijk had ik vijfenveertig minuten uitgetrokken

voor Inges bijdrage, maar na een uur moest ik ingrijpen en de vragenronde afsluiten. Het mocht echter niet baten, want het volgende uur, toen er moest geschreven worden, bleven de leerlingen Inge individueel met vragen bestormen als ze toevallig hun tafel passeerde.”

“ Eenmaal over de drempel heen, als je hen hebt kunnen raken, is het ongelooflijk hoe creatief, vindingrijk en fantasievol deze jongeren zijn.

Erik Persoons

© LUCID

Een podcast als audiostorytelling

Op vraag van de Sint Maartenschool in Beveren werkte **Eva De Groot**e tijdens haar auteursresidentie met de leerlingen van het vijfde jaar taal en communicatie een podcast uit over ‘vroeger en nu’. De jongeren schreven niet alleen teksten, maar interviewden verschillende generaties en trokken een echte opnamestudio in om de podcast in te spreken en te monteren. Na twee lessen waarin ze het over haar eigen werk had en de technische kanten van een podcast maken, ging Eva met de leerlingen aan de slag.

“Rond het onderwerp ‘Vroeger en nu’ kozen de leerlingen in duo’s voor een concreet thema, zoals muziek of uitgaan. Er moesten mensen geïnterviewd worden, bindteksten gemaakt, intro’s en outro’s verzonnen. Er moest nagedacht worden over structuur, montage en sounddesign. Een van de werksessies ging door in de studio bij mij thuis, waarvoor ik ook mijn partner inschakelde met wie ik audiowerk maak. Hij doet de montage en het sounddesign en gaf daar in een korte intro wat uitleg over. Ik geloof dat ik mag stellen dat dit voor de leerlingen een opwindende dag was. Vooral toen elke leerling apart een opname mocht maken in de studio.

We werkten tegen de klok om tegen de laatste les alles af te hebben. Het was krap maar het lukte. De leerkracht glom van trots toen we op onze laatste samenkomst naar de zes afleveringen van de podcast luisterden. We hielden een korte evaluatie waarbij ook mijn aanwezigheid onder de loep kwam te liggen. Onderweg was de band met de leerlingen week na week gegroeid. Niet bij iedereen had ik hetzelfde enthousiasme vastgesteld, maar bij de evaluatie bleek dat elke leerling met positieve feedback kwam over wat ik had gebracht en hoe ik hen had begeleid. Dat deed mij bijzonder veel plezier. Een geslaagd avontuur dus.”

“Onderweg was de band met de leerlingen week na week gegroeid.

Eva De Groot

Literatuur is werkelijk voor iedereen

Kenneth Swaenen is leraar en dichter. Met zijn poëzie probeert hij een brug te slaan om zo wat ertussen ligt niet verloren te laten gaan. Dat is ook wat hij probeerde tijdens zijn residentie in het Technisch Atheneum Den Biezerd in Niel. Samen met de leerlingen van het vierde jaar organisatie en logistiek maakte hij een podcast.

“Door korte werkvormen te hanteren, schreven de leerlingen best wel veel en waren onze sessies ook erg productief. Ze hebben me ook echt verrast met hun schrijfsels. Meermaals gebeurde het dat ik dacht dat iemand totaal niet geïnteresseerd was en niet wilde meewerken, om dan aan het eind van een sessie een papier op mijn bureau te vinden met een nieuw gedicht. Er waren ook leerlingen met een overduidelijk talent voor schrijven. Het is voor mij een beetje gissen of ze zich daarvan al bewust waren, maar als dat niet het geval was, kan een auteursresidentie werkelijk een openbaring zijn. Hopelijk motiveert het hen om te blijven schrijven, want dat is mijns inziens de enige manier om er beter in te worden.

Hoewel ik weinig feedback van de leerlingen zelf kreeg, hoorde ik van hun begeleiders en de leerkrachten op school dat de leerlingen het best fijn vonden. Ik gaf hen veel vrijheid en dat bleek ook een positieve impact te hebben. Naar verluidt waren ze best rustig en toegegeven, het is geen evidentie om drie lessen lang met poëzie bezig te zijn op een vrijdagochtend. Uiteindelijk hadden ze zoveel

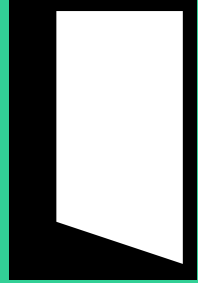
geschreven dat de leerlingen zelf een selectie konden maken voor de podcast. Het was voor mij ook fijn om hen voor de opnames even apart te kunnen nemen. Poëzie heeft toch iets kwetsbaars en dan is het mooi om dat in alle rust te kunnen registreren. 4 ORLO heeft het wat mij betreft dan ook fantastisch gedaan. Ik hoop dat het project heeft kunnen aantonen dat literatuur werkelijk voor iedereen is. Dat is alleszins een boodschap die ik als schrijver graag mee uitdraag.”

“ Meermaals gebeurde het dat ik dacht dat iemand totaal niet geïnteresseerd was en niet wilde meewerken, om dan aan het eind van een sessie een papier op mijn bureau te vinden met een nieuw gedicht.

Kenneth Swaenen

MIJN PLEK

DE TRAP IN HET ONTHAAL

“Het onthaal is de mooiste ruimte van ons nieuwe pand en de plek waar mijn werkdag begint. Mijn eerste gesprek of groet vindt meestal hier plaats, met een koffie in de hand en een blik op het voorpaginanieuws. Ook ben ik dol op het dramatische decor in deze ruimte: de statige trap die nostalgisch en huiselijk kraakt, de pronkerige balustrade en de hoge plafonds maken een plechtige indruk en zorgen tegelijkertijd voor een komisch of zelfs kitscherig effect.”

Arman Erdil is beleidsmedewerker de Boon, literaire projecten en organisaties, literaire uitwisselingen en strips.

“De derde trede van het tweede deel van de trap is niet mijn favoriete plek, maar wel een plek waar ik iets mee heb: daar is iets mee aan de hand. Ik weet niet wat, maar er is iets mee. Iets wat mij uit mijn lood slaat. Iets waar ik over struikel. Iets wat mij wakker maakt of houdt.”

Rein Desmet biedt ondersteuning bij internationale promotie en projecten.

DE KANTL

€ 40.000

Literatuur Vlaanderen werkt samen met de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde (KANTL) voor de literaire canon. De KANTL ontplooiëde een reeks activiteiten rond de canon, maar al snel werd duidelijk dat er nood was aan meer samenhang. Tegelijk bleef de promotie van literair erfgoed ook wat onderbelicht in de werking van Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest. Daarom zocht de KANTL nadrukkelijk de samenwerking met beide organisaties op.

De jaarlijkse samenwerking werd in 2021 verankerd in een samenwerkingsovereenkomst voor de beleidsperiode 2021-2025. Omdat de leesbevorderingsactiviteiten daarin zo centraal staan, naast de ondersteuning van auteursgenootschappen, buigt ook de adviescommissie letteren en samenleving zich over de plannen van de KANTL om constructieve feedback te geven. Tijdens een jaarlijks gesprek zitten vertegenwoordigers van Literatuur Vlaanderen, Iedereen Leest, de adviescommissie en de KANTL samen om uit te wisselen en af te stemmen.

Extra middelen

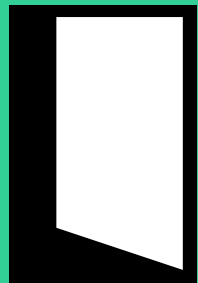
In 2022 kreeg de KANTL een eenmalige toekenning van € 64.448 voor de uitbreiding van de educatieve activiteiten in het kader van het Leesoffensief. In 2023 finaliseerde de KANTL dat project in vorm van een didactische methode rond interactief voorlezen onder

de noemer de Samenlezing. De Samenlezing richt zich vooral op leerlingen van de tweede en derde graad secundair onderwijs, met een focus op leerlingen uit de richtingen dubbele finaliteit en arbeidsmarkt. De methode stimuleert open gesprekken over teksten, waardoor diversiteit binnen de klas wordt erkend en gewaardeerd. In dat kader ontwikkelde de KANTL de website literairecanonindeklas.be, waar kant-en-klare leermiddelen, een inspiratiegids en video's van voorleeskunstenaar Evi Rosier te vinden zijn. In het najaar van 2023 trok Evi naar verschillende middelbare scholen om workshops te geven. Via auteurslezingen werkte Literatuur Vlaanderen mee aan de promotie van die website: op auteurslezingen.be bundelen we een reeks auteurs die tijdens hun lezing met leerlingen aan de slag gaan met de literaire canon.

Canonfestival

De KANTL bouwde in 2023 verder op de inspanningen die ze in 2022 al verrichtte in het kader van de Canonenquête en het Canonfestival. Zo organiseerde de KANTL verschillende evenementen voor het onderwijs en het brede publiek die het gesprek over de literaire canon op de agenda plaatsten. Ook bood ze activiteiten aan waarmee geïnteresseerde organisaties zelf makkelijk aan de slag konden. Zo probeert de KANTL het gesprek over de literaire canon aan te wakkeren. Dat levert waardevolle ideeën voor de invulling van de 'blinde vlekken' in de canon die worden overgemaakt aan de canoncommissie met het oog op de herziening van de canon in 2025.

MIJN PLEK

DE INGANG LANGS DE VAN NOORTSTRAAT

“Het fijne aan binnenkomen via de Van Noortstraat vind ik niet de oude (en ietwat lelijke) garagepoort, maar wel het uitzicht op het tuinpaviljoen. De bibliotheek is mijn favoriete onderdeel van de nieuwe plek, en via deze ingang heb je daar als eerste zicht op. 's Ochtends word ik daarnaast altijd een beetje vrolijk van het zien van de schattige Voorleesweek-figuurtjes van onze collega's bij Iedereen Leest.”

Justine Demeulenaere verving in 2023 eerst Stefanie en ondersteunde team Vlaanderen voor doelgroepgerichte literaire publicaties, leesbevordering en talentontwikkelingsbeurzen. Daarna verving ze Marieke als beleidsmedewerker proza en promootte ze proza in het buitenland.

COMMUNICATIE

Interne communicatie

INSPIRATIEDAGEN

In 2023 organiseerde Literatuur Vlaanderen zes inspiratiedagen. Alle teamleden reserveren die dagen in hun agenda, maken geen andere afspraken en komen samen om dieper in te gaan op een thema of om een opleiding te volgen. Ook stellen de collega's aan elkaar hun projecten en successen voor, zodat de volledige werking van Literatuur Vlaanderen voor elk teamlid zichtbaar wordt. We leren de literaire sector bovendien beter kennen, bijvoorbeeld door een auteurslezing of een rondleiding.

In het voorjaar van 2023 stonden de inspiratiedagen in het teken van de verhuizing naar Hotel Dumont. We maakten tijd om het gebouw en onze nieuwe werkplekken te leren kennen, staken de handen uit de mouwen in de tuin, bij de inrichting van onze kantoren en bij het in- en uitpakken. Later op het jaar hielden we samen met RoSa vzw een inspiratiesessie over werkbeurzen en gender, en zette onze vertrouwenspersoon Esther ons aan het denken over welzijn op het werk.

We bleven voor de inspiratiedagen in 2023 vooral in ons eigen, nieuwe huis, maar gingen ook op bezoek bij de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. In november trokken we met het hele team naar Kortrijk: we lieten ons inspireren door boekhandel Theoria en Boektopia.

INTRANET

In 2023 voerden we voor de interne communicatie een hele nieuwe manier van digitaal werken in, waarbij we programma's als Teams en OneNote leerden gebruiken. Het sluitstuk van die omschakeling was de invoering van een intranet. Wanneer de laptops van collega's aangaan, zien ze meteen wat het nieuws van de dag is op onze communicatiekanalen, naar welk evenement we samen aftellen of wie die dag jarig is. Daarnaast is het nu veel makkelijker om snel een foto, een logo of het juiste sjabloon voor een brief te vinden. Via het intranet communiceren we ook nieuws over ons team, waardoor de interne nieuwsbrieven van vroeger overbodig worden.

Communicatiebeleid

ONTMOETINGEN

De verhuizing naar Hotel Dumont zorgde in 2023 al meteen voor een nieuwe dynamiek. Niet alleen omdat het de samenwerking met de collega's van Iedereen Leest nog hechter maakt, maar ook omdat we nu kantoor houden in een echt open huis. Een huis waarbij we de deuren letterlijk en figuurlijk openzetten voor de sector. Dat deden we in september tijdens drie drukbezochte opendeurdagen.

Maar we verwelkomden voor het eerst ook literaire makers bij ons in huis met vragen over de werkbeurzen. Onder de noemer **Liever live** konden ze op twee momenten in aanloop naar de deadline langskomen met hun vragen en twijfels, en daarover praten met team- en commissieleden van Literatuur Vlaanderen. De opkomst was beperkt, maar zowel de makers, team- als commissieleden die er waren, waren enthousiast over het experiment. Door met elkaar te praten haalden we misverstanden en foute veronderstellingen onderuit in beide richtingen.

Op 16 februari 2023 organiseerden we voor het eerst sinds de coronacrisis nog eens een **nieuwjaarsdrink voor de sector** in De Studio in Antwerpen. We begonnen de namiddag met een inspiratiemoment voor onze commissieleden, met sessies over de adviescommissie als poortwachter (door hybrid) en over genderevenwicht bij de beoordeling van werkbeurzen (door RoSa). Aansluitend verwelkomden we meer dan 300 genodigden om te klinken op het nieuwe jaar. De massale opkomst bewees nog maar eens de nood aan ontmoetingen met elkaar, en de rol van Literatuur Vlaanderen om alle spelers in de boeken- en letterensector met elkaar te verbinden.

En aan het eind van het jaar, op donderdag 30 november 2023, kwam op initiatief van het BoekenOverleg een tachtigtal mensen uit de boeken- en letterensector naar Hotel Dumont om met elkaar in gesprek te gaan over inclusie en diversiteit. Tijdens maximaal vijf een-op-eengesprekken van telkens 20 minuten konden de deelnemers vragen over inclusie en diversiteit aan elkaar stellen, of net ervaringen en expertise delen. Tussen de gesprekken door konden ze zich laten inspireren door praktijkverhalen van drie organisaties buiten de sector.

NIEUWSBRIEVEN

Literatuur Vlaanderen zette in 2023 verder in op haar contentmarketingstrategie, die in de zomer van het jaar voordien van start ging met de lancering van **vier thematische nieuwsbrieven**. Die blijken erg goed te werken, het aantal abonnees steeg gemiddeld met 36% op één jaar tijd. Niet minder dan 60% van de abonnees opent (en leest) de nieuwsbrieven.

VERHALEN

We gingen ook opnieuw op zoek naar verhalen in woord en beeld die onze doelgroepen kunnen inspireren. Doorheen dit jaarverslag weven we enkele van die verhalen van auteurs, vertalers, uitgevers en organisatoren. Zo lees je onder andere:

- hoe auteurs en organisatoren van auteurslezingen ontmoetingen met elkaar ervoeren;
- welke tips Jos Geysels gaf aan Willem Bongers-Dek, die hem opvolgde als voorzitter van het BoekenOverleg;
- hoe collega Patrick terugkeek op zijn bezoek aan Boedapest, en vooral op de presentatie van drie Vlaamse boeken in Hongaarse vertaling;
- hoe bezoekers de nieuwe werk- en ontmoetingsplek van Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest beleefden tijdens de opendeurdagen;
- hoe het BoekenOverleg met Elk verhaal telt professionals uit de letterensector samenbrachten om hun ervaringen over inclusie in de sector met elkaar te delen;
- wat vertalers allemaal meemaakten in het Vertalershuis in Antwerpen;
- hoe auteurs terugkijken op hun residenties op middelbare scholen.

SOCIALE MEDIA EN WEBSITES

Het hart van onze contentmarketingstrategie ligt bij de thematische nieuwsbrieven. Uiteraard blijven we actief op sociale media, waar we de inspirerende verhalen uit de nieuwsbrieven delen, en waar we doorverwijzen naar de verschillende websites van Literatuur Vlaanderen. Via Facebook willen we nieuwe doelgroepen bereiken en informatie verspreiden, via LinkedIn trachten we het vertrouwen van onze doelgroepen in onze organisatie te vergroten, en op Instagram willen we Literatuur Vlaanderen als merk positioneren.

SOCIALE MEDIA

FACEBOOK

Aantal volgers
op 01/01/2023

Aantal volgers
op 01/01/2024

5365

5643

↑ +5%

5842

5900

↑ +1%

1792

1914

↑ +7%

INSTAGRAM

Aantal volgers
op 01/01/2023

Aantal volgers
op 01/01/2024

3081

3508

↑ +14%

1595

1869

↑ +17%

573

963

↑ +68%

LINKEDIN

Aantal volgers
op 01/01/2023

Aantal volgers
op 01/01/2024

1595

2369

↑ +50%

WEBSITES

Literatuur Vlaanderen beheert drie websites:

www.literatuurvlaanderen.be

www.flandersliterature.be

www.auteurslezingen.be

NIEUWSBRIEVEN

Aantal abonnees
op 01/01/2023

Aantal abonnees
op 01/01/2024

MET OPEN MOND

2443

2846

↑ +16%

9 nieuwsbrieven in 2023 | **52,52%** open rate

NADRUK

799

1255

↑ +57%

3 nieuwsbrieven in 2023 | **67,99%** open rate

ACTUEEL

1953

2396

↑ +23%

7 nieuwsbrieven in 2023 | **59,09%** open rate

SUCCES GEBOEKT

886

1351

↑ +52%

6 nieuwsbrieven in 2023 | **59,09%** open rate

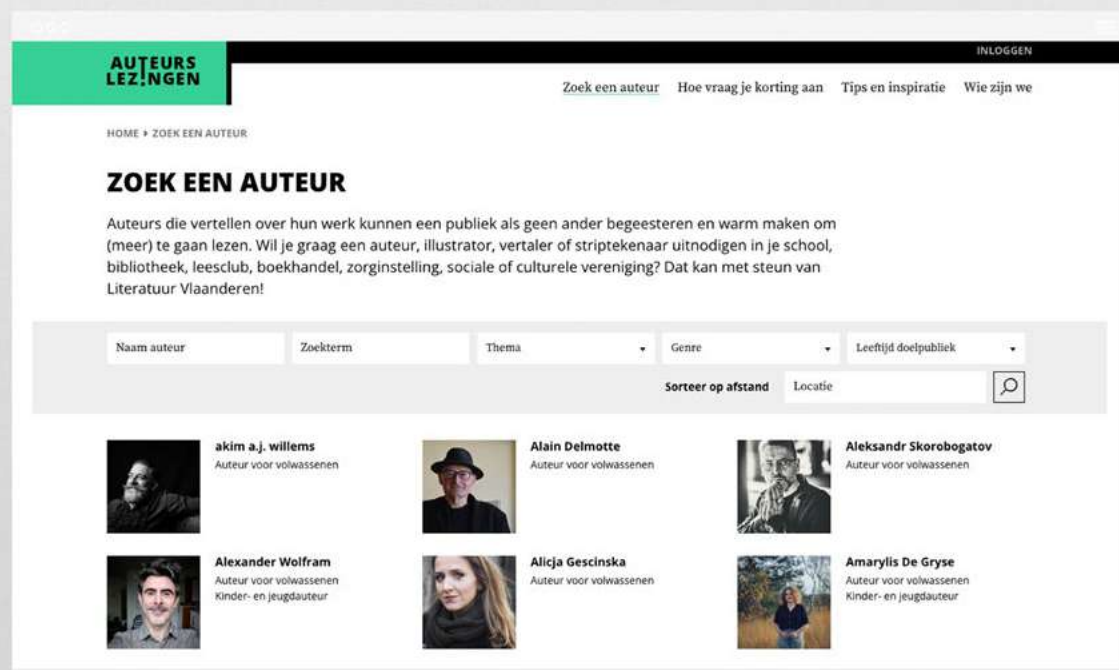

NIEUWE WEBSITE AUTEURSLEZINGEN

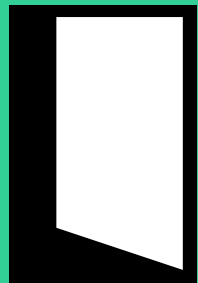
In januari 2023 lanceerden we een nieuwe website voor auteurslezingen. Dat is nu een sterke contentwebsite waarin auteurs hun lezingen aantrekkelijk kunnen voorstellen. Organisatoren krijgen er ook tips en inspiratie voor een goede lezing en kunnen dankzij handige filters zoeken in het brede aanbod. Zo bundelden we voor leerkrachten enkele auteurslezingen over historisch bewustzijn en literaire klassiekers. We maakten ook een reportage van de Voorleestoer in Sint-Niklaas en gingen met een videoreporter op bezoek bij twee auteurslezingen in de klas – in een middelbare school in Dendermonde en in een lagere school in Lummen.

Aan de achterkant zit bovendien een systeem waarmee kortingsaanvragen voor lezingen aangevraagd, beheerd, toegekend en uitbetaald kunnen worden. Dat nieuwe systeem is al een jaar operationeel, maar we blijven werken aan kleine en grote verbeteringen die de site nog gebruiksvriendelijker maken voor iedereen. Zo bespaart team auteurslezingen tijd op eenvoudige handmatige taakjes en kunnen de collega's meer focussen op de échte kern van hun werking: auteurs en organisatoren ondersteunen om zo veel mogelijk goede lezingen in Vlaanderen mee mogelijk te maken. Er is nu ook ruimte om de werking voor gesubsidieerde auteurslezingen beter af te stemmen op het onderwijs, een van de acties uit het Leesoffensief. Ten slotte kunnen we de data uit de website beter bekijken en analyseren, wat ook goed is om de vinger aan de pols te houden. Voor de verbeteringen aan de website kregen we een subsidie van Cultuurconnect van € 4.000, die bedoeld is voor digitale innovatie in de cultuursector.

**MIJN
PLEK**

DE KOFFIEMACHINE IN HET KEUKENTJE AAN HET ONTHAAL

“Bij de machine staan wachten op een koffietje met wat havermelk: de ideale pauze. Ik maak mijn hoofd even leeg, en ook de vaatwasmachine. Ik doe een babbeltje met Valérie aan het onthaal, of met wie net aankomt voor een vergadering in de Salon. En dan moet ik echt weer die statige trap op en aan de slag.”

| **Els Aerts**, coördinator communicatie.

Publicaties

POSTKAARTJES

In 2023 publiceerden we opnieuw enkele postkaartjes.

Auteurslezingen

Op verzoek van CANON Cultuurcel maakten we een postkaartje ter promotie van auteurslezingen. Dat kaartje werd samen met een leespakket verspreid bij bijna 3.000 Vlaamse basisscholen. Ook het magazine Beste Boekenjuf/meester dat in het pakket zit, besteedt aandacht aan de meerwaarde van auteurslezingen in de klas. Auteurs en illustratoren zijn immers de beste leesambassadeurs en vertellen met veel plezier over hun werk. Zo tonen ze kinderen hoe fijn lezen wel is.

Buren van Hotel Dumont

Omdat de werken aan Hotel Dumont, het pand waarin Literatuur Vlaanderen in 2023 introk, langer duurden dan gepland en hinder veroorzaakten voor de buren, maakten we in januari 2023 opnieuw een postkaartje om hen te bedanken voor hun begrip en geduld. In juni konden we

met een laatste postkaartje dan eindelijk het verlossende nieuws brengen dat de grote werken en onze verhuizing achter de rug waren. Via een QR-code konden de buren zich inschrijven om op de hoogte te blijven van de buurtwerking van Hotel Dumont. Die hopen we in 2024 op gang te trekken.

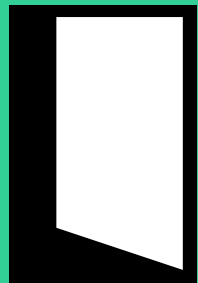

NIEUWE BOEKENFICHES OP FLANDERSLITERATURE.BE

NIEUWE BOEKENFICHES OP FLANDERSLITERATURE.BE

NIEUWE BOEKENFICHES OP FLANDERSLITERATURE.BE

**MIJN
PLEK**

DE STATAFEL OP DE EERSTE VERDIEPING

“Ik hou van de hal met de statafel op de eerste verdieping in Hotel Dumont. Het is het kruispunt tussen de verschillende bureaus van Literatuur Vlaanderen en je komt er altijd iemand tegen die je al even niet meer hebt gezien. De passage van mensen vind ik uiterst gezellig. Ook de doorkijkjes naar de bureaus met de glasramen vind ik altijd weer prachtig.”

Lotte De Snijder,
communicatiemedewerker.

CIJFERS

Balans

ACTIVA

De immateriële vaste activa bleven ongeveer op het niveau van 2022. Er waren in 2023 geen nieuwe investeringen op het vlak van software.

Bij de materiële vaste activa was er een grote toename van € 572.867. Dat kwam door de investeringen en bouwwerken voor de renovatie van Hotel Dumont, de bouw van een nieuw tuinpaviljoen en de kantoorinrichting op de nieuwe locatie. Al die investeringskosten werden vanaf mei 2023 afgeschreven, het moment waarop we naar de nieuwe locatie verhuisd zijn. De activa in aanbouw kwamen door die beweging op nul.

De financiële vaste activa zakten van € 14.196 naar € 2.381. Dat had te maken met de vrijgave van huurwaarborg op de vorige locatie.

Bij de vorderingen op ten hoogste één jaar zijn de vorderingen bij klanten met € 39.255 een beetje verlaagd. De overige vorderingen zijn fors verlaagd van meer dan € 2.000.000 naar € 594.526,95. Dat was het gevolg van

investeringsubsidies voor het (ver)bouwproject die we in de loop van 2023 effectief ontvangen hebben. Er staat nog een bedrag van € 220.606 open dat we zullen ontvangen na de realisatie van Kunst in Opdracht. We ontvingen het openstaande saldo van het Europese project Every Story Matters. En de Taalunie kende ons in 2023 al een subsidie toe voor de voorbereiding en uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren in oktober 2024.

De over te dragen kosten zijn wat gestegen tegenover vorig jaar en het fictieve saldo van de bankrekening is wat gedaald.

PASSIVA

Op 31 december 2023 bedroeg het eigen vermogen € 4.063.049,67. Dat is een daling van € 214.603 die toe te schrijven is aan de combinatie van een negatief jaarresultaat van € -152.286,18, toevoegingen aan de bestemde reserves en opnames van bestemde reserves. Vanaf mei 2023 werden ook de investeringsubsidies van de stad Antwerpen en de Vlaamse overheid voor het (ver)bouwproject afgeschreven.

Bij de jaarafsluiting werden deze toevoegingen aan de reserves goedgekeurd:

Bestemde reserve BoekenOverleg	€ 1.897,17
Bestemde reserve 25 jaar Literatuur Vlaanderen	€ 27.500,00

Daarnaast waren er ook deze opnames:

Bestemde reserve verhuizing	€ 18.907,82
Bestemde reserve lerend netwerk	€ 21.059,72
Bestemde reserve onderzoek	€ 1.194,00
Bestemde reserve letteren en samenleving	€ 10.000,00
Bestemde reserve auteurslezingen	€ 16.000,00
Bestemde reserve ondersteuning vertalers	€ 26.000,00
Bestemde reserve talentontwikkeling	€ 14.000,00
Bestemde reserve literaire uitwisselingen	€ 13.278,93
Bestemde reserve BoekenOverleg	€ 10.000,00

Het overgedragen resultaat van het boekjaar 2023 bleef met € 276.791,10 positief. Er was een afname van € 51.242 ten opzichte van 2022.

De schulden op ten hoogste één jaar daalden met € 413.565. Er was zowel een afname van schulden op leveranciers (dat ging voornamelijk over subsidies die nog niet of nog niet volledig zijn betaald) en van te ontvangen facturen. Dat laatste had te maken met werkzaamheden

aan het bouwproject die in november en december 2022 plaatsvonden, maar waarvan we de factuur pas in januari 2023 ontvingen.

Ook de schulden op belastingen, bezoldigingen en sociale lasten daalden licht. Dat had te maken met een stevige daling van de verschuldigde BTW en een kleine stijging van nog te betalen RSZ. Verder werd er door wijzigingen in het personeelsbestand een kleinere provisie voor vakantiegeld aangelegd dan bij de vorige jaarafsluiting.

De over te dragen werkingstoelagen daalden met € 644.734. Dat had te maken met kosten die in 2023 werden gemaakt voor projecten waarvoor er al eind 2021 werkingstoelagen op de balans werden gezet en die in 2023 in opbrengst werden genomen. Ook ontvingen we in 2023 werkingmiddelen waarvan € 175.500 pas in 2024 en 2025 zal worden aangewend.

Kosten die in 2023 werden gemaakt, waarvoor we eind 2021 al middelen op de balans hebben gezet:

- € 150.000 voor de uitreiking van de Boon in 2023.
- € 131.556 kosten die in 2023 werden gemaakt voor de voorbereiding van het Nederlands-Vlaamse gastland-schap op de Leipziger Buchmesse in 2024.
- € 363.176 gerealiseerde kosten voor het Leesoffensief en meer bepaald € 137.000 voor Iedereen Leest voor Boekstart en € 226.176 voor de auteursresidenties op scholen in 2023.

Ontvangsten in 2023 die worden overgedragen naar 2024:

- De overdracht van € 93.333 naar de volgende boekjaren voor de ondersteuning van Folio in 2024 en 2025.
- De overdracht van € 59.879 voor de organisatie van de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren in 2024.
- De overdracht van € 22.287 voor kosten in het kader van het flankerend beleid voor Boektopia die pas begin 2024 gemaakt werden.

Het balanstotaal van Literatuur Vlaanderen bedroeg op 31 december 2023 € 6.904.101,43. Dat was een daling van € 1.097.400,32 als gevolg van de hierboven geschetste positieve en negatieve bewegingen.

	ACTIVA	31/12/2023	31/12/2022
	VASTE ACTIVA	3.615.090,53	3.056.260,84
	IMMATERIELE VASTE ACTIVA	41.372,51	43.594,37
214000	Software	329.485,66	298.267,66
214009	Geboekte afschrijving software	-288.113,15	-254.673,29
	MATERIELE VASTE ACTIVA	3.571.336,38	2.998.469,78
	INSTALLATIES MACHINES EN UITRUSTING	1.231,78	1.935,59
230000	Machines en uitrusting	3.519,14	3.519,14
230009	Geboekte afschrijvingen machines en uitrusting	-2.287,36	-1.583,55
	MEUBILAIR EN ROLLEND MATERIEEL	248.106,23	58.765,51
243000	Hardware	166.410,01	161.223,96
243009	Geboekte afschrijving hardware	-134.379,24	-106.494,88
244000	Kantoormeubilair	245.665,91	17.166,75
244009	Geboekte afschrijving kantoormeubilair	-29.590,45	-13.130,32
	LEASING EN SOORTGELIJKE RECHTEN	3.321.998,37	0,00
250180	Gebouw in erfpacht - Paviljoen	1.785.769,72	0,00
250189	Afschrijving op gebouw in erfpacht - Paviljoen	-36.061,87	0,00
250190	Gebouw in erfpacht - Hotel Dumont	1.604.434,10	0,00
250199	Afschrijving op gebouw in erfpacht - Hotel Dumont	-32.143,58	0,00
	OVERIGE MATERIËLE VASTE ACTIVA	0,00	0,00
261000	Inrichting gebouwen	0,00	60.476,38
261009	Geboekte afschrijvingen inrichting gebouwen	0,00	-60.476,38
	ACTIVA IN AANBOUW EN VOORUITBETALINGEN	0,00	2.937.768,68
270180	Vaste activa in aanbouw Paviljoen	0,00	1.629.913,54
270190	Vaste activa in aanbouw Hotel Dumont	0,00	1.307.855,14
	FINANCIELE VASTE ACTIVA	2.381,64	14.196,69
	ANDERE FINANCIELE VASTE ACTIVA	2.381,64	14.196,69
	<i>Vorderingen en borgtochten in contanten</i>	<i>2.381,64</i>	<i>14.196,69</i>
2880	Huurwaarborg	0,00	11.815,05
28800	Huurwaarborg vertalershuis	2.183,33	2.183,33
2881	Provisie sociaal secretariaat	198,31	198,31
	VLOTTENDE ACTIVA	3.289.010,90	4.945.240,91
	VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE 1 JAAR	761.040,60	2.288.534,10
	HANDELSVORDERINGEN	166.513,65	205.768,52
400000	Klanten	155.699,73	131.243,33
404000	Te innen opbrengsten	6.942,38	0,00
404100	Te ontvangen CN's	3.871,54	2.074,15
408000	Leveranciers - debiteuren	0,00	72.451,04
	OVERIGE VORDERINGEN	594.526,95	2.082.765,58
411200	BTW te herzien	0,00	2.724,78
413000	Te ontvangen subsidies Vlaamse overheid	318.170,84	320.000,00
413100	Te ontvangen subsidies Europese projecten	0,00	59.220,00
413110	Te ontvangen subsidie Taalunie	55.750,00	0,00
413910	Te ontvangen investeringssubsidies (ver)bouwproject	220.606,11	1.700.000,00
416400	Vordering op personeel	0,00	820,80
	OVERLOPENDE REKENINGEN/ACTIEF	114.804,55	79.807,42
490000	Over te dragen kosten	114.804,55	79.807,42
	LIQUIDE MIDDELEN	2.413.165,75	2.576.899,39
550011	ING rekening fictief saldo	2.409.749,89	2.573.491,92
55020	ING debetrekning	3.394,15	3.385,76
5701	Kantoor-kassa	21,71	21,71
	TOTAAL ACTIVA	6.904.101,43	8.001.501,75

PASSIVA		31/12/2023	31/12/2022
EIGEN VERMOGEN		4.063.049,67	4.277.652,57
RESERVES		751.075,29	852.118,59
BESCHIKBARE RESERVES		751.075,29	852.118,59
133002	Bestemde reserve Prijs der NL Letteren	10.978,93	10.978,93
133003	Bestemde reserve lerend netwerk	0,00	21.059,72
133004	Bestemde reserve interne processoftware	80.000,00	80.000,00
133005	Bestemde reserve verhuis	417.951,19	436.859,01
133006	Bestemde reserve kunst in opdracht	30.000,00	30.000,00
133009	Bestemde reserve onderzoek	448,00	1.642,00
133010	Bestemde reserve ondersteuning vertalers	64.000,00	90.000,00
133011	Bestemde reserve talentontwikkeling	6.000,00	20.000,00
133012	Bestemde reserve auteurslezingen	32.000,00	48.000,00
133013	Bestemde reserve Letteren en Samenleving	20.000,00	30.000,00
133014	Bestemde reserve Tijdschriften	34.600,00	34.600,00
133015	Bestemde reserve literair grensverkeer	8.200,00	21.478,93
133016	Bestemde reserve BoekenOverleg	1.897,17	10.000,00
133017	Bestemde reserve 25 jaar Literatuur Vlaanderen	45.000,00	17.500,00
OVERGEDRAGEN RESULTAAT		276.791,10	328.033,98
140100	Resultaat van het boekjaar	276.791,10	328.033,98
KAPITAALSUBSIDIES		3.035.183,28	3.097.500,00
151000	Investeringssubsidie nieuw pand Vlaamse Overheid	1.700.000,00	1.700.000,00
151009	Investeringssubsidie Vlaamse Overheid (-)	-34.201,27	
151010	Investeringssubsidie nieuw pand Stad Antwerpen	1.397.500,00	1.397.500,00
151019	Investeringssubsidie Stad Antwerpen (-)	-28.115,45	
SCHULDEN		2.841.051,76	3.723.849,18
SCHULDEN OP TEN HOOGSTE 1 JAAR		1.690.536,75	2.104.101,18
HANDELSCHULDEN		1.366.421,81	1.708.956,60
444100	Op te stellen creditnota's	0,00	262,00
LEVERANCIERS		1.366.421,81	1.708.694,60
440000	Leveranciers	1.318.130,96	1.452.535,97
444000	Te ontvangen facturen	48.290,85	256.158,63
SCHULDEN BELASTINGEN, BEZOLDIGINGEN EN SOC. LASTEN		317.069,94	395.144,58
BELASTINGEN		78.736,02	147.600,27
451900	RC BTW administratie	12.410,90	74.324,47
453000	Ingehouden voorheffingen	55.464,77	50.599,42
453010	Ingeh. voorheffing commissies en bestuur - presentiegelden	9.696,78	22.278,46
453030	Ingehouden voorheffing subsidies	788,57	397,92
453040	Ingehouden voorheffing auteursrechten	375,00	0,00
BEZOLDIGINGEN EN SOCIALE LASTEN		238.333,92	247.544,31
454000	RSZ te betalen	60.703,43	53.753,52
455000	Te betalen bezoldigingen	0,00	2,09
456000	Provisie vakantiegeld	0,00	193.788,70
456010	Provisie vakantiegeld kalenderjaar 2023	177.630,49	0,00
OVERIGE SCHULDEN		7.045,00	0,00
<i>Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>		<i>7.045,00</i>	<i>0,00</i>
489100	Terug te betalen subsidie	7.045,00	0,00
OVERLOPENDE REKENINGEN PASSIEF		1.150.515,01	1.619.748,00
493100	Over te dragen werkingstoelagen	975.014,82	1.619.748,00
493110	Over te dragen andere werkingstoelagen	175.500,19	0,00
TOTAAL PASSIVA		6.904.101,43	8.001.501,75

Resultatenrekening

OPBRENGSTEN

De basisdotatie van de Vlaamse overheid voor de werking van Literatuur Vlaanderen in de lopende beleidsperiode 2021-2025 bedroeg in 2023 € 10.682.875. Dat was een toename ten opzichte van 2022 als gevolg van de volgende bewegingen:

- Een desindexering van € 38.000.
- Een bijkomende subsidie voor de gestegen energiekosten van € 36.875.
- Een bijkomende dotatie van € 750.000 voor de ondersteuning van Boektopia (uitgevers, boekhandels en flankerend beleid).

Behalve de basisdotatie ontving Literatuur Vlaanderen in 2023 nog de volgende extra middelen:

- € 50.000 van CANON Cultuurcel voor de samenwerking rond auteurslezingen in scholen.
- € 140.000 voor de ondersteuning van Folio in 2023, 2024 en 2025.

- € 99.282 van VLAIO (Agentschap Innoveren & Ondernemen) voor extra kosten naar aanleiding van de Brexit voor de promotie van Vlaams Literatuur in het Verenigd Koninkrijk.

In 2023 werden ook de volgende projectmiddelen aangewend, die eind 2021 voor meerdere jaren werden toegekend:

- € 131.556 voor het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Leipziger Buchmesse;
- € 363.176 voor projecten in het kader van het Leesoffensief, meer concreet voor Boekstart (Iedereen Leest) en de uitrol van de auteursresidenties op scholen.
- € 150.000 voor de uitreiking van de Boon in maart 2023. In 2022 werd al een voorschot overgemaakt aan de vzw Vlaamse Literatuurprijs voor de voorbereiding van de editie van 2023.

Net zoals de voorbije jaren vormden de auteurslezingen ook in 2023 een bron van inkomsten. Daarbij gaat het niet om extra inkomsten voor de dagelijkse werking van

Literatuur Vlaanderen, maar wel om opbrengsten die voortkomen uit de unieke loketfunctie die Literatuur Vlaanderen opneemt in de ondersteuning van auteurslezingen. Auteurs ontvangen behalve de subsidie van hun auteurslezing ook de bijdrage van de organisator en de transportkosten in één betaling, rechtstreeks via Literatuur Vlaanderen. In 2023 konden we bij organisatoren van auteurslezingen € 702.933 innen, een stijging van bijna € 100.000 ten opzichte van 2022.

Via de Taalunie ontvingen we in 2023 in totaal € 66.325 aan subsidies voor de organisatie van de subsidieregeling voor literaire uitwisselingen binnen het Nederlandstalige taalgebied en voor de uitreiking van de Toneelschrijfprijs.

De uitzonderlijke opbrengsten stegen met € 30.769. Dat had te maken met een controle van alle openstaande subsidies. Daaruit bleek dat een aantal toegekende subsidies niet meer of niet meer volledig betaald moesten worden, bijvoorbeeld omdat een geplande publicatie niet verscheen of omdat een project in kleinere vorm werd gerealiseerd.

KOSTEN

De totale uitgaven voor subsidies en projecten bedroegen in 2023 € 9.919.248. Dat was € 1.250.695 meer dan het jaar ervoor. Dat had te maken met een forse toename van de werkbeurzen voor auteurs, een stijging bij de auteurslezingen en bij de translation grants. Er waren ook bijkomende opdrachten in het kader van Boektopia en de auteursresidenties in scholen kwamen op kruissnelheid. Ook de subsidies voor literaire organisaties stegen flink vanwege de nieuwe meerjarige subsidieperiode voor literaire organisaties die gestart is in 2023. Vanaf 2023 worden er niet langer zes maar acht literaire organisaties structureel gesteund.

De algemene werkingskosten stegen in 2023 met € 204.669. Dat had een aantal oorzaken: Literatuur Vlaanderen ging vanaf voorjaar 2023 een samenwerking aan met een externe boekhouder. Vanaf januari 2023 betalen we erfpacht en in de eerste vier maanden van 2023 betaalden we ook nog huishuur op onze vorige locatie. Door de verhuizing lagen de energiekosten en de onderhoudskosten hoger. Er waren ook een aantal eenmalige kosten met betrekking tot de verhuizing en de kantoorinrichting van het nieuwe pand. We organiseerden ook een nieuwjaarsdrink en samen met Iedereen Leest een openingsfeest op de nieuwe locatie.

De personeelskosten namen toe met € 157.956. Dat had te maken met de sterke loonindexering. Er gingen in de loop van het jaar ook twee collega's uit dienst, die niet of pas later op het jaar vervangen werden. De

afschrijvingskosten verdubbelden ongeveer in 2023. Dat had te maken met de afschrijvingen voor het pand vanaf mei 2023. Ook de niet-recurrente bedrijfskosten namen toe. Dat kwam onder andere door een subsidiesaldo van de Taalunie dat we niet ontvingen, omdat de middelen niet volledig waren ingezet.

Onze beheersovereenkomst bepaalt een streefcijfer van maximaal 30% van de dotatie voor algemene werkingkosten. De totale overhead van Literatuur Vlaanderen bedraagt in 2023 25,04% van de dotatie. De personeelskosten bedragen 16,70% van de dotatie.

RESULTAAT

Het operationele jaarresultaat van de werking van Literatuur Vlaanderen kwam in 2023 uit op € -214.804,84. Voor de jaarafsluiting werd ook de inbreng van de Vlaamse Overheid en de Stad Antwerpen voor de werken aan het nieuwe pand in rekening gebracht. Dat was in totaal € 62.316 voor de periode mei – december 2023. Er waren ook onttrekkingen aan bestemde reserves voor een totaalbedrag van € 130.440,47. We voegden daarnaast ook € 29.397 toe aan de reserves. Gecombineerd met de financiële kosten en opbrengsten en het overgedragen positieve resultaat van 2022 (€ 328.033,98) leverde dat aan het einde van het boekjaar 2023 een positief over te dragen resultaat van € 276.791,10 op.

	KOSTEN	31/12/2023	31/12/2022
	DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN	745.092,51	540.423,71
61005000	Kantoormaterialen	5.241,81	2.906,02
61006000	Erelonen, honoraria	37.556,48	29.839,46
61006010	Juridisch advies	2.023,57	2.503,95
61007000	Audit boekhouding	15.779,26	17.378,70
61008000	Documentatie	3.089,34	3.369,44
61010000	Verzekeringen	4.375,67	3.456,89
61101000	Huishuur	19.755,54	55.922,61
61102000	Erfpacht	144.004,29	4,00
61103000	Kosten energie en water	54.466,57	24.326,59
61104000	Onderhoud- en herstellingen	48.152,55	20.724,36
61105000	Projectkosten (ver)bouwproject	37.694,42	18.552,48
61106000	Kosten verhuizing	20.819,23	0,00
61110000	Reiskosten	7.228,15	7.204,93
61130000	Verblijfskosten	962,53	1.033,26
61140000	Catering personeel en commissies	8.976,20	9.095,27
61141000	Huur externe vergaderruimte	498,20	1.305,59
61201000	Telefonie	6.701,96	5.503,85
61202000	Internetverbindingen	3.274,28	2.272,29
61203000	Post- en koerierdiensten	6.451,97	9.686,72
61300001	Kosten assesment, aanwerving en begeleiding	847,00	786,50
61301000	Onderhoud computers en server	20.845,19	21.559,07
61302000	Softwarelicenties	30.916,53	29.277,64
61303000	Kosten kopieermachine	1.178,68	1.100,19
61304000	Onderhoud en licenties databank en e-loket	37.918,15	43.399,10
61305000	Huur hardware	9.045,96	8.218,32
61306000	Consultancy ICT	1.054,22	5.957,44
61307000	Kleine aankopen ICT	3.154,34	3.311,78
61308000	Uitbouw databeheer	6.422,08	4.537,51
61320000	Beheerskosten sociaal secretariaat	20.049,49	25.115,52
61320001	Preventie en bescherming op het werk	3.100,09	2.836,55
61401000	Nieuwjaarsreceptie	5.424,09	0,00
61402000	Andere Evenementen	15.880,01	5.279,00
61403000	Relatie- en representatiekosten	2.893,56	6.261,12
61404000	Zakenlunch met externen	465,10	1.068,65
61501000	Presentiegelden	91.954,48	84.664,15
61502000	Presentiegelden onkosten	22.333,04	20.274,15
61601010	Jaarverslag	6.346,45	8.769,02
61601020	Promotie	5.468,40	462,70
61601030	Overige publicaties	1.716,67	338,25

61601040	Drukwerk huisstijl	555,39	298,65
61601050	Lay-out en andere kosten huisstijl	2.260,52	1.362,97
61602010	Werkingskosten literatuurvlaanderen.be	2.582,56	2.024,64
61602020	Werkingskosten flandersliterature.be	2.981,33	1.968,33
61602030	Werkingskosten auteurslezingen.be	2.671,17	6.059,80
61602040	Werkingskosten andere websites	7.669,69	4.018,56
61602050	Mailings	1.578,24	3.602,42
61603010	Vertalingen	2.602,95	2.433,80
61603020	Teksten en redactie	3.602,03	7.069,94
61603030	Foto's en filmpjes	4.523,08	8.995,89
61603040	Advertenties	0,00	71,35
61603050	Overige content	0,00	7.559,29
61603060	Freelance opdrachten communicatie	0,00	6.655,00
	BEZOLDIGINGEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN	1.784.013,25	1.626.057,04
62003422	Overboeking personeelskosten Leesoffensief	64.551,40	47.997,81
62004555	Overboeking personeelskosten ESM project	0,00	39.332,54
62009000	Overboeking personeelskosten projectmatig	-64.551,40	-87.330,35
620200	Bezoldiging bedienden	1.041.209,76	964.887,15
62021	Vakantiegeld bedienden prestaties lopend jaar	95.554,77	64.318,48
62022	Eindejaarspremie bedienden	88.500,98	83.616,88
620220	Voordeel van alle aard niet auto	2.550,00	2.552,00
620221	Voordeel van alle aard niet auto (-)	-2.550,00	-2.552,00
62023	Contractbreukvergoeding bedienden	67.063,79	0,00
621200	Werkgeversbijdragen RSZ	322.704,58	277.870,43
623001	Terugbetaling kosten werkgever	36.659,03	39.826,61
623100	Maaltijdcheques (kosten Edenred)	2.260,26	2.379,82
623200	Maaltijdcheques	31.274,66	33.043,62
62320000	Andere personeelskosten (niet via securex)	851,61	1.193,34
62320004	Terugbetaling openbaar vervoer	29.761,82	24.290,43
6232001	Groepsverzekering	64.664,05	64.040,62
6232002	Verzekering arbeidsongeschiktheid	2.030,27	1.264,80
6232003	Opleiding personeel	5.977,73	12.210,81
6232004	Verzekering hospitalisatieverzekering	8.044,40	7.026,12
623800	Bijdrage woon-werkverkeer	3.613,75	3.259,00
625040	Provisie vakantiegeld	177.630,49	193.788,70
625050	Terugname vakantiegeld (-)	-193.788,70	-146.959,77
	AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERING OP VASTE ACTIVA	146.052,40	72.504,40
630200	Afschrijvingen	77.846,95	72.504,40
630580	Afschrijving gebouw in erfpacht - Tuinpaviljoen	36.061,87	0,00
630590	Afschrijving gebouw in erfpacht - Hotel Dumont	32.143,58	0,00

	OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN	9.919.248,75	8.668.553,17
640010	Roerende voorheffing	3,59	0,00
64003110	Werkbeurzen auteurs	1.496.401,48	1.303.558,61
64003120	Talentontwikkelingsbeurzen	39.676,80	45.003,04
64003121	Projecten talentontwikkeling	37.171,20	47.058,50
64003130	Auteurslezingen (subsidie)	292.500,00	271.300,00
64003131	Auteurslezingen (bijdrage organisator)	631.288,17	542.821,70
64003132	Auteurslezingen (vervoerskosten)	69.823,69	61.539,04
64003133	Auteurslezingen (materiaalkosten)	1.431,36	750,11
64003134	Auteurslezingen (projectsubsidies)	19.000,00	33.033,41
64003140	Vlaamse AuteursVereniging	64.000,00	60.000,00
64003150	Projectsubsidie vertalingen Theatertekst	1.720,00	6.325,00
64003160	Travel grants	36.229,71	28.782,09
64003170	Residentiewerking	432,28	1.871,08
64003210	Projectbeurzen vertalers	135.700,00	186.500,00
64003211	Stimuleringsubsidies vertalers	9.900,00	16.160,00
64003220	Opleiding vertalers	28.098,01	23.914,90
64003230	Subsidie fragmentvertaling in/uit het Nederlands	26.000,00	60.000,00
64003250	Vergoeding vertalers Vertalershuis	27.000,00	27.300,00
64003251	Huur en vaste kosten Vertalershuis	26.869,25	27.830,96
64003252	Overhead, ICT, documentatie Vertalershuis	3.124,70	3.093,26
64003310	Bijzondere literaire publicaties	58.356,50	51.285,00
64003320	Doelgroepgerichte literaire publicaties	24.925,00	17.950,00
64003330	Tijdschriftensubsidie	165.254,00	219.920,00
64003331	Tijdschriften projecten	70.000,00	13.000,00
64003340	Translation grants	397.540,26	330.704,48
64003350	Boekhandelssteun	350.000,00	300.000,00
64003351	Boektopia	377.712,69	0,00
64003410	Literaire projecten	319.850,00	149.685,00
64003411	Literaire organisaties	2.605.000,00	1.836.900,00
64003415	Literaire organisaties - energiecompensatie	25.352,85	0,00
64003420	Projecten leesbevordering	144.592,15	167.094,17
64003421	Iedereen leest	1.552.820,84	2.034.650,00
64003422	Auteursresidenties scholen - algemeen	51.917,26	12.080,19
64003423	Auteursresidenties scholen - subsidie met tegenprestatie	109.386,00	25.098,24
64003424	Auteursresidenties scholen - presentiegelden	321,69	0,00
64003425	Projecten canon cultuurcel - algemeen	6.276,35	0,00
64003426	Projecten canon cultuurcel - vergoeding prestaties	11.671,62	0,00
64003430	Literaire uitwisseling	41.205,00	62.010,00
64003440	Samenwerkingsakkoord KANTL	40.000,00	104.448,00
64003500	Mandaatbeslissingen	12.858,10	11.187,80

64004110	BoekenOverleg	2.246,60	2.944,74
64004111	Staat van het Boek	11.256,23	0,00
64004120	Lerend netwerk - algemeen	15.406,90	11.231,00
64004121	Lerend netwerk - presentiegelden	2.922,30	2.709,28
64004130	Internationale netwerken	977,62	4.004,07
64004140	Conferenties	23.388,38	1.040,78
64004150	Onderzoek	1.194,00	12.218,00
64004210	Subsidie Vlaamse literatuurprijzen	150.000,00	193.822,39
64004220	Toneelschrijfprijs	31.851,52	0,00
64004230	Prijs der Nederlandse Letteren	120,46	0,00
64004240	Subsidie Andere literaire prijzen	20.000,00	20.000,00
64004310	Angoulême	4.565,65	3.415,64
64004320	Bologna	11.274,14	7.839,31
64004330	Frankfurt	33.135,59	17.550,99
64004340	Londen	5.678,47	3.103,09
64004350	Prospectie	12.580,25	9.199,23
64004410	Internationale promotie Duitsland	6.200,47	8.263,56
64004420	Internationale promotie Frankrijk	7.615,25	1.496,52
64004430	Internationale promotie UK	63.796,07	20.244,55
64004440	Internationale promotie overige	192,39	6.781,11
64004450	Poëziepromotie	13.857,10	11.927,31
64004460	Theaterpromotie	21.386,51	25.566,50
64004510	Foire du livre de Bruxelles	446,75	34.309,56
64004520	Publishers tours (gewoon)	19.041,06	33.944,89
64004530	Leipzig	131.556,83	25.600,35
64004550	ESM communicatie	0,00	13.177,31
64004551	ESM reiskosten	0,00	5.913,53
64004552	ESM partnerbijdragen	-5.906,67	44.105,43
64004553	ESM activiteiten	0,00	8.018,16
64004610	Externe beoordelaars vertalingen in het Nederlands	5.320,00	9.832,73
64004620	Externe beoordelaars vertalingen uit het Nederlands	4.298,90	7.552,69
64004630	Beoordelingen pool ex-commissieleden	4.140,00	2.910,00
64004640	Fragmentvertalingen website FL	8.812,41	9.789,38
64004650	Aankoop documentatie buitenland	20,99	0,00
64004660	Andere werkingskosten buitenland	462,03	469,20
642000	Minderwaarde realisatie handelsvorderingen	0,00	26.717,29
	NIET-RECURRENTE BEDRIJFSKOSTEN	34.830,63	16.662,42
660200	Minderwaarde uitzonderlijke afschrijving met vaste activa	0,00	16.662,42
664000	Andere niet recurente bedrijfskosten	34.830,63	0,00
	TOTAAL BEDRIJFSKOSTEN	12.629.237,54	10.924.200,74

	OPBRENGSTEN	31/12/2023	31/12/2022
	BEDRIJFSOPBRENGSTEN	846.826,37	773.101,99
	OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN	797.213,48	754.258,79
74003131	Opbrengsten auteurslezingen (honorarium auteur)	631.628,24	541.013,04
74003132	Opbrengsten auteurslezingen (vervoerskosten)	69.873,54	62.037,39
74003133	Opbrengsten auteurslezingen (materiaalkosten)	1.431,36	1.005,11
74003220	Opbrengsten opleiding vertalers	1.117,52	0,00
74003345	Opbrengsten digitalisering	4.000,00	0,00
74003421	Opbrengsten iedereen leest	0,00	890,76
74003430	Opbrengsten literair grensverkeer	0,00	67.000,00
74004110	Opbrengsten BoekenOverleg	5.400,00	5.100,00
74004220	Opbrengsten Toneelschrijfprijs	12.000,00	0,00
74004310	Opbrengsten Angoulême	1.771,95	1.630,92
74004430	Opbrengsten internationale promotie UK	523,26	0,00
74004460	Opbrengsten theaterpromotie	0,00	658,56
74004520	Opbrengsten publishers tours (gewoon)	0,00	165,94
74004555	Opbrengsten ESM Europese beurs	0,00	73.147,96
74004640	Opbrengsten fragmentvertalingen website FL	651,10	522,34
7402	Andere operationele opbrengsten	3.029,26	82,73
744000	Verhuur gebouw met BTW	48.001,43	0,00
746120	Tussenkost verzekering	9.146,55	0,00
746400	Recuperatie kosten met BTW	7.645,55	0,00
746514	Tussenkost hospitalisatieverzekering	993,72	1.004,04
	NIET-RECURRENTE BEDRIJFSOPBRENGSTEN	49.612,89	18.843,20
76400000	Andere uitzonderlijke opbrengsten	49.612,89	18.843,20
	LIDGELD, SCHENKINGEN, LEGATEN EN SUBSIDIES	11.567.606,33	10.275.966,35
7300000	Dotatie	10.682.875,90	9.264.000,00
7300001	Dotatie (overdracht)	-22.287,31	0,00
73300010	Andere werkingstoelage Vlaamse overheid	140.000,00	0,00
73300011	Andere werkingstoelage Vlaamse Overheid (overdracht)	-93.333,34	0,00
73300022	Andere werkingstoelagen Leipzig	131.556,83	25.600,35
73300024	Andere werkingstoelagen Leesoffensief 21-24	363.176,35	766.366,00
73300026	Andere werkingstoelagen BOON	150.000,00	190.000,00
73300028	Andere werkingstoelagen VI Overheid Onderwijs	50.000,00	30.000,00
733100	Subsidie Taalunie	66.325,46	0,00
733800	Agentschap Innoveren & ondernemen (VLAIO)	99.292,44	0,00
	TOTAAL BEDRIJFSOPBRENGSTEN	11.567.606,33	10.275.966,35

	TOTAAL KOSTEN EN OPBRENGSTEN	-214.804,84	124.867,60
	FINANCIEEL OPBRENGSTEN EN KOSTEN	62.518,66	934,53
	FINANCIËLE OPBRENGSTEN	63.499,29	2,92
	RECURRENTE FINANCIËLE OPBRENGSTEN	63.499,29	2,92
	OPBRENGSTEN UIT VLOTTENDE ACTIVA	11,98	0,00
751	Intrest zichtrekening	11,98	0,00
	OVERIGE FINANCIËLE OPBRENGSTEN	63.487,31	2,92
753100	Investeringssubsidie Vlaamse Overheid	34.201,27	0,00
753110	Investeringssubsidie Stad Antwerpen	28.115,45	0,00
754000	Betalingsverschillen	1.164,00	2,92
755000	Wisselkoersverschillen	6,59	0,00
	FINANCIËLE KOSTEN	980,63	937,45
	OVERIGE FINANCIËLE KOSTEN	980,63	937,45
654000	Betalingsverschillen	707,32	744,64
655000	Wisselkoersverschillen	153,64	0,00
656000	Bankkosten	119,67	140,25
658	Verwijlintresten	0,00	52,56
	TOTAAL BEDRIJFSWINST (VERLIES)	-152.286,18	123.933,07

	RESULTAATVERWERKING	31/12/2023	31/12/2022
	TE BESTEMMEN WINST (VERLIES)	175.747,80	394.917,87
	TE BESTEMMEN WINST (VERLIES) VAN HET BOEKJAAR	-152.286,18	123.933,07
	OVERGEDRAGEN WINST (VERLIES) VAN HET BOEKJAAR	328.033,98	270.984,80
790000	Overgedragen winst vorige boekjaren	328.033,98	270.984,80
	ONTREKKING AAN HET EIGEN VERMOGEN:FONDSSEN, BESTEMDE FONDSSEN	130.440,47	95.616,11
7911	Ontrekking aan bestemd fonds	130.440,47	95.616,11
	TOEVOEGING AAN BESTEMDE FONDSSEN EN ANDERE RESERVES	29.397,17	162.500,00
691000	Toevoeging aan de bestemde reserves	29.397,17	162.500,00
	OVER TE DRAGEN WINST	276.791,10	328.033,98
693000	Over te dragen resultaat van het boekjaar	276.791,10	328.033,98

AFSCHRIJVINGEN 2023

	JAAR	Beginsaldo 01/01/2023			Bewegingen 2023		Eindsaldo 31/12/2023	
		INVESTERING	AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE	INVESTERING	AFSCHRIJVING	AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE
GEBOUW HOTEL DUMONT								
Ren. Hotel Dumont - deel Hotel - 12/22 - 21	2023				109.216,12	2.206,40	2.206,40	107.009,72
Ren. Hotel Dumont - deel Hotel - 12/22 - BIS21	2023				68.324,92	1.380,32	1.380,32	66.944,60
Ren. Hotel Dumont - deel Hotel - 01/23 - 22	2023				23.413,67	473,04	473,04	22.940,63
Ren. Hotel Dumont - deel Hotel - 01/23 - BIS22	2023				23.247,89	469,68	469,68	22.778,21
Renovatie Hotel Dumont 02/2023	2023				-12.963,63	-119,12	-119,12	-12.844,51
Renovatie Hotel Dumont 02/2023	2023				83.509,30	767,26	767,26	82.742,04
Investering 2018-2022 Renovatie Hotel Dumont	2023				1.257.027,86	25.394,48	25.394,48	1.231.633,38
Subtotaal gebouw Hotel Dumont		0,00	0,00	0,00	1.551.776,13	30.572,06	30.572,06	1.521.204,07
GEBOUW TUINPAVILJOEN								
Ren. Hotel Dumont - deel tuinpaviljoen - 12/22 - 21	2023				78.897,74	1.593,92	1.593,92	77.303,82
Ren. Hotel Dumont - deel tuinpaviljoen - 12/22 - BIS21	2023				22.376,40	452,08	452,08	21.924,32
Ren. Hotel Dumont - deel tuinpaviljoen - 01/23 - 22	2023				49.312,78	996,24	996,24	48.316,54
Ren. Hotel Dumont - deel tuinpaviljoen - 01/23 - BIS22	2023				10.915,01	220,48	220,48	10.694,53
Renovatie tuinpaviljoen 01/02-28/02	2023				30.790,98	282,92	282,92	30.508,06
Renovatie tuinpaviljoen 02/2023	2023				-25.738,68	-236,49	-236,49	-25.502,19
Investeringen 2018-2022 Renovatie tuinpaviljoen	2023				1.616.070,79	32.647,92	32.647,92	1.583.422,87
Subtotaal gebouw tuinpaviljoen		0,00	0,00	0,00	1.782.625,02	35.957,07	35.957,07	1.746.667,95
HARDWARE								
Aankoop 13 laptops	2021	19.270,04	10.529,62	8.740,42		6.423,36	16.952,98	2.317,06
Ipad	2020	1.223,00	917,20	305,80		305,80	1.223,00	0,00
HP Elitebook 850 G8 config 35448643 QWERTY NL	2022	1.886,67	262,77	1.623,90		628,92	891,69	994,98
Aankoop Apple Iphone dd 23/07	2022	1.083,99	149,56	934,43		361,32	510,88	573,11
Uitboeking gestolen laptop 1.144,00 + BTW	2022	-1.384,24		-1.384,24				-1.384,24
HP EliteBook 860 G10 Notebook (i7/16GB/512GB) AZERTY	2023				2.593,03	224,18	224,18	2.368,85
HP EliteBook 860 G10 Notebook (i7/16GB/512GB) AZERTY	2023				2.593,02	224,18	224,18	2.368,84
Laptop	2020	2.043,06	1.475,50	567,56		567,56	2.043,06	0,00
14 dockings	2021	2.516,78	1.051,91	1.464,87		838,92	1.890,83	625,95
Wifi6 APS	2021	3.067,62	1.463,74	1.603,88		1.022,52	2.486,26	581,36
Laptop	2021	2.427,02	872,03	1.554,99		809,04	1.681,07	745,95
6 computerschermen HP	2022	1.338,24	391,76	946,48		446,04	837,80	500,44
laptop + ipad	2022	3.246,16	790,78	2.455,38		1.082,04	1.872,82	1.373,34
11 laptops	2022	21.107,53	3.988,58	17.118,95		7.035,84	11.024,42	10.083,11
Wifi Hotel D	2022	21.820,41	3.664,95	18.155,46		7.273,44	10.938,39	10.882,02
Subtotaal hardware		79.646,28	25.558,4	54.087,88	5.186,05	27.243,16	52.801,56	32.030,77
MACHINES EN UITRUSTING								
E-bike	2020	3.519,14	1.583,56	1.935,58		703,80	2.287,36	1.231,78
Subtotaal machines en uitrusting		3.519,14	1.583,56	1.935,58	0,00	703,80	2.287,36	1.231,78

	JAAR	Beginsaldo 01/01/2023			Bewegingen 2023		Eindsaldo 31/12/2023	
		INVESTERING	AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE	INVESTERING	AFSCHRIJVING	AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE
KANTOORMEUBILAIR								
Kantoormeubilair A96	2014	4.371,73	3.661,30	710,43		437,16	4.098,46	273,27
Bulo kantoormeubilair	2016	3.688,08	2.489,36	1.198,72		368,76	2.858,12	829,96
Ergozit	2020	2.323,20	542,08	1.781,12		232,32	774,40	1.548,80
Meetstaat december Hotel Dumont	2023				37.375,21	2.491,68	2.491,68	34.883,53
Meetstaat december Paviljoen	2023				5.200,00	346,64	346,64	4.853,36
Aanbetaling kantoormeubilair Paviljoen	2023				4.431,68	295,44	295,44	4.136,24
Tussentijdse facturatie Hotel Dumont-meetstaat januari	2023				14.036,00	935,76	935,76	13.100,24
Tussentijdse facturatie Tuinpaviljoen-meetstaat januari	2023				12.000,00	800,00	800,00	11.200,00
Voorschotfactuur 30% boekenkasten Tuinpaviljoen	2023				11.736,00	782,40	782,40	10.953,60
Kantoormeubilair tuinpaviljoen	2023				6.143,20	409,52	409,52	5.733,68
Kantoormeubilair Tuinpaviljoen	2023				5.963,36	397,60	397,60	5.565,76
meetstaat februari Tuinpaviljoen	2023				11.988,00	799,20	799,20	11.188,80
Meetstaat februari Hotel Dumont	2023				14.678,03	978,56	978,56	13.699,47
Kantoormeubilair tuinpaviljoen	2023				4.431,67	295,44	295,44	4.136,23
IHV/A-094906] Blad voorraad magazijn (25mm) Paviljoen	2023				360,00	24,00	24,00	336,00
maart Deel 1: Hotel Dumont	2023				7.502,00	500,16	500,16	7.001,84
Deel II: Tuinpaviljoen	2023				600,00	40,00	40,00	560,00
saldofactuur voor de werken Paviljoen	2023				27.384,00	1.668,05	1.668,05	25.715,95
Ovb 2022 maatmeubilair FA 22604766 Tuinpaviljoen	2023				3.776,75	251,76	251,76	3.524,99
Ovb FA 2022 Studio Habbit Hotel Dumont FA 22604469	2023				50.827,26	3.388,48	3.388,48	47.438,78
Ovb FA 22604470 Studio Habbit	2023				10.066,00	671,04	671,04	9.394,96
Subtotaal kantoormeubilair		10.383,01	6.692,74	3.690,27	228.499,16	16.113,97	22.806,71	216.075,46
SOFTWARE								
Axi e-loket	2020	2.655,35	1.991,52	663,83		663,83	2.655,35	0,00
Axi e-loket	2020	1.241,46	965,70	275,76		275,76	1.241,46	0,00
Axi koppeling Exact	2020	3.701,51	2.878,96	822,55		822,55	3.701,51	0,00
Axi koppeling Exact	2020	9.260,01	7.459,39	1.800,62		1.800,62	9.260,01	0,00
Axi koppeling Exact	2020	8.935,97	7.446,61	1.489,36		1.489,36	8.935,97	0,00
Axi e-loket	2020	15.254,35	11.440,72	3.813,63		3.813,63	15.254,35	0,00
Axi koppeling Exact	2020	7.515,19	5.219,00	2.296,19		2.296,19	7.515,19	0,00
Website auteurslezingen deel 2	2023				31.218,00	10.177,96	10.177,96	21.040,04
Website auteurslezingen.be deel 1	2022	36.300,00	3.867,57	32.432,43		12.099,96	15.967,53	20.332,47
Subtotaal software		84.863,84	41.269,47	43.594,37	31.218,00	33.439,86	74.709,33	41.372,51
TECHNIEKEN HOTEL DUMONT								
Switchen DUMO normaal Hotel Dumont en Tuinpaviljoen	2023				7.943,48	264,80	264,80	7.678,68
Verlichting	2023				44.714,49	1.306,72	1.306,72	43.407,77
Subtotaal technieken Hotel Dumont		0,00	0,00	0,00	31.218,00	33.439,86	74.709,33	41.372,51
TECHNIEKEN TUINPAVILJOEN								
Switchen DUMO normaal Hotel Dumont en Tuinpaviljoen	2023				3.144,70	104,80	104,80	3.039,90
Subtotaal technieken tuinpaviljoen		0,00	0,00	0,00	3.144,70	104,80	104,80	3.039,90
TOTAAL		178.412,27	75.104,17	103.308,1	3.655.107,03	145.706,24	220.810,41	3.612.708,89

Besluit van de raad van bestuur

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN BESTUUR OP 28 FEBRUARI 2024

De raad van bestuur van Literatuur Vlaanderen neemt kennis van de balans en resultatenrekening van 2023 en de toelichting bij de cijfers. Het verslag van de revisor volgt op 28 maart. Het gecumuleerde resultaat bij de jaarafsluiting 2022 bedroeg € 328.033,98. Literatuur Vlaanderen stelt voor om het jaarresultaat van 2023 toe te voegen aan het over te dragen resultaat van het boekjaar. Dat brengt het gecumuleerde resultaat bij de jaarafsluiting 2023 op € 276.791,10.

Hierbij worden de volgende opnames uit reserves goedgekeurd:

Bestemde reserve verhuizing	€ 18.907,82
Bestemde reserve lerend netwerk	€ 21.059,72
Bestemde reserve onderzoek	€ 1.194,00
Bestemde reserve letteren en samenleving	€ 10.000,00
Bestemde reserve auteurslezingen	€ 16.000,00

Bestemde reserve ondersteuning vertalers	€ 26.000,00
Bestemde reserve talentontwikkeling	€ 14.000,00
Bestemde reserve literaire uitwisselingen	€ 13.278,93
Bestemde reserve BoekenOverleg	€ 10.000,00

Hierbij worden de volgende toevoegingen aan de reserves goedgekeurd:

Toevoeging bestemde reserve BoekenOverleg	€ 1.897,19
Toevoeging bestemde reserve 25 jaar Literatuur Vlaanderen	€ 27.500,00

Besluit

De raad van bestuur van Literatuur Vlaanderen keurt de balans en resultatenrekening goed met een negatief jaarresultaat over 2023 van € 21.845,71 en beslist om dat toe te voegen aan het over te dragen resultaat. Dat brengt het gecumuleerde resultaat op € 276.791,10. De raad van bestuur keurt de voorgestelde opnames en toevoegingen aan de reserves goed.

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN BESTUUR OP 28 MAART 2023

Goedkeuring jaarrekening 2023 en kennisname revisorverslag

In de vergadering van 28 februari 2024 keurde de raad van bestuur van Literatuur Vlaanderen de balans en resultatenrekening van 2023 goed. Het balanstotaal bedraagt op 31 december 2023 € 6.904.101,43. De resultatenrekening sluit af met een negatief bedrag van € 152.286,18.

Het bestuur neemt verder nota van het officiële verslag van commissaris Filip Remmery (Callens Vandelanotte NV) over de jaarrapportering over het boekjaar afgesloten op 31 december 2023. Die verklaring over de jaarrapportering werd afgeleverd ‘zonder voorbehoud’ en bevat de volgende conclusie:

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening conform de VCO en het BVCO van de Vlaamse rechtspersoon, die de balans op 31 december 2023 omvat, alsook de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een balanstotaal van € 6.904.000 en waarvan de resultatenrekening afsluit met een negatief saldo van het boekjaar van € 153.000.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de Vlaamse rechtspersoon per 31 december 2023, alsook

van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het VCO en het BVCO.

Besluit

De raad van bestuur neemt akte van het verslag van de revisor en keurt de jaarrekening 2023 ten behoeve van de Vlaamse Regering goed.

Het volledige verslag van de revisor kun je lezen op onze website.

COLOFON

Literatuur Vlaanderen
Lange Leemstraat 57
2018 Antwerpen

+32 3 270 31 61
info@literatuurvlaanderen.be
www.literatuurvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur:
Paul Hermans, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen

Aan dit jaarverslag werkten mee:

Els Aerts, Adinda Aryanto, Esther de Gries, Justine Demeulenaere, Rein Desmet, Lotte De Snijder, Nanne de Viet, Lien Devos, Arman Erdil, Yannick Geens, Paul Hermans, Lien Heselmans, Noa Heyndrickx, Sandra Luyckx, Patrick Peeters, Lore Piers, Diego Rodriguez, Marieke Roels, Lara Rogiers, Joris Smeets, Karen Thys, Mies Van Dun, Lieselot Van Maldeghem en Elise Vanoosthuyse.

Vormgeving: Shtick

Foto's: Bob Van Mol, tenzij anders vermeld

Overname van berichten is alleen toegelaten met bronvermelding. Literatuur Vlaanderen kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten en/of schade die voortvloeit, direct of indirect, uit het gebruik van deze informatie.

Wettelijk depot D/2024/9430/1